A

Short Introduction

OF

GRAMMAR

Generally to be uſed.

Compiled

And ſet forth for the bringing up of all thoſe that intend to attain

to the

KNOWLEDGE

of the

LATINE TONGUE.

CAMBRIDGE,

Printed by JOHN HAYES,

Printer to the Univerſity.

Anno Dom. 1693.

BODLEIAN
P
5 MAR 1958
LIBRA

TO THE
READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needfull; for so much as it is to be known that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have, and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, then to fall in doubt of the goodness, and necessity thereof: which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truely and faithfully of divers weighty things, when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best: because there is but one bestness, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom, who foreseeing the inconvenience, and favoura-

bly providing the remedy, cauſed one kind of Grammar by ſundry Learned Men to be diligently drawn, and ſo to be ſet out onely, every where to be taught for the uſe of learners, and for avoiding the hurt in changing of School-maſters.

The variety of teaching is diverſe yet, and always will be: for that every School-maſter liketh that he knoweth, and ſeeth not the uſe of that he knoweth not; and therefore judgeth that the moſt ſufficient way, which he ſeeth to be the readieſt mean, and perfecteſt kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiſs, if one ſeeing by trial an eaſier and readier way then the common ſort of teachers do, would ſay what he hath proved, and for the commodity allowed; that others not knowing the ſame; might by experience prove the like, and then by proof reaſonable judge the like; not hereby excluding the better way when it is found; but in the mean ſeaſon forbidding the worſe.

The firſt and chiefeſt point is, that the diligent Maſter make not the Scholar haſte to much; but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearſe ſo, that untill he have perfectly that which is behind, he ſuffer him not to go forward: for this poſting haſte overthroweth and hurteth a great ſort of wits, and caſteth them into an amazedneſs, when they know not how they ſhall either go forward, or backward; but ſtick faſt as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Maſter thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneaſie, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kind of teaching. Wherefore the beſt and chiefeſt point throughly to be kept is, that the Scholar have in mind ſo perfectly that which he hath learned, and

under-

understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childs encouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented; and the other shall think the thing easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns, and conjugation of Verbs, so many several examples as they pass them; that it may seem to the School-master, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able, praisably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, then in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more, to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and specially the daily

declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they may be able to do well; then pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them not continue in learning of their rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty book wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness; and thereof take some little sentence as it lieth and learn to make the same first out of English into Latine, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the occasion of the sentence giveth cause that day: which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it; and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easilest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would, all their time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time, and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while by this use, the Scholar

shall

ſhall be brought to a good kind of readineſs of making, to the which if there be adjoined ſome uſe of ſpeaking (which muſt neceſſarily be had) he ſhall be brought paſt the wearifom bitterneſs of his learning.

A great help to further this readineſs of making and ſpeaking ſhall be, if the Maſter give him an Engliſh book, and cauſe him ordinarily every day to turn ſome part into Latine. This exerciſe cannot be done without his rules, and therefore doth eſtabliſh them, and ground them ſurely in his mind for readineſs, and maketh him more able to ſpeak ſuddenly, whenſoever any preſent occaſion is offered for the ſame. And it doth help his learning more a great deal, to turn out of Engliſh into Latine, then on the contrary.

Furthermore we ſee many can underſtand Latine, that cannot ſpeak it; and when they read the Latine word in the book, can tell you the Engliſh thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwiſe tell you for the Engliſh the Latine again, whenſoever you will ask them. And therefore this exerciſe helpeth this ſore well, and maketh thoſe words which he underſtandeth, to be readier by uſe unto him, and ſo perfecteth him in the tongue handſomely.

Theſe precepts, well kept, will bring a man clear paſt the uſe of this Grammar book, and make him as ready as his book, and ſo meet to further things: whereof it were out of ſeaſon to give precepts here. And therefore this may be for this purpoſe enough, which to good School-maſters and skilfull is not ſo needfull, to other meaner and leſs practiſed it may be not onely worth the labour of reading, but alſo of the uſing.

AN ADVERTISEMENT TO THE READER.

IN this Impreſſion, for the greater profit and eaſe both of Maſter and Scholar, in the Engliſh rules, and in the Latine Syntax, theſe words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governour, director or guider, or that which is in place of it with an [a]; *the governed, or that which is guided by it with* [b]: *Or if there be more governours, the firſt with* [a], *the ſecond with* [aa]; *and ſo if more governeds, the firſt with* [b], *the ſecond with* [bb]; *and ſometimes the order is directed by* [a], [b], [c]; *or by figures, and words of the ſame and ſuch like nature, coupled together with little ſtrokes between, ſo much as may be. That ſo in ſaying the enſamples, the children may (where or when the Maſter pleaſeth) render again onely thoſe words which are the enſample; as ſaying,* Quis niſi [b] mentis [a] inops oblatum reſpuat aurum? *may repeat again,* [a] inops, [b] mentis. *So throughout all the Latine Rules, for the better underſtanding thereof, and for a ſhort repetition, when the Maſter pleaſeth, the ſums of all the rules are ſet down, either in the words before the rule, or in the margin, that ſo they may be changed together briefly, and make perfect ſenſe.*

The Latine letters are thus written.

The capital Letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

The ſmall Letters.

a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.
a b c d e f g h j i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Letters are divided into vowels and conſonants.

A vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel *y*.

A conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a vowel; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels, are conſonants.

A ſyllable is the pronouncing of one letter or more with one breath; as, *A-ve*.

A diphthong is the ſound of two vowels in one ſyllable, and of them there be four in number namely, *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

Inſtead of *æ* and *œ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital Letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall Letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ ſ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiducia abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ: ut non modò quæ ad cognoſcendum te & Servatorem noſtrum Dominum Jeſum valeant intelligam; ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ, tum pietate proficiam: ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Majeſtatis tuæ. *Amen.*

A PRAYER.

OAlmighty Lord and mercifull Father, maker of heaven and earth, which of thy free liberality giveſt wiſdom abundantly to all that with faith and full aſſurance aſk it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me; that I may not onely underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee, and the Lord Jeſus our Saviour; but alſo, with my whole heart and will conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountifull goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou, which worketſt all things in all creatures, mayeſt make thy gracious beneſits ſhine in me, to the endleſs glory and honour of thine immortal Majeſty. So be it.

AN

AN INTRODUCTION OF THE EIGHT PARTS OF *LATINE SPEECH.*

IN Speech be these eight parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle, } declined. { Adverb, Conjunction, Prepostition, Interjection. } undeclined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latine, is manus; the name of an house, is domus; the name of goodness, is bonitas. A Noun.

Of Nouns some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two orts.

A Noun Substantive is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo, *a man*: And it is declined with one article; as, Hic magister, *a master*: or else with two at the most: as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by itself in reason or signification, but requireth to be joyned with another word, as, Bonus, *good*. Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or else with three articles: as, Hic, hæc, & hoc Felix, *happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *light*. A Noun Adjective.

Two kinds of Nouns Substantives.

A Noun Substantive either is proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or else is common to more; as, Homo is a common name to all men.

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, *a stone*. The plural number speaketh of more then one: as, Lapides, *stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally, the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or what? as, Magister docet, *The Master teacheth*.

Genitive. The Genitive case is known by this token *Of*: and answereth to this question, Whose or whereof? as, Doctrina Magistri, *The learning of the Master*.

Dative. The Dative case is known by this token, *To*: and answereth to this question, To whom? or To what? as, Do librum Magistro, *I give a book to the Master*.

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or what? as, Amo Magistrum, *I love the Master*.

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, *O Master*.

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, *Of the Master*. Coram Magistro, *Before the Master*.

Also In, With, Through, For, From, By, and Than after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articl

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined:

Singulariter.	*Nominat. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter.	*Nomin. hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*Genit. horum, harum.*
	Dativo huic.		*Dativo his.*
	Accuſ. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull and the Epicens.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: **as,** Hic vir, *a man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: **as,** Hæc mulier, *a woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: **as,** Hoc ſaxum, *a ſtone.*

The Commune of two is declined with Hic, **and** hæc: **as,** Hic & hæc parens, *a father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc, **and** hoc: **as,** Hic, hæc & hoc felix, *happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic, **or** hæc: **as,** Hic vel hæc dies, *a day.*

The Epicene Gender is declined with one article; and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a ſparrow.* Hæc aquila, *an eagle,* **both he and ſhe.**

The

The Declenſions of Nouns.

There be five Declenſions of Nouns.

I. THE firſt is, when the Genitive and Dative caſe ſingular end in æ: the Accuſative in am: the Vocative like the Nominative: the Ablative in â: the Nominative plural in æ: the Genitive in arum: the Dative in is: the Accuſative in as: the Vocative like the Nominative: the Ablative in is:

As in example:

Hæc menſa. Hic Poeta. Hic & hæc Verna.	Singulariter.	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter.	*Nominat. hæ muſæ.*
		Genitivo hujus muſæ.		*Genit. harum muſarum.*
		Dativo huic muſæ.		*Dativo his muſis.*
		Accuſ. hanc muſam.		*Accuſat. has muſas.*
		Vocativo ô muſa.		*Vocativo ô muſæ.*
		Ablat. ab hac muſâ.		*Ablat. ab his muſis.*

Note. **Note that** Filia and Nata, **do make the Dative and the Ablative plural in** is, **or in** abus: **Alſo** dea, mula, equa, liberta, **make the Dative and the Ablative caſe plural in** abus **onely.**

II. THE ſecond is, when the Genitive caſe ſingular endeth in i: the Dative in o: the Accuſative in um: the Vocative for the moſt part like the Nominative: the Ablative in o: the Nominative plural in i: the Genitive in orum: the Dative in is: the Accuſative in os: the Vocative like the Nominative: the Ablative in is.

As in example.

His vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.	Singulariter.	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter.	*Nomin. hi magiſtri.*
		Gen. hujus magiſtri.		*Gen. horum magiſtrorum.*
		Dativo huic magiſtro.		*Dativo his magiſtris.*
		Acc. hunc magiſtrum.		*Accuſ. hos magiſtros.*
		Vocativo ô magiſter.		*Vocativo ô magiſtri.*
		Abl. ab hoc magiſtro.		*Ablat. ab his magiſtris.*

Note. **Here is to be noted, that, when the Nominative endeth in** us, **the Vocative ſhall end in** e: as,

Nomi-

Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. **Except** Deus, **that maketh** ô Deus; **and** Filius, **that maketh** ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, **if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in** i: as, Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following make their Vocative in e, **or in** us: Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a: **As in example;** *Note.*

Singulariter.	*Nom. hoc regnum.*	Pluraliter.	*Nominat. hæc regna.*
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*
	Dativo huic regno.		*Dativo his regnis.*
	Accuſ. hoc regnum.		*Accuſat. hæc regna.*
	Vocativo ô regnum.		*Vocativo ô regna.*
	Ablat. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*

Hoc damnum.
Hoc malum.
Hoc verbum.

Except Ambo **and** Duo, **which make the Neuter Gender in** o, **and be thus declined.**

Pluraliter.
Nominativo ambo, ambæ, ambo.
Genitivo amborum, ambarum, amborum.
Dativo ambobus, ambabus, ambobus.
Accuſativo ambos, ambas, ambo.
Vocativo ambo, ambæ, ambo.
Abl. ambobus, ambabus, ambobus. **Likewiſe** *Duo.*

III. THE **third is, when the Genitive case singular endeth in** is: **the Dative in** i: **the Accusative in** em, **and sometime in** im, **and sometime in both: the Vocative like the Nominative: the Ablative in** e, **or** i, **and sometime in both: the Nominative plural in** es: **the Genitive in** um, **and sometime in** ium: **the Dative in** bus: **the Accusative in** es: **the Vocative like the Nominative: the Ablative in** bus.

As in example:

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.

Singulariter.	*Nominat. hic lapis.*	Pluraliter.	*Nominat. hi lapides.*
	Genit. hujus lapidis.		*Gen. horum lapidum.*
	Dativo huic lapidi.		*Dativo his lapidibus.*
	Accuſ. hunc lapidem.		*Accuſat. hos lapides.*
	Vocativo ô lapis.		*Vocativo ô lapides.*
	Ablat. ab hoc lapide.		*Ablat. ab his lapidibus.*

Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter.	*No. hic & hæc parens.*	Pluraliter.	*Nom. hi & hæ parentes.*
	Gen. hujus parentis.		*Gen. horum & harum parentum.*
	Dativo huic parenti.		*Dat. his parentibus.*
	Accuſat. hunc & hanc parentem.		*Ac. hos & has parentes.*
	Vocativo ô parens.		*Vocativo ô parentes.*
	Ablat. ab hoc & hac parente.		*Ablat. ab his parentibus.*

IV. THE fourth is, when the Genitive caſe ſingular endeth in us: the Dative in ui: the Accuſative in um: the Vocative like the Nominative: the Ablative in u. The Nominative plural in us: the Genitive in uum: the Dative in ibus: the Accuſative in us: the Vocative like the Nominative: the Ablative in ibus.

As in example:

Hic gradus.
Hæc porticus
Hoc cornu.

Singulariter.	*Nominat. hæc manus.*	Pluraliter.	*Nominat. hæ manus.*
	Genit. hujus manus.		*Gen. harum manuum.*
	Dativo huic manui.		*Dat. his manibus.*
	Accuſ. hanc manum.		*Accuſat. has manus.*
	Vocativo ô manus.		*Vocativo ô manus.*
	Ablat. ab hac manu.		*Ablat. ab his manibus.*

V. THE fifth is, when the Genitive and Dative caſe ſingular do end in ei: the Accuſative in em: the Vocative like the Nominative: the Ablative in e. The Nominative plural in es: the Genitive in erum: the Dative in ebus: the Accuſative in es: the Vocative like the Nominative: the Ablative in ebus.

As in example:

Singulariter,	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter,	*Nominat. hi meridies.*
	Gen. hujus meridiei.		*Gen. horum meridierum.*
	Dat. huic meridiei.		*Dat. his meridiebus.*
	Ac. hunc meridiem.		*Accusat. hos meridies.*
	Vocat. ô meridies.		*Vocat. ô meridies.*
	Abl. ab hoc meridie.		*Ablat. ab his meridiebus.*

Hæc res.
Hæc facies.
Hæc acies.

Note that all nouns of the fifth declenſion be of the feminine gender, except meridies **and** dies. *Note.*

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter,	*Nom. bonus, bona, bonum.*	Pluraliter,	*Nom. boni, bonæ, bona.*
	Gen. boni, bonæ, boni.		*Ge. bonorum, bonarum, bonorum.*
	Dat. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis.*
	Ac. bonum, bonâ, bonum.		*Ac. bonos, bonas, bona.*
	Voc. bone, bona, bonum.		*Voc. boni, bonæ, bona.*
	Abl. bono, bonâ, bono.		*Ablativo bonis.*

Niger, a, um.
Tardus, a, um
Satur, a, um.

There are beſides theſe, certain nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive caſe ſingular in ius, **and the Dative in** i: **which be theſe that follow, with their compounds.** An Except.

Singulariter,	*Nom. unus, una, unum.*	Pluraliter,	*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*Gen. anorum, unarum, unorum.*
	Dativo uni.		*Dat. unis.*
	Ac. unum, unam, unum.		*Ac. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Vocat. uni, unæ, una.*
	Abl. uno, unâ, uno.		*Ablativo unis.*

Note that unus, una, unum, **hath not the plural number, but when it is joined with a word that lacketh the ſingular number:** as, Unæ literæ; Una mœnia. *Note.*

In like manner be declined totus, ſolus, **and alſo** ullus, alius, alter, uter **and** neuter: **ſaving that theſe five laſt rehearſed lack the Vocative caſe.** Alius hath aliud neuter

A Noun adjective of three articles is thus declined after the third declension:

Ingens, Solers, Capax, Vetus. Persons

Singulariter,	*Nominativo hic, hæc & hoc felix.*	Pluraliter,
	Genit. hujus felicis.	*Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.*
	Dat. huic felici.	*Gen. horum, harum & horum felicium.*
	Ac. hunc & hanc felicem, & hoc felix.	*Dativo his felicibus.*
	Vocativo ô felix.	*Ac. hos & has felices, & hæc felicia.*
	Abl. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.	*V. ô felices & ô felicia.*
		Abl. ab his felicibus.

Levis & leve Celer celeri. & celere. Melior & melius.

Singulariter,	*Nom. hic & hæc tristis, & hoc triste.*	Pluraliter,
	Genit. hujus tristis.	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
	Dat. huic tristi.	*Gen. horum, harum & horum tristium.*
	Ac. hunc & hanc tristem & hoc triste.	*Dat. his tristibus.*
	V. ô tristis, & ô triste.	*Ac. hos & has tristes, & hæc tristia.*
	Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi.	*V. ô tristes & ô tristia.*
		Ablat. ab his tristibus.

Comparison of Nouns.

ADjectives, whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

Three degrees of comparison.

There be three degrees of comparison: the positive, the comparative, and the superlative.

The positive.

The positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, *Hard.*

The comparative.

The comparative somewhat exceedeth his positive in signification: as, Durior, *harder.* And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The superative.

The superlative exceedeth his positive in the highest

highest degree: as, Duriſſimus, *Hardeſt.* And it is formed of the firſt caſe of his poſitive that endeth in *i*, by putting thereto ſ and ſimus, as of Duri, duriſſimus; of Triſti, triſtiſſimus; of Dulci, dulciſſimus.

From theſe general rules are excepted theſe that follow, Bonus, melior, optimus: Malus, pejor, peſſimus: Magnus, major, maximus: Parvus, minor, minimus: Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plus, plurimum. Exception

And if the poſitive end in er, the ſuperlative is formed of the nominative caſe, by putting to rimus; as, Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Alſo theſe nouns ending in lis, make the ſuperlative by changing lis into limus, as Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis, do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utiliſſimus.

Alſo if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè: as Pius, magis pius, maximè pius: Aſſiduus, magis aſſiduus, maximè aſſiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

Of the Pronoun.

A Pronoun is a part of ſpeech much like to a Noun; which is uſed in ſhewing or rehearſing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras: whereof four have the Vocative caſe: as, Tu, meus, noſter, and noſtras, and all others lack the Vocative caſe. There be fifteen Pronouns.

To theſe may be added their compounds, Egomet, tute, idem; and alſo Qui, quæ, quod.

Theſe eight Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe,

Primitives. iſte, hic, and is, be Primitives: ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they be alſo called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Demonſtratives.

Relatives. And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives; becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtrâs, veſtrâs, be Derivatives: for they be derived of their Primitives, Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things; Number, Caſe and Gender, as are in a Noun: Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſions of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined;

Singulariter,
Nominativo Ego.
Genitivo mei.
Dativo mihi.
Accuſativo me.
Vocativo caret.
Ablativo à me.

Pluraliter,
Nominativo nos.
Ge. noſtrûm vel noſtrî.
Dativo nobis.
Accuſativo nos.
Vocativo caret.
Ablativo à nobis.

Singulariter,
Nominativo Tu.
Genitivo tui.
Dativo tibi.
Accuſativo te.
Vocativo ô tu.
Ablativo à te.

Pluraliter,
Nominativo vos.
Gen. veſtrûm vel veſtrî.
Dativo vobis.
Accuſativo vos.
Vocativo ô vos.
Ablativo à vobis.

Singulariter & Pluraliter,
Nominat. caret.
Genit. ſui.
Dativo ſibi.
Accuſativo ſe.
Vocativo caret.
Ablativo à ſe.

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined;

Sin-

Singulariter,		Pluraliter,	
Nomin.	*iſte, iſta, iſtud.*	*Nomin.*	*iſti, iſtæ, iſta.*
Genitivo	*iſtius.*	*Genit.*	*iſtorum, iſtarum, iſtorum.*
Dativo	*iſti.*	*Dat.*	*iſtis.*
Ac.	*iſtum, iſtam, iſtud.*	*Accuſ.*	*iſtos, iſtas, iſta.*
Vocativo	*caret.*	*Vocativo*	*caret.*
Ablat.	*iſto, iſtâ, iſto.*	*Ablativo*	*iſtis.*

Ille **is declined like** iſte; **and alſo** Ipſe, **having that the Neuter gender in the Nominative caſe, and in the Accuſative caſe ſingular maketh** ipſum.

Nominativo hic, hæc, hoc: Genitivo hujus: Dativo huic: **as afore in the Noun.**

Singulariter,		Pluraliter,	
Nominat.	*is, ea, id.*	*Nominativo*	*ii, eæ, ea.*
Genitivo	*ejus.*	*G.*	*eorum, earum, eorum.*
Dativo	*ei.*	*Dativo*	*iis, vel eis.*
Accuſat.	*eum, eam, id.*	*Accuſativo*	*eos, eas, ea.*
Vocativo	*caret.*	*Vocativo*	*caret.*
Ablativo	*eo, eâ, eo.*	*Ablativo*	*iis, vel eis.*

Singulariter,		Pluraliter,	
Nomin.	*qui, quæ, quod.*	*N.*	*qui, quæ, quæ.*
Genitivo	*cujus.*	*G.*	*quorum, quarũ, quorum.*
Dativo	*cui.*	*Dat.*	*quibus vel queis.*
Ac.	*quem, quam, quod.*	*Accuſ.*	*quos, quæ, quæ.*
Vocat.	*caret.*	*Vocativo*	*caret.*
Abl.	*quo, quâ, quo vel quî.*	*Abl.*	*quibus vel queis.*

Likewiſe Quis **and** Quid **be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo** Quiſquis **is thus declined;**

Nominat.	*Quiſquis, Quicquid.*	*Accuſat.*	*Quic- quid.*	*Ablat.*	*Quoquo, Quaqua, Quoquo.*

The compound of Quis.

Where note, that Quid **is always a Subſtantive of the Neuter gender.** *Note.*

Theſe five, Meus, tuus, ſuus, noſter, **and** veſter, **are of the third declenſion, and be declined like Nouns Adjectives of three terminations, in this wiſe:** The third declenſion.

Singulariter,	*Nom.* meus, mea, meum.	Pluraliter,	*Nom.* mei, meæ, mea.
	Genit. mei, meæ, mei.		*Gen.* meorum, mearum, meorum.
	Dat. meo, meæ, meo.		*Dat.* meis.
	Ac. meum, meam, meum.		*Accuſ.* meos, meas, mea.
	Vocat. mi, mea, meum.		*Vocat.* mei, meæ, mea.
	Ablat. meo, meâ, meo.		*Ablativo* meis.

So is Noſter declined, and tuus, ſuus, veſter, ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

fourth enſion. Noſtras, veſtras, and this noun Cujas, be of the fourth declenſion, and be thus declined.

Singulariter,	*Nom. hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.*	Pluraliter,	*Nom. hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia.*
	Gen. hujus noſtratis.		*Gen. horum, harum, & horum noſtratium.*
	Dat. huic noſtrati.		*Dat. his noſtratibus.*
	Ac. hunc & hanc noſtratem & hoc noſtrate.		*Ac. hos & has noſtrates, & hæc noſtratia.*
	Vocativo ô noſtræ, & ô noſtrate.		*Vocat. ô noſtrates, & ô noſtratia.*
	Ablat. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.		*Abl. ab his noſtratibus.*

Here is to be noted, that Noſtras, veſtras, and this noun Cujas, be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

ns The firſt perſon ſpeaketh of himſelf: as, Ego, *I*, Nos, *We*.

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu, *Thou*, Vos, *Ye*. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of: as, Ille, *He*; Illi, *They*: and therefore all Nouns, Pronouns, and Participles, be of the third perſon.

Of a Verb.

A Verb is a part of Speech declined with mood and tense, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*: or suffering, as, Amor, *I am loved*: or being; as, Sum, *I am*. A Verb.

Of Verbs, such as have persons, be called Personals: as, Ego amo, tu amas. And such as have no persons, be called Impersonals: as, Tædet, *It irketh*; Oportet, *it behoveth*.

Of Verbs Personals there be five kinds; Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune. Verbs Personals.

A verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*; and by putting to r, it may be a passive; as, Amor. Active.

A verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, *I am loved*; and by putting away r, it may be an active: as, Amo. Passive.

A verb Neuter endeth in o or m, and cannot take r to make him a passive: as, Curro, *I run*; Sum, *I am*. And it is Englished sometime actively: as, Curro, *I run*: and sometime passively: as, Ægroto, *I am sick*. Neuter.

A verb Deponent endeth in r, like a passive: and yet in signification is but either active; as, Loquor verbum, *I speak a word*: or neuter; as, Glorior, *I boast*. Deponent.

A verb Commune endeth in r, and yet in signification is both active and passive: as, Osculor te, *I kiss thee*; Osculor à te, *I am kissed of thee*. Commune.

Moods.

Moods six. There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative mood sheweth a reason true or false; as, Ego amo, *I love:* or else asketh a question: as, Amas tu? *Dost thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth; as, Ama, *Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God,* or *God grant,* as Utinam amem, *I pray God I love:* and hath commonly an adverb of wishing joined with him.

Potential. The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could,* or *ought:* as, Amem, *I may,* or *can love:* without an Adverb joined with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joined with him: as, Cùm amarem, *When I loved.* And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth of another Verb in the same sentence, either going before, or coming after: as, Cum amarem, eram miser; *When I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be, and hath neither number nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign, *To:* as, Amare, *To love.* Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, *I desire to learn.*

Gerunds.

Gerunds three; *di, do, dum* There be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs certain voices called Gerunds ending

ending in di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, Amandi, *Of loving*, or *of being loved:* Amando, *In loving*, or *in being loved:* Amandum, *To love*, or *to be loved.*

Supines.

There be also appertaining unto Verbs two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the verb Active: as, Eo amatum, *I go to love:* And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as, Difficilis amatu, *Hard to be loved.* Supines two, in *um*, and *u*.

Tenses.

There be five Tenses or times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love.* Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loved*, or *did love.* Preterimperfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have:* as, Amavi, *I have loved.* Preterperfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more then perfectly past, with this sign *Had:* as, Amaveram, *I had loved.* Preterpluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *Shall* or *will:* as, Amabo, *I shall* or *will love.* Future.

. Persons.

Persons.

Persons three.

THere be also in Verbs three Persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love*; Tu amas, *Thou lovest*; Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*; Vos amatis, *Ye love*; Illi amant, *They love*.

Conjugations.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

1. The first Conjugation hath a long before re and ris: as, Amāre, amāris.
2. The second Conjugation hath e long before re and ris: as, Docēre, docēris.
3. The third Conjugation hath e short before re and ris: as, Legĕre, legĕris.
4. The fourth Conjugation hath i long before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hea

Indica

Indicative Mood, Preſent tenſe

	Singular,			*Plural,*		
love,	*thou loveſt,*	*he loveth,*		*We love,*	*ye love,*	*they love,*
or	or	or		or	or	or
love,	*doſt love,*	*doth love,*		*do love,*	*do love,*	*do love.*
MO,	amas,	amat.		Amamus,	amatis,	amant.
Doceo,	doces,	docet.		Docemus,	docetis,	docent.
Lego,	legis,	legit.		Legimus,	legitis,	legunt.
Audio,	audis,	audit.		Audimus,	auditis,	audiunt.

erim- ect tenſe ular,	Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam,	bas, bat.	*I loved* or *did love.* *Plur.* bamus, batis, bant.
erper- tenſe ular,	Amavi, Docui, Legi, Audivi,	iſti, it.	*I have loved.* *Plur.* imus, iſtis, ërunt vel ëre.
rplu- ect tenſe lar,	Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram,	ras, rat.	*I had loved.* *Plur.* ramus, ratis, rant.
re tenſe lar,	Amabo, Docebo, Legam, Audiam,	bis, bit. es, et.	*I ſhall* or *will love.* *Plur.* bimus, bitis, bunt. *Plur.* emus, etis, ent.

Impe-

Imperative Mood.

	Love, thou:	*Love he,* or *let him love,*	*Love we,* or *let us love:*	*Love* ye:	*Love t* or *let them*
Preſent tenſe ſingular.	Ama, amato:	amet, amato.	*Pl.* amemus.	amate, amatote:	ame ama
	Doce, doceto:	doceat, doceto.	*Pl.* doceamus,	docete, docetote,	doce doc
	Lege, legito:	legat, legito.	*Plu.* legamus,	legite, legitote:	leg legu
	Audi, audito:	audiat, audito.	*Pl.* audiamus,	audite, auditote:	aud audi

Optative Mood.

God grant I love.

Preſent tenſe ſing. utinam	Amem, ames, amet.	*Plur.* utin. amemus, ametis,	
	Doceam, Legam, Audiam,	as, at.	*Plural.* utinam amus, atis,
Preterimperfect tenſe ſing. utinam	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*Would God I loved,* or *did love* res, ret.	*Pl.* utinam remus, retis,
Preterperfect tenſe ſing. utinam	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I pray God I have loved.* ris, rit.	*Plur.* utinam rimus, ritis,
Preterpluperfect tenſe ſing. utinam	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*Would God I had loved.* ſes, ſet.	*Pl.* utinam ſemus, ſetis,
Future tenſe ſingular. utinam	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*God grant I ſhall* or *will love here* ris, rit.	*Pl.* utinam rimus, ritis,

Pot

Potential Mood.

I may or *can love.*

Present tense sing.	Amem, Doceam, Legam, Audiam,	ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament. as, at. *Plur.* amus, atis, ant.
Preterimperfect tense singular.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	*I might, would, should, ought,* or *could love.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.
Preterperfect tense singular.	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	*I might, would, should,* or *ought to have loved.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
Preterpluperfect tense singular.	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	*I might, would, should,* or *ought to had loved.* ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.
Future tense singular.	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	*I may* or *can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense singul. cùm	Amem, Doceam, Legam, Audiam,	ames, amet. *Plur.* cùm amemus, ametis, ent. as, at. *Plural.* cùm amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tenſe ſingular, cùm	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	res, ret.	*When I loved,* or *did love.* *Plur. cùm* remus, retis, re
Preterperfect tenſe ſingular, cùm	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	ris, rit.	*When I have loved.* *Plur. cùm* rimus, ritis, rin
Preterpluperfect tenſe ſingular, cùm	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	ſes, ſet.	*When I had loved.* *Plur. cùm* ſemus, ſetis, ſ
Future tenſe ſingular, cùm	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	ris, rit.	*When I ſhall* or *will love.* *Plur. cùm* rimus, ritis, rin

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperf. tenſe and Preterpluperfect tenſe.	Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe,	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.
Future tenſe.	Amaturum Docturum Lecturum Auditurum	eſſe, To	love teach read hear hereafter.

Gerunds.

Amandi,	of loving:	do, in loving:	dum, to lo
Docendi,	of teaching:	do, in teaching:	dum, to te
Legendi,	of reading:	do, in reading:	dum, to re
Audiendi,	of hearing:	do, in hearing:	dum, to he

Su

Supines. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, To Love. Teach. Read. Hear. Amatu, Doctu, Lectu, Auditu, To be Loved. Taught. Read. Heard.

A Participle of the present tense. Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.

The Participle of the first Future tense. Amaturus, to love or about to love. Docturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, **for supplying of many Tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb** Sum **in this wise following.**

Sum, es, fui, esse, futurus: **To be.**

Indicative Mood.

Present tense singul. SUM, I am: es, est. *Pluraliter* Sumus, estis, sunt.

Preterimper. tense singul. Eram, I was: eras, erat. *Pluraliter* eramus, eratis, erant.

Preterperf. tense singul. Fui, I have been: fuisti, fuit. *Pluraliter* fuimus, fuistis, fuerunt vel fuêre.

Preterpluper tense singul. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense ingular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Pluraliter* erimus, eritis, erunt.

Impe

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingul. Sis, Es, Eſto, **be thou** Sit, Eſto *Pl.* Simus, Sitis, Eſte, Eſtote, Sint, Sunto

Optative Mood.

Preſent ten. ſing. utinam — Sim, **I pray God I be**: ſis, ſit. *Plural.* utinam ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam — Eſſem, **would God I were**: eſſes, eſſet. *Plural.* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſingul. utinam — Fuerim, **would God I have been**: fueris, fuerit. *Pluraliter,* utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſing. utinam — Fuiſſem, **would God I had been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* utinam fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſing. utinam — Fuero, **God grant I be hereafter**: fueris, fuerit. *Plural.* utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Preſent tenſe ſingul. — Sim, **I may or can be**: ſis, ſit. *Plural.* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimper. tenſe ſingul. — Eſſem, **I might or could be**: eſſes, eſſet. *Plural.* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperf. tenſe ſingul. — Fuerim, **I might, could, ſhould, or ought to have been**: fueris, fuerit. *Pl.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſingular. — Fuiſſem, **I might, could, ſhould, or ought to have been**: fuiſſes, fuiſſet. *Plural.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular. — Fuero, **I may or can be hereafter**: fueris, fuerit. *Plural.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive Mood.

Present ten. singul. cùm { Sim, **when I am**: sis, sit. *Plural.* cùm simus, sitis, sint.

Preterimperfect tense singul. cùm { Essem, **when I was**: esses, esset. *Pl.* cùm essemus, essetis, essent.

Preterperf. tense singul. cùm { Fuerim, **when I have been**: fueris, fuerit. *Pl.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tense singul. cùm { Fuissem, **when I had been**: fuisses, fuisset. *Pl.* cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.

Future tense singul. cùm { Fuero, **when I shall or will be**: fueris, fuerit. *Plural.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. { Esse, **To be.** } { *Preterperfect & Preterpluperfect tense.* } Fuisse, { **To have or had been.**

Future tens. { Fore vel futurum esse, **To be hereafter.**

Verbs in *Or* of the four Conjugations be declined after these examples.

AMor, amâris vel amâre: amatus sum vel fui, amari: amatus, amandus. **To be loved.**

Doceor, docêris vel docêre: doctus sum vel fui, docêri: doctus, docendus. **To be taught.**

Legor, legeris vel legere: lectus sum vel fui, legi: lectus, legendus. **To be read.**

Audior, audîris vel audîre: auditus sum vel fui, audiri: auditus, audiendus. **To be heard.**

Indicative Mood.

I am loved.

Preſent tenſe ſing.
Amor, amâris vel amâre, amatur.
Doceor, docêris vel docêre, docetur.
Legor, legeris vel legere, legitur.
Audior, audîris vel audire, auditur.
Plural. mur, mini, ntur.

Preterimperfect tenſe ſingular.
Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar,
I was loved.
baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Preterperf. tenſe ſing.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus
I have been loved.
ſum vel fui
tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. *Pl.* ti ſumus vel fumus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt, fuêrunt vel fuêre.

Preterpluperfect tenſe ſingular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus
I had been loved.
eram vel fueram.
tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Pl.* ti eramus, vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tenſe ſingular.
Amabor, Docebor, Legar, Audiar,
I ſhall or will be loved.
beris vel ere, itur. *Pl.* bimur, bimini, buntur.
êris vel êre, êtur. *Pl.* emur, emini, entur.

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Preſent tenſe ſingul.	Amare, amator:	ametur, amator.	*Pl.* amemur.	Amamini, amaminor:	amentur, amantor.
	Docere, docetor:	doceatur, docetor.	*P.* docemur.	Docemini, docemineor:	doceantur, docentor.
	Legere, legitor:	legatur, legitor.	*Pl.* legamur.	Legimini, legiminor:	legantur, leguntor.
	Audire, auditor:	audiatur, auditor.	*P.* audiamur.	Audimini, audiminor:	audiantur, audiuntor.

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſent tenſe ſing. utinam { Amer, êris vel êre, êtur. *Pl.* utin. êmur, êmini, entur. / Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Pl.* utinam amur, amini, antur.

Would God I were loved.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam { Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } reris vel rere, retur. *Plur.* utinam remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſing. utinam { Amatus Doctus Lectus Auditus } ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit: *Plur.* utinam ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſing. utinam { Amatus Doctus Lectus Auditus } eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur.* utinam ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſingular. utinam { Amatus Doctus Lectus Auditus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur.* utinam ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or *can be loved.*

Preſent tenſe ſingul. { Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur. / Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Pl.* amur, amini, antur.

Preterim-perfect tense singular.

Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — *I would, should, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Plur.* remur, remi… (rentu…

I would, should, or ought to have been loved.

Preterper-fect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel sue·im, tus sis vel sueris, tus sit v… fuerit. *Pluraliter.* ti simus vel fue… mus, ti sitis vel sueritis, ti sint v… fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preterplu-perfect tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, t… esset vel fuisset. *Pluraliter.* ti essemu… vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, t… essent vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future tense singular.

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — ero vel suero, tus eris vel sueris, tus eri… vel fuerit. *Plural.* ti erimus vel fue… rimus, ti eritis vel sueritis, ti erun… vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singul. cùm

Amer, Docear, Legar, Audiar — êris vel êre, êtur. *Pl.* cùm êmur, êmini, entur. aris vel are, atur. *Plur.* cùm amur, amini, (antur.

When I was loved.

Preterim-perfect tense sing. cùm

Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, — rêris vel rêre, rêtur. *Plur.* cùm rêmur, (rêmini, rentur

When I have been loved.

Preterper-fect tense sing. cùm

Amatus, Doctus, Lectus, Auditus — sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. *Pl.* cùm ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preter-

When I had been loved.

Preterpluperfect tense singular. cùm	Amatus Doctus Lectus Auditus	essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Pluraliter*, cùm ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future tense singular. cùm	Amatus Doctus Lectus Auditus	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pluraliter*, cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperf. tense.	Amari, Doceri, Legi, Audiri,	To be	Loved. Taught. Read. Heard.

To have or had been loved, &c.

Preterperf. tense and Preterpluperfect tense.	Amatum Doctum Lectum Auditum	esse vel fuisse.

Future tense.	Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditum iri, vel audiendum esse,	To be	loved taught read heard	hereafter.

A Participle of the Preterperfect tense.	Amatus, Loved. Doctus, Taught. Lectus, Read. Auditus, Heard.

A Participle of the Future in dus.	Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus,	To be	Loved. Taught. Read. Heard.

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

POssum, potes, potui, posse: potens: **To may or can.**
Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret, volens: **To will, or to be willing.**

Nolo, non vis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret, nolens: **To nill, or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret, malens: **To have rather, or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum, esu, vel estum, estu: edens, esurus, vel esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus: **To be made, or to be done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: **To bear, or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus: **To be born, or suffered.**

Indicative Mood.

Present tense singular.

POssum, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, non vis, non vult.
Malo, mavis, mavult.
Edo, edis, vel es, edit vel est.
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Pluraliter.

Possumus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, non vultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis vel estis, edunt.
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preterimperfect tense singular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

Preterperfect tense singular.

Potui,
Volui,
Nolui,
Malui,
Edi,
Tuli,
iſti, it. *Pl.* imus, iſtis, êrunt vel êre.

Factus
Latus
ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. *Plur.* ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt, fuerunt, vel fuêre.

Preterpluperfect tense singular.

Poteram,
Volueram,
Nolueram,
Malueram,
Ederam,
Tuleram,
ras, rat. *Pl.* ramus, ratis, rant.

Factus
Latus
eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular.

Potero, eris, erit. *Plur.* Poterimus, eritis, erunt.

Volam,
Nolam,
Malam,
Edam,
Fiam,
Feram,
es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Ferar, ferêris vel ferêre, feretur. *Plur.* feremur, feremini, ferentur.

Poſſum, Volo, Malo, have no Imperative mood.

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingul.

Noli, nolito. *Plural.* Nolite, nolitote.

Es, eſto, ede, edito: edat, eſto, edito, *Pl.* Edamus, edite, eſte, eſtote, editote: edant, edunto, edunto.

Fito tu: Fiat, fito, *Pl.* Fiamus, Fite, fitote: Fiant, fiunto.

Fer, ferto: Ferat, ferto, *Pl.* Feramus, Ferte, fertote: Ferant, ferunto.

Ferre, fertor: Feratur, fertor, *Pl.* Feramur. Ferimini, feriminor: Ferantur, feruntor.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſingul. utinam

Poſſim, Velim, Nolim, Malim, is, it. *Pl.* utinam imus, itis, int.

Edam, Fiam, Feram, as, at. *Plural.* utinam amus, atis, ant.

Ferar, aris vel are, atur. *Pl.* utin. amur, amini, antur.

Preterimperfect tenſe ſingular. utinam

Poſſem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem vel eſſem, Fierem, Ferrem, es, et. *Plur.* utinam emus, etis, ent.

Ferrer, rêris vel rêre, rêtur. *Pl.* utin. rêmur, rêmini, rentur.

Preterperfect tenſe ſingular. utinam

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Plur.* utinam rimus, ritis, rint.

Factus Latus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Pl.* utinam ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſingular. utinam

Potuiſſem, Voluiſſem, Noluiſſem, Maluiſſem, Ediſſem, Tuliſſem, ſes, ſet. *Pl.* utin. ſemus ſetis, ſent.

Factus Latus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur.* utin. ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent, vel fuiſſent.

Future

Future tense singular. Potuero, Voluero, Noluero, } Maluero, Edero, Tulero, } ris, rit. *Plural.* utinam rimus, ritis, rint.

utinam Factus, Latus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Pl.* utinã ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potential and the Subjunctive mood be formed like the Optative in voice, and do differ onely in signification and sign of the mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense.	Posse, Velle, Nolle, Malle,	*Preterperf. and Preterpluperfect tense.*	Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse.
	Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri,		Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.
Future tense singular.	Esurum esse. Laturum esse.		Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo **and** Queo **make** Ibam **and** Quibam *in the* **Preterimperfect tense of the Indicative mood, and** Ibo **and** Quibo *in the* **Future tense: and in all other moods, and tenses are varied like Verbs in** o **of the fourth Conjugation; saving that they make their Gerunds,** Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Tenses formed of the preterperfect tense.

Of the preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the preterpluperfect tense of the same mood; the preterperfect tense, the preterpluperfect tense, and the future tense, of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood; the preterperfect tense, and the preterpluperfect tense of the Infinitive mood: as of

Amavi,

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and, Amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals. IMpersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the voice of the third person singular onely: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

Of a Participle.

A Participle is a part of Speech derived of a Verb: and taketh part of a Noun, as Gender, case, and declension: and part of a Verb, as Tense and signification: and part of both, as Number and figure.

Four kinds of Participles. There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, & another of the Future in dus.

Present tense. A Participle of the Present tense hath his English ending in *ing*; as *Loving*: and his Latine in ans or ens; as Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative mood by changing the last syllable into ns: as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future tense in rus. A Participle of the Future in rus betokeneth to do, like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love*, or *about to love*. And it is formed of the latter Supine, by putting to rus as, doctu, docturus.

Preter tense. A Participle of the Preter tense hath his English

lish ending in *d*, *t*, or *n*; as *loved*, *taught*, *slain*: and his Latine in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, nexus; and one in uus, as Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as, Lectu, lectus; except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokeneth to suffer, like the Infinitive mood of the Passive voice: as, Amandus, *To be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus: as, Amantis, amandus; Legentis, legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, Legendis veteribus proficis, *In reading old authours thou dost profit.* The second Future tense in *dus*.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines, come two Participles: one of the Present tense, and another of the Future in rus; as of Amo, cometh Amans, amaturus: of Curro, Currens, cursurus. Of an Active come two Participles.

Of a verb Passive, whose Active hath the Supines, come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor cometh amatus, amandus. Of a Passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in rus: as of Auxilior, cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a Deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of Largior, cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a Commune four.

Participles of the Present tense be declined like Nouns adjectives of three articles: as, Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti-

Participles of other Tenſes be declined like Nouns adjectives of three divers endings: as Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata, amatum: Amandus, amanda, amandum.

Of an Adverb.

AN Adverb is a part of Speech joined to the Verbs to declare their ſignification.

Adverbs ſome be of Time: as Hodie, cras, heri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as, Ubi, ibi, hic, iſtic, illic, intùs, foris.
- Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as, Indè, deinde, denique, poſtremó.
- Asking or doubting: as, Cur, quare, unde, quorſum, num, nunquid.
- Calling: as, Heus, ô, ehodum.
- Affirming: as, Certè, næ, profectò, ſanè, ſcilicet, licèt, eſtó.
- Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, medius-fidiùs.
- Exhorting: as, Eia, age, agitè, agedum.
- Flattering: as, Sodes, amabó.
- Forbidding: as, Nè.
- Wiſhing: as, Utinam, ſi, ô ſi, ô.
- Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non ſolùm.
- Parting: as, Seorſum, ſigillatim, vicatim.
- Chooſing: as, Potiùs, imó.
- A thing not finiſhed: as, Penè, ferè, propè, vix, modo, non.
- Shewing: as, En, ecce.
- Doubting: as, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
- Chance: as, Forte, fortuitó.

Some

Some be of
- **Likeneſs**: as, Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
- **Quality**: as, Bene, malè, doctè, fortiter.
- **Quantity**: as, Multùm, parùm, minimùm, paululum, plurimúm.
- **Compariſon**: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximé.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctiſſimé. Fortitèr, fortiùs, fortiſſimé. Propè, propiùs, proximé.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any caſual word to ſerve unto joined with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non caver, poſt dolebit, **He that bewareth not afore, ſhall be ſorry afterward.** Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, **In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt part.**

Of a Conjunction.

A **Conjunction is a part of Speech that joineth Words and Sentences together.**

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- **Disjunctives**: as, Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
- **Diſcretives**: as, Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
- **Cauſals**: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be
- **Conditionals**: as, Si, sin, modò, dum dummodo.
- **Exceptives**: as, Ni, nisi, quin, alio quin, præterquam.
- **Interrogatives**: as, Nè, an, utrum necne, anne, nonne.
- **Illatives**: as, Ergò, ideo, igitur, quare itaque, proin.
- **Adversatives**: as, Etsi, quanquam quamvis, licèt, etiò.
- **Redditives to the same**: as, Tamen attamen.
- **Electives**: as, Quàm, ac, atque.
- **Diminutives**: as, Saltem, vel.

Of a Prepositiõn.

A Prepositiõn is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Appositiõn, as Ad patrem; or else in Compositiõn: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to the

Accusative case.

- Ad, To.
- Apud, At.
- Ante, Before.
- Cis, Citra, On this side.
- Circum, Circa, About.
- Contra, Against.
- Erga, Towards.
- Adversus, Adversum, Against.
- Extra, Without.
- Intra, Within.
- Inter, Between.
- Infra, Beneath.
- Juxta, Beside, or
- Ob, For.

Po

Pone, Behind.
Per, By or through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundum, } After.
Post, }
Trans, On the further ſide.
Ultra, Beyond.
Præter, Beſide.
Supra, Above.
Circiter, About.
Uſque, Untill.
Secus, By.
Verſus, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Verſus is ſet after his caſual word: as, Londinum verſus, Towards London. And likewiſe may Penes be ſet alſo.

Theſe Prepoſitions following ſerve to the *Ablative caſe.*

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in preſence.
Clam, Privily.
De, } Of or fro.
E, }
Ex, }
Pro, For.
Præ, Before, or in compariſon.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Abſque, }
Tenus, Untill or up to.

Where note, that if the caſual word joined with Tenus be the plural number, it ſhall be put in the Genitive caſe, and be ſet before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the ears: Genuum tenus, Up to the knees.

Note alſo, that the voices of Prepoſitions, being ſet alone without their caſual words be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as is afore ſaid in the Adverb.

Theſe Prepoſitions following ſerve to both caſes.

In with this ſign *To*, to the Accuſative caſe: as In urbem. Into the city. In without this ſign *To* to the Ablative caſe: as, In te ſpes eſt, My ho is in thee. Sub noctem, a little before night.
Sub judice lis eſt, The matter is before the judge.
Super lapidem, Upon a ſtone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

Of an Interjection.

AN Interjection is a part of Spee which betokeneth a ſudden paſſi of the mind; under an impert voice.

Some are of Mirth: as, Evax, va

Some are of
- Sorrow: as, Heu, hei.
- Dread: as, Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Diſdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Plaiſing: as, Euge.
- Scorning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh deûm atque homin fidem.
- Curſing: as, Væ, malùm.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, oh, io.
- Silence: as, Au. And ſuch others.

THE CONCORDS OF LATINE SPEECH.

FOR the due joining of Words in construction, it is to be understood, that in Latine Speech there be three Concords: The first between the Nominative case and the Verb, The second between the Substantive and the Adjective, The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latine, look out the principal Verb. If there be more verbs then one in a sentence, the first is the principal verb, except it be the Infinitive mood, or have before it a relative: as, *that, whom, which:* or a conjunction: as, Ut, *that*; Cùm, *When*; Si, *if*; and such others.

When ye have found the verb ask the question, *who*, or *what*? and the word that answereth to the question shall be the nominative case to the verb; except it be a verb impersonal, which will have no nominative case. And the nominative case shall in making and construing Latine be set before the verb: except a question be asked, and then the nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, [b] Amas [a] tu? Lovest thou? Venitne [a] Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, [b] Ama [a] tu, Love thou. [b] Amato [a] ille, Let him love.

And sometime when this sign, *it*, or *there*, cometh before the English of the verb: as, [b] Est [a] liber

meus, It is my book. [a] Venit ad me [b] quidam, The came one to me. And that caſual word whi cometh next after the verb, and anſwereth to th queſtion *whom?* or *what?* made by the verb, sh commonly be the accuſative caſe: except the ve do properly govern another caſe after him to conſtrued withall: as, Si cupis [a] placere [b] magiſtr [a] utere [b] diligentiâ; nec ſis tantus [b] ceſſator, ut [a] calc ribus [a] indigeas, If thou covet to pleaſe thy maſt uſe diligens: and be not ſo ſlack, that thou sh need ſpurrs.

A verb perſonal agreeth with his nominati caſe in number and perſon: as, Præceptor [b] leg vos verò [b] negligitis, The maſter readeth, and regard not. Where, note, that the firſt perſon more worthy then the ſecond, and the ſecond m worthy then the third.

Many nominative caſes ſingular, with a conju ction copulative coming between the, will hav verb plural; which verb plural ſhall agree with nominative caſe of the moſt worthy perſon: as, & tu [a] ſumus in tuto, I and thou be in ſafeg [a] Tu & pater [b] periclitamini, Thou and thy father in jeopardy. [a] Pater & præceptor [b] accerſunt te, father and thy maſter have ſent for thee.

When a verb cometh between two nomina caſes of divers numbers, the verb may indiffere ly accord with either of them, ſo that they be of one perſon: as, Amantium [a] iræ, amoris [a] redi gratio [b] eſt, The falling out of lovers is the ren ing of love. [a] Quid enim niſi [a] vota [b] ſuperſunt? what remaineth ſave only prayers? Pectora cuſſit, [a] pectus quoque [a] robora [b] fiunt, She ſt her breaſt, and her breaſt turned into oak alſo.

Here note alſo, that ſometime the infinitive m of a verb, or elſe a whole clauſe afore-going elſe ſome member of a ſentence may be the n

native case to the verb: as, [a]Diluculo surgere, salu-berrimum [b]est, **To rise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world.** Multum scire, vita [b]est jucundissima, **To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.**

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his substantive in case, gender and number: as, [a]Amicus [b]certus in [a]re incerta cernitur, **A sure friend is tried in a doubtfull matter.** [a]Homo [b]armatus, **A man armed.** [a]Ager [b]colendus, **A field to be tilled.** [b]Hic [a]vir, **This man.** [b]Meus [a]herus est, **It is my master.**

Where note, that the Masculine gender is more worthy then the Feminine, and the Feminine more worthy then the Neuter.

Many substantives singular, having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural; which adjective shall agree with the substantive of the most worthy gender: as, [a]Rex & [b]Regina beati, **The King and the Queen are blessed.**

The third Concord.

When ye have a relative, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number and person: as, Vir sapit, [b]qui pauca loquitur, **That man is wise that speaketh few things or words.**

Sometime the relative hath for his antecedent the whole reaſon that goeth before him, and then he ſhall be put in the neuter gender and ſingular number: as, [a] In tempore veni, [b] quod omnium rerum eſt primum, I came in ſeaſon, which is the chiefeſt thing of all. But if the relative be referred to two clauſes or more, then the relative ſhall be put in the plural number: as, [a] Tu multum dormis & [aa] ſæpe potas, [b] quæ ambo ſunt corpori inimica, Thou ſleepeſt much, and drinkeſt often, both which things are naught for the body.

When this Engliſh *that*, may be turned into this Engliſh *which*, it is a relative: otherwiſe it is a conjunction, which in Latine is called quod, or ut, and in making Latine, it may elegantly be put away, by turning the nominative caſe into the accuſative, and the verb into the infinitive mood: as, Gaudeo [a] quod tu bene [b] vales: Gaudeo [a] te bene [b] valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo [a] ut tu [b] abeas: Jubeo [a] te [b] abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents ſingular, having a conjunction copulative between them, will have a relative plural; which relative ſhall agree with the antecedent of the moſt worthy gender: as, [a] Imperium & [aa] dignitas [b] quæ petiiſti, The rule and dignity which thou haſt required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is moſt worthy: yea, and in ſuch a caſe, though the ſubſtantives, or antecedents be of the maſculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the adjective or relative be put in the neuter gender: as, [a] Arcus & [aa] calami ſunt [a] bona, The bow and arrows be good: [a] Arcus & [aa] calami [b] quæ fregiſti, The bow and arrows which thou haſt broken.

The case of the Relative.

When there cometh no nominative case between the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a nominative case between the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, Felix, [b] quem [a] faciunt aliena pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adjective that is joined with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns interrogatives and indefinites follow the rule of the relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, Hei mihi! qualis erat? Talis erat, [b] qualem nunquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the relative is not always governed of the verb that it cometh before, but sometimes of the infinitive mood that cometh after the verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi, What persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus fecisti? With what things moved didst thou it?

Sometime of the gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the preposition set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accord with: as, Senties [b] qui [a] vir ſiem, Thou ſhalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of ſpeaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun partitive or diſtributive: as, [b] Quarum rerum [a] utram minus velim, non facile poſſum exiſtimare, Of the which two things, whether I would with leſs will have, I cannot eaſily eſteem.

Sometime it is put in the genitive caſe, by reaſon of a ſubſtantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b] cujus [a] cauſâ hoc incipis, I knew him not, for whoſe cauſe thou beginneſt this.

Sometime it is otherwiſe governed of a noun ſubſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes. All things ſhall be given thee which thou haſt need of.

Sometime of an adverb: as, [b] Cui utrùm [a] obviàm procedam nondum ſtatui, whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſign *then*, and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, [b] quâ nihil eſt [a] melius, Uſe vertue then the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative caſe abſolute: as, Quantus erat Julius Cæſar, [a] quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt! How worthy a man was Julius Cæſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain.

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative caſe: as, Ferrum habuit, [a] quo ſe [b] occideret, He had a knife, wherewith he would have ſlain himſelf.

When a relative cometh between two ſubſtantives of divers genders, it may indifferently accord with

with either of them: as, [a] Avis, [b] quæ passer appellatur; or Avis, [b] qui [a] passer appellatur, The bird, which is called a sparrow. Yea, though the substantives be of divers numbers also: as, Estne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? or else, Estne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A lover of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Cato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, [a] Pater meus [b] vir amat [a] me [b] puerum, My father being a man loveth me a child.

When the English of this word res, is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a substantive: as, [a] Multa me impedierunt, Many things have letted me. And being so put, it may be the substantive to the adjective: as, [a] Pauca his [b] similia, A few things like unto these. [a] Nonnulla [b] hujusmodi, Many things of like sort.

An adjective in the neuter gender, put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] lucri, Much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much business? [a] Id operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun substantive, or a verb substantive, may be put in the ablative case, or in the genitive: as, [a] Puer [b] bona-indole; or, [a] Puer [b] bonæ-indolis.

A child of good towardneſs. [a] Puer [b] boni ingenii, or, [a] puer [b] bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and uſus, when they be Latine for *need*, require an ablative caſe: as, [a] Opus eſt mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgement. Viginti [b] minis [a] uſus eſt filio, My ſon hath need of twenty pounds.

Conſtructions of Adjectives.

The Genitive caſe.

ADjectives that ſignifie deſire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and ſuch other like require a genitive caſe: as, [a] Cupidus [b] auri, Covetous of money. [a] Peritus [b] belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtfull of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindfull of that is paſt. [a] Reus [b] furti, Accuſed of theft.

Nouns partitives and certain interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive caſe: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, ſolus, unus, medius, quiſque, quiſquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an interrogative: Unus, duo, tres. Primus, ſecundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] noſtrûm. [a] Primus [b] omnium.

When a queſtion is asked, the anſwer in Latine muſt be made by the ſame caſe of a noun, pronoun, or participle, and by the ſame tenſe of a verb that the queſtion is asked by: as, [a] Cujus eſt fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a queſtion be asked by Cujus, ja, um: as, [a] Cuja eſt ſententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers caſes: as, [b] Quanti [a] emiſti librum? [bb] Parvo. Or except I muſt anſwer by one of theſe poſſeſſives, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, as, [a] Cujus eſt domus? non [b] veſtra, ſed [bb] noſtra.

Nouns

Nouns of the Comparative and the Superlative degree being put partitively, that is to say, having after them this English *of*, or *among*, require a Genitive case: as, [a] Aurium [a] mollior est sinistra, Of the ears the left is the softer. Cicero [b] Oratorum [a] eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the Comparative degree, having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the Ablative case: as, [a] Frigidior [b] glacie, More cold than ice. [a] Doctior [b] multo, Better learned by a great deal. Uno [b] pede [a] altior, Higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disprofit, likeness or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a Dative case: as, Labor est [a] utilis [b] corpori, Labor is profitable to the body. [a] Æqualis [b] Hectori, Equal to Hector. [a] Idoneus [b] bello, Fit for war. [a] Jucundus [b] omnibus, Pleasant to all persons. [b] Parenti [a] supplex, Suppliant to his father. [b] Mihi [a] proprium, Proper to me.

Likewise Nouns adjectives of the passive signification in bilis, and Participials in dus: as, [a] Flebilis, [aa] flendus [b] omnibus, To be lamented of all men. [a] Formidabilis, [aa] formidandus [b] hosti, To be feared of his enemy.

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing is put after Adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, A Tower an hundred foot high. Arbor [a] lata [b] tres digitos, A tree three fingers broad. Liber [a] crassus [b] tres pollices, *vel* [b] tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

The Ablative case.

ADjectives signifying fullness, emptiness, ple ty, or wanting, require an Ablative case, a sometime a Genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Cr [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab irâ. Nu epistola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditissimus [b] agri. [b] St torum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] ino oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisq [a] purus, non eget Mauri jaculis, nec arcu. [a] Exp omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These Adjectives, Dignus, indignus, præditus, c ptus, contentus, with such others, will have an A lative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculi [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentu may instead of the Ablative case have an Infiniti mood of a Verb: as, [a] Dignus [b] laudari, worthy to praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, Content live in peace.

Construction of the Pronoun.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, tu sui, nostri and vestri, be used when suffering passion be signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] me But when possession is signified, Meus, tuus, suus, no ster, and vester, be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tu

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be us after distributives, partitives, comparatives, an superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] n strûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu nostrûm.

Construction of the Verb: and first with

The Nominative case.

SUm, forem, fio, existo, and certain verbs passives as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, exist mor, videor, With other like, will have such ca

aft

after them, as they have before them: as, [a] Fama est [b] malum, Fame is an evil thing. [a] Malus cultura fit [b] bonus, An evil person by due ordering or governance is made good. [a] Crœsus [aa] vocatur [b] dives, Crœsus is called rich. [a] Horatius [aa] salutatur [b] Poeta, Horace is saluted by the name of a Poet. Malo te [b] divitem [aa] esse, quàm haberi, I had rather thou wert rich indeed then so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a Nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a Nominative case of a Noun, or Participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [b] claudus, I go lame. [a] Petrus [aa] dormit [b] securus, Peter sleepeth void of care. [a] Tu [aa] cubas [b] supinus, Thou liest in bed with thy face upward. [a] Somnias [b] vigilans, Thou dreamest waking. [a] Studeto [b] stans, Study thou standing. And likewise in the Accusative case: as, Non decet quenquam [aa] meiere [b] currentem, aut mandentem, It doth not become any man to piss running, or eating.

And generally when the word that goeth before the Verb, and the word that cometh after the Verb, belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the Verb be transitive or intransitive, of what kind soever the Verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, I speak often. [a] Taceo [b] mutus, I hold my peace much. [a] Scribo epistolas [b] rarissimus, I write letters very seldom. Nè [a] assuescas [aa] bibere vinum [b] jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten somewhat before.

The Genitive case.

THis Verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owning or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise, it causeth the Noun, Pronoun, or Participle following to be put in the Genitive case: as, Hæc vestis [a] [b] patris, This garment is my fathers. [b] Insipientis [a] est dicere, non putâram, It is the property of a fool to say, I had not thought. Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dediscenda, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. [b] Orantis [a] est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns, Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as, Hic codex [a] est [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lie. [b] Nostrum [a] est injuriam non inferre, It is our part not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia juxta pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard require a Genitive case betokening the value: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or assoiling, will have a Genitive case of the crime or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of; or else an Ablative case, most commonly without a Preposition: as, Hic [b] furti se [a] alligat, *vel* [bb] furto. [a] Admonuit me [b] erroris, *vel* [bb] errore. [b] De pecunia repetundis [a] damnatus est.

Sara-

Satago, misereor, misereſco, require a Genitive caſe: as, [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accuſative caſe: as, [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, *vel* [bb] te, I remember thee. [a] Memini [b] de te, I ſpake of thee. [a] Egeo, or indigeo [b] tui, *vel* [bb] te, I have need of thee. [a] Potior [b] urbis, I conquer the city. [a] Potior [b] voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

ALL manner of Verbs put acquiſitively, that is to ſay, with theſe tokens *to* or *for* after them, will have a Dative caſe: as, Non [a] omnibus dormio, I ſleep not to all men. [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this Rule do alſo belong Verbs betokening

To { Profit or diſprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.
Compare: as, Comparo, compono, confero.
Give or reſtore: as, Dono, reddo, refero.
Promiſe or to pay: as, Promitto, polliceor, ſolvo.
Command or ſhew: as, Impero, indico, monſtro.
Truſt: as, Fido, confido, fidem habeo.
Obey, or to be againſt: as, Obedio, adulor, repugno.
Threaten, or to be angry with: as, Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum, with his compounds, except Poſſum: Alſo Verbs compounded with ſatis, bene and male: as, Satisfacio, benefacio, malefacio: Finally, certain Verbs compounded with theſe Prepoſitions, Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a Dative caſe: as, Præluceo, adjaceo, condono, ſuboleo, antetto, poſthabeo, objicio, inſulto, interſero.

This

This Verb Sum, es, fui, may oftentimes be for habeo, and then the word that ſeemeth in English to be the Nominative caſe, ſhall be put the Dative, and the word that ſeemeth to be Accuſative caſe, ſhall be the Nominative: as, [a] mihi [a] mater, I have a mother. Non [a] eſt [b] [a] argentum, I have no mony. But if Sum be Infinitive mood, this Nominative ſhall be turn into the Accuſative: as, Scio [b] tibi non eſſe [b] argentum, I know thou haſt no mony.

Alſo when Sum hath after him a Nominati caſe, and a Dative, the word, that is the Nomin tive caſe, may be alſo the Dative: ſo that Sum in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with double Dative caſe: as, [a] Sum [b] tibi [b] præſidio, am to thee a ſafegard. Hæc res [a] eſt [b] mihi [bb] v luptati, This thing is to me a pleaſure.

And not only Sum, but alſo many other Verb may in ſuch manner of ſpeaking have a doub Dative caſe; one of the perſon, and another of t thing: as, [a] Do [b] tibi veſtem [bb] pignori. [a] Verto h [b] tibi [bb] vitio. Hoc tu [b] tibi [bb] laudi [a] ducis.

The Accuſative caſe.

VErbs tranſitives are all ſuch as have aft them an Accuſative caſe of the doer or ſuffere whether they be Active, Commune, or Deponent as, Uſus [b] promptos [a] facit. Fœminæ [a] ludificantu [b] viros. [a] Largitur [b] pecuniam.

Alſo verbs Neuters may have an Accuſative ca of their own ſignification: as, Endymionis [b] ſomniu [a] dormis. [a] Gaudeo [b] gaudium. [a] Vivo [b] vitam.

Verbs of asking, teaching, and arraying, wil have two Accuſative caſes; one of the ſufferer, an another of the thing: as, [a] Rogo [b] te [bb] pecuniam [a] Doceo [b] te [bb] literas. [b] Quod [b] te jamdudum [a] hortor [a] Exuo [b] me [bb] gladium.

The Ablative case.

ALL Verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, [a]Ferit eum [b]gladio. [a]Taceo [b]metu. Summa [b]eloquentiâ causam egit.

The word of price is put after Verbs in the Ablative case: as, [a]Vendidi [b]auro. [a]Emptus sum [b]argento. Except these Genitives, when they be put alone without Substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, [b]Quanti [a]mercatus es hunc equum? Certè [b]pluris quàm [a]vellem. Saving that after Verbs of price we shall always use these Adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an Ablative case: as, [a]Affluis [b]opibus. [a]Cares [b]virtute. [a]Expleo te [b]fabulis. [a]Spoliavit me [b]bonis omnibus. [a]Oneras stomachum [b]cibo. [a]Levabo te hoc [b]onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à, ab, è, ex, or de: as, [a]Accepit literas [b]à Petro. [a]Audivi [b]ex nuncio. Longè [a]distat [b]à nobis. [a]Eripui te [b]è malis. And this Ablative after Verbs of taking away, may be turned into a Dative: as, [a]Subtraxit [b]mihi cingulum. [a]Eripuit [b]illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, [a]Præfero hunc multis [b]gradibus, I prefer this man by many degrees. [b]Paulo intervallo illum [a]superat, He is beyond the other but a little space.

A Noun, or a Pronoun ſubſtantive, joined with a Participle, expreſſed or underſtood, and having none other word whereof it may be governed, ſhall be put in the Ablative caſe abſolute: as, [a]Rege [b]veniente, hoſtes fugerunt, **The King coming, the** enemies fled. [a]Me [b]duce, vinces, **I being captain thou ſhalt overcome.**

And it may be reſolved by any of theſe words Dum, cum, quando, ſi, quanquam, poſtquam: as, [a]Rege [b]veniente, *id eſt*, Dum veniret rex. [a]Me [b]duce; *id eſt* Si ego dux fuero.

Conſtructions of Paſſives.

A Verb Paſſive will have after him an Ablative caſe with a Prepoſition, or ſometime a Dative of the doer: as, Virgilius [a]legitur [b]à me. [b]Tibi fama [a]petatur. **And the ſame Ablative or Dative ſhall be the Nominative caſe to the Verb if it be made by the Active:** as, [a]Ego [b]lego Virgilium. [b]Petas [a]tu famam.

Gerunds.

GErunds and Supines will have ſuch caſe as the Verbs that they come of: as, Otium [a]ſcribendi [b]literas. Ad [a]conſolandum [b]tibi. [a]Auditum [b]Poetas.

WHen the Engliſh of the Infinitive mood cometh after any of theſe Nouns ſubſtantives, Studium, cauſa, tempus, gratia, otium, occaſio, libido, ſpes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, geſtus, ſatietas, poteſtas, licentia, conſuetudo, conſilium, vis, norma, amor, cupido, locus, **and others like, if the Verb ſhould be of the Active voice, it ſhall be made by the Gerund in** di: **And the ſame Gerund in** di **is uſed alſo after certain Adjectives:** as, [a]Cupidus [b]viſendi. [a]Certus [b]eundi. [a]Peritus [b]jaculandi. [a]Gnarus bellandi.

When ye have an English of the Participle of the present tense, with this sign *of* or *with*, coming after a Noun Adjective, it shall in Latine making be put in the Gerund in do: as, [a] Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the English of the Participle of the present tense coming without a Substantive, with this sign *in* or *by* before him, shall in Latine making be put in the Gerund in do: as, Cæsar [b] dando, [b] sublevando, [b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est. [b] In apparando totum hunc [a] consumunt diem. And the same Gerund in do is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, A, ab, de, è, ex, cum, in, pro: as, Deterrent [a] à [b] bibendo. [a] Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene scribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a Reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit [a] ad [b] agendum, vereor, I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The Gerund in dum is used after one of these Prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad [b] capiendum hostes. [a] Ob *(vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this English *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this Verb oportet, it may be put in the Gerund in dum, with this Verb est set impersonally, and then the word, that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the Dative: as, [a] Abeundum est [b] mihi, I must go hence.

Supines.

THE first Supine hath his Active signification, and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum, [b] Spectatum [a] admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his Passive signification, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive; as it may be indifferently said in Latine, [a] Facile [b] factu, or, [a] Facile [b] fieri, Easie to be done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

NOuns that betoken part of time be commonly put in the Ablative case: as, [b] Nocte [a] vigilas, [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken continuall term of Time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, [b] Sexaginta annos [a] natus. [b] Hyemem totam [a] stertis.

Space of Place.

NOuns that betoken space between place and place, be commonly put in the Accusative case: as, [b] Pedem hinc ne [a] discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

NOuns Appellatives, or names of great places be put with a Preposition, if they follow a Verb that signifieth In a place, To a place, From a place, or By a place: as, [a] Vivo [b] in Anglia, [a] Veni [a] per Galliam [b] in Italiam. [a] Proficiscor [b] e urbe.

In a place, or At a place, if the place be a proper name of the first or second Declension, and the singular Number, it shall be put in the Genitive case: as, [a] Vixit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxoniæ.

And these Nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, [a] Procumbit [b] humi bos. [b] Militiæ [a] enutritus est. [b] Domi [bb] bellique otiosi [a] vivitis.

But if the place be of the third Declension, or the plural Number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative case: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or [bb] Carthagine. [b] Athenis [a] natus est. Likewise we say, [b] Ruri, or [bb] Rure [a] educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case without a Preposition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewise, [a] Confero me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, [a] Discessit [b] Londino. [a] Profectus est [b] Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, [a] Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him; and this word *it* or *there* is commonly his sign: as, Decet, It becometh. [a] Oportet [b] aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the Verb Impersonal will have after him: as, [b] Me [a] oportet, I must. [b] Tibi [a] licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitive case of all casual words, except Meâ, tuâ suâ, nostrâ, vestrâ, and cujâ, the Ablative cases of the

Pronouns possessives: as, [a] Interest [b] omnium recte agere. [b] Tua [a] refert teipsum nosse.

Certain Impersonals require a Dative case: as, Libet licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an Accusative case onely: as, Decet, decet, juvat, oportet. Some beside the Accusative case will have also a Genitive: as, [bb] Nostri [b] nosmet [a] pœnitet. [b] Me [bb] civitatis tædet. [a] Pudet [b] me [bb] negligentiæ. Miseret [b] me [bb] tui. [a] Me [bb] illorum [a] misereſcit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being formed of Neuters, do govern such cases as the Verbs Neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] sumptui, Let cost be spared. Because we say, [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let us spare cost.

A Verb impersonal of the Passive voice, hath like case as other Verbs Passives have: as, [a] Benefit multis [b] à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maximâ vi [a] certatur; *subaudi* [b] ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in tur: as, [b] In ignem posita est, [a] fletur.

A Participle.

Participles govern such cases, as the Verbs that they come of: as, [a] Fruiturus [b] amicis. [a] Consulens [b] tibi. [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note that Participles may four manner of ways be changed into Nouns. The first is when the voice of a Participle is construed with another case then the Verb that it cometh of: as, [a] Appetens [b] vini, Greedy of wine.

The

The ſecond, when it is compounded with a Prepoſition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withall: as, Indoctus, innocens.

The third, when it formeth all the degrees of Compariſon: as, Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth, when it hath no reſpect, nor expreſs difference of time: as, Homo laudatus, *A man laudable.* Puer amandus, *id eſt,* amari dignus, *A child worthy to be loved.* And all theſe are properly called Nouns Participials.

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive caſe: as, [a] Fugiens [b] litium. [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientiſſimus [b] rei. [a] Lactis. [a] abundans.

Theſe participial voices, Peroſus, exoſus, pertæſus, have always the Active ſignification, when they govern an Accuſative caſe: as, [a] Exoſus [b] ſævitiam, *Hating cruelty.* [b] Vitam [a] pertæſus, *weary of life.*

The Adverb.

ADverbs of quantity, time, and place, do require a Genitive caſe: as, [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Ubique gentium.

Certain Adverbs will have a Dative caſe, like as the Nouns that they come of: as, Venit [a] obviam [b] illi. Canit [a] ſimiliter [b] huic.

Theſe Datives be uſed adverbially, Tempori, luci, veſperi: as, Tempori ſurgendum. Veſperi curandum. Luci laborandum.

Certain Adverbs will have an Accuſative caſe of the Prepoſition that they come of: as, [a] Propius [b] urbem. [a] Proximè [b] caſtra.

Where note that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe do form the degrees of Compariſon, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

COnjunctions **Copulatives and Diſjunctives, and theſe four,** Quam, niſi, præterquam, an, **couple like caſes: as,** [a] Xenophon & [b] Plato fuêre æquales. **And ſometimes they be put betwen divers caſes: as,** [a] Studui [b] Romæ & [b] Athenis. Eſt [a] liber [b] meus & [b b] fratris. [a] Emi fundum centum [b] nummis & [b b] pluris.

Conjunctions Copulatives and Diſjunctives, moſt commonly join like Moods and Tenſes together: as, [a] Petrus & Joannes [b] precabantur & [b b] docebant. **And ſometimes divers Tenſes: as,** Et [b] habetur & [b b] referetur tibi à me [a] gratia.

The Preposition.

SOmetimes **this Prepoſition** in **is not expreſt but underſtood, and the caſual word nevertheleſs put in the Ablative caſe: as,** Habeo te [b] loco parentis; *id eſt,* [a] in [b] loco.

A Verb compound ſometime requireth the caſe of the Prepoſition that he is compounded withall: as, [a] Exeo [b] domo. [a] Prætereo [b] te inſalutatum. [a] Adeo templum.

The Interjection.

CErtain **Interjections require a Nominative** caſe: as, [a] O felius [b] dies hominis. **Certain a Dative: as,** Hei [b] mihi. **Certain an Accuſative: as,** [a] Heu [b] itirpem inviſam. **Certain a Vocative: as,** [a] Proh ſancte [b] Jupiter. **And the ſame** Proh **will have an Accuſative caſe: as,** [a] Proh Deûm atque hominum [b] fidem.

FINIS.

GVLIELMI LILII
ad ſuos diſcipulos monita Pædagogica,
SEV
CARMEN DE MORIBVS.

Qui mihi diſcipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum:
Templa petàs ſupplex, & venerare Deum.
Antmen in primis facies ſit lota manúſque;
Sint nitidæ veſtes, comptáque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te ſchòla noſtra vocârit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque ſac ſedeas, ubi te ſedìſſe jubemus;
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magìs ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magìs is clarâ ſede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, chiarta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè;
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te infimulet conſcia deſidiæ.
Sísque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec ſemina profert,
Ni ſit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium ſi non exerceat, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſsâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem;
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emésve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam male icta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO,

Seu Ratio

Grammatices

cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta:

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcepit.

CANTABRIGIÆ,
Apud *Joannem Hayes*, celeberrimæ Academiæ Typographum.
M. DC. XCIII.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus, sed fructus in illa!
Non parvus: Parva hac discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA ET EJUS PARTIBUS.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes:

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: Ab ὀρθὸς, rectus; & γραφὴ, scriptura.

De Literis.

Viginti duabus literis quinque sunt vocales *a, e, i, o, u,* nam *y* Græca est. Vocales.

Quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque; ut, *æ* *Musæ.* *au* *Audio.* *œ* *Cœlum.* *ei* *Hei.* *eu* *Euge.* Diphthongi.

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum sunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Consonantes. Mutæ.

Reliquem autem semivocales; *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales.

Ex

Liquidæ. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ; *l*, *n*,

S. *S* verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt; quæ i

X & Z. dum etiam liqueſcit. *X* & *Z* duplices ſunt conſona atque etiam ꝛ inter duas vocales.

J. & V. conſonantes aliquando. Adduntur etiam conſonantibus *J* & *V*, quand vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z. *K*, *y*, & ꝛ Latinis dictionibus nunquam admiſce

H, aſpiratio. *H*, proprie quidem litera non eſt, ſed aſpira nota: Apud Poëtas autem interdum conſonanti obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, H hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus: conſon bus verò nullis: rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, Hiacchus, } triſyllaba: | Hieronymus, Hieremias, } pentaſyl

At in Latinis dictionibus interdum *h* poſtponi ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majuſculis ſ characteribus, & minuſculis. Majuſculis inch ſententiæ: ut, *Deum time*; *Regem honora*: & p nomina; ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones thongis ſcribantur; nam hæ quidem vel ſcribi om vel ſignari debent: ut, *Muſæ præſunt*, vel *Muſę pr*

Literæ majuſculæ. Literæ majuſculæ, cùm ſolæ ac paucæ ſcribu aliquando ſignificant prænomen, aliquando nume

ut,	A. Aulus.	P. C. Patres conſcripti.	
	C. Caius.	Q. Quintus, Quæſtor, Quiri	
	D. Decius.	R. P. Reſpublica.	
	G. Gaius.	Sp. Spurius.	
	L. Lucius.	Sex. Sextus.	(Rom
	M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, popul	
	P. Publius.	T. Titus.	
	P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. Et generis infinita.	

In numeris verò ſignificant,

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De Syllabarum diſtinctionibus.

Ecte ſcripturo diſcendum eſt in primis, ſyllabas inter ſcribendum aptè diſtinguere atque connectere.

In ſimplicibus vocibus *bd* vocali ſequenti adhæret, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem ſequuntur & iſta:

ut { Do-ctus, San-ctus; } gm, gn } ut { A-gmen, I-gnis; }

ſ ut { Scri-pſi, Sum-pſi; } ſt } ut { Ve-ſter, Magi-ſter; }

{ ut Pi-ſcis, Di-ſco; ut Æ-tna } xi } ut { An-xius, Di-xi: & ſimilia.

Inter *m* & *n* non interſeritur *p*. Malè igitur pingeretur Sompnus, pro ſomnus; Columpna, pro columna.

Poſt *x* non ſcribitur *ſ*: ut, Excribo, exolvo; non exſcribo, exſolvo. In compoſitis cum præpoſitione, iuribus & euphoniæ ſerviendum eſt:

ut, { Occurro, Officio, Autero, } potiùs quàm { Obcurro. Obficio. Abſero. }

Et contrà: { Abſtineo, Obtineo, Obrepo, } non autem { Auſtineo. Ottineo. Orrepo. }

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in positione aliquando interseruntur: ut, Redamo, ambigo, ambio.

De ORTHOEPIA.

Orthoëpia. ORthographiæ affinis est Orthoëpia, hoc emendatè rectéque loquendi ratio: ab ὀρθὸς rectus; & ἔπω, verbum.

Hic in primis curandum est, ut præceptores ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent nè vel continuâ linguæ volubilitate ità sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ interspiratione consilescant, ructu, risu, singultu, sternutatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur, cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus. Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio exteri stratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus. Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut, Ellucet, pro elucet, Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro { Multus, / Mollis, / Falsus, } auditur { Moultus. / Moolis. / Faulsus. }

Ischnotes. Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quotiès syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus quàm par est: ut cùm

pro { Nunc, / Tunc, / Aliquis, / Alius, } proferimus { Nync. / Tync. / Eliquis. / Elius. }

Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubantia Trauliſmus.
ris, quando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Ca-
anit, pro canit: Tutullius, pro Tullius.

Huic vitio ut ſœdiſſimo, ità & periculoſiſſimo, ſic
uccurrendum, putat Fabius; ſi exigatur à pueris, ut
omina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis
& aſperrimis inter ſe coëuntibus ſyllabis concatenaris,
c velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, ſtridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix.

——poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt, quando craſſiùs & voce pluſquam Plateaſmus.
virili loqui nitimur: ut cùm

pro {Montes, Fontes, Pontes,} efferimus {Mountes. Fountes. Pountes.}

Ut etiam pro {Ergo, Sperma, Perago,} efferimus {Argo. Sparma. Parago.}

Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonante F. pro V.
conant F; & è contra, V pro F:

ut, {Folo, Fis, Folui, Felle,} pro {Volo. Vis. Volui. Velle.}

Et rurſum {Vero, Vers, Verre,} pro {Fero. Fers. Ferre.} V. pro F.

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſonant S.
nonnulli,

pro {Læſus, Viſus, Riſus,} pronuntiantes {Læzus. Vizus. Rizus.}

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiù H.
nuntiari volunt; Malè ergò,

pro

pro	Homo,	Efferimus	Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Chriſtus,		Criſtus.
	Chriſma,		Criſma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Tus.
	Diphthongus,		Diptongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœde quoque erratur à noſtris, ubi *t* & *d* tanqu aſpiratas pronunciant;

ut,	Amath,	pro	Amat.
	Caputh,		Caput.
	Aputh,		Apud.

At innumera pene ſunt hujus generis vitia, q bonarum literarum candidatis, & præceptorum di gentiæ emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptu recte diſtinguendâ conſiſtere videtur: Proin de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe no fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo ſive notæ, quibus in ſcribendo utunt eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media di ſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Comm Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu poti reſpirandi locus; utpote quâ pronuntiationis ter nus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur, ut quod ſequi continuò ſuccedere debeat. Notatur autem punc deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate: cito pede præterit ætas;*
Nec bona tam ſequitur, quam bona prima fuit.

Hac item notâ diſtinguuntur orationum ſingu partes: ut,

Juv

Juv. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta periodi pars, notatúrque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus; & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ità & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio. Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa: quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

——— *Princeps (quia bella minantur*
Hostes) militibus urbes præmunit & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interrogatio. sursum caudato, sic (⁝) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi⁝

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cœlebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*; num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina; ut, *fortis, fortiter; lego, legit:* omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος sermo.

De Octo Partibus Orationis.

Partes Orationis sunt octo: *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, declinabiles; *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, indeclinabiles.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars Orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum, & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem Substantivum duplex: { Appellativum, & Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*.

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*.

Proprii nominis tria sunt genera:

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*.

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Furius*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*.

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*.

Adjectivum.

Adjectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*.

Adjectivum est duplex: Commune & Proprium;

Commune.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *fatur*.

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti*, *Quirinus Romulo*.

De Accidentibus Nomini.

Nomini accidunt ſeptem: Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Comparatio. Nom. accidentia ſeptem.

De Specie.

Species Nominum eſt duplex: { Primitiva, & Derivativa. Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur. Primitiva.

Derivativa eſt, quæ aliunde formatur. Derivativa.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectiva.

Fictitium quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis?* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. Interrogativum.

Redditivum: quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.* Redditiva.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur: Numeralia.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* Cardinalia.

Ordinale: ut, *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* Ordinalia.

Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Diſtributivum.

Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut, *Quiſque, unuſquiſque, uterque, neuter*: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* Partitiva.

Univerſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Univerſalia.

Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.* Particularia.

Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimirum Verbale:

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*
Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Etonenſis.*
Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*
Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapiam ſuæ familiæ perſona derivatur,
ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelaïs, uxor *Menelai.*
Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſculus, minuſculus.*
Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*
Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*
Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*
Adverbiale: ut, *Hodiernus, heſternus, craſtinus, clandeſtinus.*
Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcribendus.*
Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, penſilis.*

DE FIGURA.

Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, ut *Injuſtus.* Sunt qui huc addunt & decompoſitam, ut, *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*, Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam; atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſolet.

Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum comprehenderunt: ut, *It clamor cœli*, id eſt, *in cœlum.*

Ac

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur: utpote in quem actio verbi immediatè transit: ut, *Amo patrem.* Accusativus.

Vocativus, quem & salutorium vocant, vocandis compellandisvè personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quòd Latinorum sit proprius. Ablativus. Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera numero septem; Masculinum cujus nota est *Hic*: Fœmininum, *hæc*: Neutrum, *hoc*: Commune, *hic* & *hæc*: Commune trium, *hic*, *hæc*, & *hoc*: Dubium, *hic* vel *hæc*: Epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser*, *hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur, cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum. Genera septem.

Porrò inter commune genus & dubium, hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*: quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum.* At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram.* Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilii* Anglo acceptos referre debes.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Propria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas,
Vt sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Vt Cato, Virgilius: fluviorum; ut Tybris, Orontes:
Mensium; ut October; ventorum; ut Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Propria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœminео generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Gracia, Persis:
Insulæ item nomen; ceu Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium: ut ista
*Mascula; * Sulmo, Agragas; quædam neutralia; ut * Argos,*
Tybur, Prænestе; & genus Anxur, quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria; ut alnus,
*Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster:*
Et sunt neutra, filer, suber, thus, robur, acerque.

Epicœna.

Sunt etiam volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Ut, tigris, vulpes: & piscium; ut ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus ferat aptum.
*Attamen ex * cunctis quæ diximus antè notandum*
Omne quod exit in um, *seu Græcum sive Latinum,*
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

Nam

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regula speciales.

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis: & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis: cujusmodi sunt, Labes, labis; pestes, pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

MAscula nomina in a dicuntur multa virorum;
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista:
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:
*Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur*
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut Centussis: conjunge lienis, & orbis,
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis.
Mascula in er, ceu venter; in os, vel us; ut logos, annus.

1 Nomina virorum in

2 In as, & a prim declinat. Græcorum

* Sic Poet Cometa, bliopola.

3 Verres, &

In er, os, &

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acusque

Fœmin cepta; in os, & us.

Porticus, atque tribus, ſecrus, nurus & manus, idus;
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Cryſtallus, ſynodus, ſapphirus, eremus & arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.

viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non creſcentia.

NEutra nomen in e, *ſi genuit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *ſiunt; ut barbiton, ovum;*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, & paradiſus.

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a, commune duorum eſt:
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat
A venio: adde ſenex, auriga, & verna, ſodalis,
Vates, patruelis, patruelis, pœne duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Veipe Puerta.

Secunda regula ſpecialis.

NOmen creſcentis penultima ſi genitivi
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant, quæ actuunt penultimam genitivi creſcentis; qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monoſyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia,

In

C, In, An } ut { Halec, halêcis. Delphin, înis. Titan, ânis.

Ans } ut { Infans, Quadrans, } antis.

Ens } ut { Continens, Triens, } entis.

Uns } ut { Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ à Græcis per η ſcribuntur: ut, character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac claſſe collocatur.

Inx, Anx } ut { Syrinx, ingis. Phalanx, ângis.

Unx } ut { Deunx, Septunx, } uncis.

In Ons } ut { Effrons, Bifrons, } ontis.

Ors } ut { Cohors, Conſors, } ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In ων Græca, quæ retinent ω in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Ægeon, ônis, & ônis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut,

ut, Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris, Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, manitas, &c. âtis. Excipe, Anas, anătis; & Græca dam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locu êtis; Merces, hæres, cohæres, êdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebe pes, Dares, Chremes, êtis.

* Pyrois, entis.

In *is*, quæ faciunt ĭtis, ĭnis, & ĭdis * in genitivo: Samnis, Quiris, ĭtis: Salamis, Trachis, ĭnis: Pso Crenis, ĭdis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ôdis; Nepos, ôtis. ter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitivi: Heros, Minos, ôis; Rhinoceros, ægoceros, ôtis,

* Pro civitate Loer.

In *us*, quæ mittunt genitivum singularem in ûtis, ûris, ĭntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter nam vocem; Pecus, pecŭdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut êtius, probius, melius, pejus, ôris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut Limax, for thorax, Phœax, audax, bibax, âcis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, bax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Phar Candax, ăcis: Syphax tamen variat âcis & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ĕcis; Vib îcis; Exlex, ĕgis; Alex, alĕcis,

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix, dix, felix, phœnix, perdix, coturnix, &c. ĭcis. Et ver lia omnia in *trix*: ut Victrix, nutrix, motrix, lotrix, îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut Celox, ve ŏcis: præter Cappadox, ŏcis; Aflobrox, ŏgis; quædam alia.

ux: ut, Pollux, Pollûcis. Cætera sunt tertiæ
æ.

yx: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
ycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
s Græca, præcedente *p:* ut, Hydrops, Cyclops,
ops, Cercops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam re-
m referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam, Monosyllaba quædam.
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo:
s, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & fons;
s pro serpente, grips, Thrax, rex, grex, gregis, & Phryx.
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; *ut, Acarnan,* Polysyllaba in *n* & *o.*
hen, & delphin: & in o *signantia corpus;*
leo, curculio: sic senio, ternio, sermo.
Mascula in er, or, & os; *ceu crater, conditor, heros;* In *er, or,* & *os.*
c torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens;
ale bidens, quando pro instrumento reperitur:
dde gigas, elephas, adamas, Garamásque, tapésque,
que lebes, Cures, magnes, unúmque, meridi-
nomen quintæ, & quæ componuntur ab asse:
dodrans, semis; jungantur mascula Samnis,
drops, nycticorax, thorax; & mascula vervex,
hœnix, & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
unt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, Mel, fel, Neut. mel, fel, lac, &c. & in *al, ar,* polysyllab. Halec.
Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris,
us, thus, jus, crus, pus. Et in al *polysyllaba, in* árque;
t, capital, laquear. Neutrum halec & muliebre.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc, Python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies, numero tantùm mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, auctorque, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex: a fronte creata;
*Ut bifrons, custos, hos, *fur, sus, atque sacerdos.*

* Sic latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, ei

Huc spectant penultimam genitivi crescentis vantia: cujus generis sunt paucula illa secundæ nationis, de quibus supra meminimus; videlicet, So gener, puer, ĕri; Adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, De vir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero; ut, Armiger, ger, caduciser, lucifer, ĕri; & adjectiva quædam: Tener, dexter, prosper, ĕri; satur, ŭri. Spectant Græca omnia neutrius generis in *a:* ut, Poema, gma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, martyris; Psi pſithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, fur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occi occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ supe excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l:* ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis: Consul, præ ŭlis.

In *en:* ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca quæ sumunt *o* parvum in penulti genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architect Philemon, ónis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marm pantocrator, apator, ŏris.

In *as:* ut, Anas, anătis.

t Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
n es Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præses, deses, ĭdis.
n is Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; annis, paropsis, ĭdis.
n ar Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, har, ăris.
n er Græca: ut, Aër, æther, ĕris.
n s præcedente consonante, tam Latina quàm græca:

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

*Excipe quædam in ps.

n os Latina: ut, Compos, ŏtis.
n us Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ŏris; Vel-vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
n ax Græca: ut, Abax, storax, colax, clymax, ăcis.
n ex Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex,
n ix Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; ix, ĭgis.
n ox Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; brox, Polyphilox, ŏgis.
n ux Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, reducis.
enique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, x, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Eminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis, *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
bi dulcedo faciens dulcedinis, idque
strat compago compaginis: adjice virgo,
ado, fides, compes, teges, & seges, arbor, hyemsque;
acchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.
ræcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, lassis,*
, cassis; in us *vox una pecus pecudis dans:*
forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
ndix, bistrix, coxendix, adde silixque.

Hyperdissyllabon in *do* & *go.*

Græcula in *as* & *is.*

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescenti

Inanimat. in *a, en, ar, ur, us, put.* Excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; *ut problema:* en; *ut omen:* ar; *ut jubar:*
Ut jecur: us; *ut onus:* put; *ut occiput. Attamen*
Masculа sunt, pecten, furfur; sunt neutra cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador.
Atque pecus quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

SUnt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex.
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, filexque:
Quamvis hæc melius vulti masculа dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus

COmmunis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
* Sic Artifex, municeps, particeps.
*Atque *alia à verbis quæ nomina multa creantur;*
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula Adjectivorum generalis.

ADjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne;
Vox commune duûm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer, ut sacra, sacrum;
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu proprie substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ usuque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes:
Cum paucis aliis, quæ lectio justa docebit.

Hæc proprium quendam sibi flexum adsciscere gaudent.
mpester, volucer, celeber, celer, atque saluber:
unge pedester, equester, & acer: junge palustер,
alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic:
atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
ut quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes. Prima nominum declinatio.

A, ut, Mensa; Æneas; *Es*, *E*, ut, Anchises; Penelope.

Porrò Græca sunt omnia quæ in *As*, *Es*, *E*, finiuntur: ut, Thomas, Anchises. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Æneân: vocativum in *a*: ut, Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut, Anchises, Anchisen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut, Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut,

Nom.	Penelope,	Accusat.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Vocat.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Ablat.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres observabant in multis aliis: ut, Ennius: *Duæ ipsæ viâs.* *As* in genitivo.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cúmque eo, filius Latonâs*, pro *Latonæ*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *terræ*. Virgilius; *Nec aurâs, nec ſonitûs memor*.

Aulaï, & Pictaï atque id genus alia, priſcis relinquo.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit, ut, Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *âbus*: Filia, filiis vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accuſativum in *ôn*: ut, Androgeos, Androgeô. Accuſ. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *ûs*, vocativum formant in *û*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *um* mittere vocativum ſingularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum formant in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut, (Orpheus)

Nom.	Orpheus,	Acc.	Orphea. Orpheum.
Gen.	Orphei *vel* Orpheos,	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei,	Abl.	Orpheo.

Notandæ ſunt denique ſyncopationes iſtæ, Deûm, Virûm, pro Deorum, Virorum.

Ir

Item anomala ista *Ambo* & *Duo*; quas duas voces Poetæ etiam in accusativo masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo præterea tales Idea tulisset Terra viros.* Hor. *Nè vos titillet gloria, jure-jurando obstringam ambo.* Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia est: cujus difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim, Charybdim. Accusativus singularis.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tiberim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit: ut, Pectus, salus; ablativo, Pectore, salute. Ablativus.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut, Vectigal, Calcar, Mare, } Ablativo, Vectigali. Calcari. Mari.

Ablativus rete à nominativo Retis est, non à nominativo rete. Par, cum compositis tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: ablativo, Pare, compare vel ri. Retis.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe:

Et hæc propria, Soracte, Præneste, Reate, } Ablativo, Soracte. Præneste. Reate.

Festorum nomina quæ tantùm pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt: ut, Agonalia, Vinalia; genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum. Festorum nomina.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genitivo Floralium, Feralium.

Aliquando verò tam in *orum*, quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativos verò & ablativos in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus. Præter Quinquatriis, quod juxta ſecundam declinationem format prædictos caſus.

Menſium nomina. Menſium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* ſolùm mittunt: ut, September, Aprilis; ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accuſativus in *im* tantùm definit, iis ablativus exit in *i*: ut, Sitim, tuſſim; ablativo Siti, tuſſi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er*, & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* ſolum: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci: Sic Acer, acris, acre; ablativo Acri.

Nota. Licet Poetæ interdum metri cauſâ *e* pro *i* uſurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo Capace, duplice, vel ci.

Præter Pauper, deneger, uber, ſoſpes, hoſpes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel i. Similiter & Subſtantiva quædam; ut, Ignis, amnis, anguis, ſupellex, unguis, veſtis; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem Civis, Rariùs etiam Arpinas, } Ablativo, { Cive vel civi. Arpinate vel i.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique a eundem modum ablativos formant, quorum accuſa civi per *em* & *im* finiunt: ut, Puppis, navis; ablativo Puppe, nave, vel *i*. Et verbalia etiam in *trix*; ut Victrix, altrix; ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra quorum ablativus ſingularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice vel ci; nominativo plur.

Molli

Mollia, duplicia. Præter Ubera, plura vel pluria, aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium; puppe vel pi, puppium. Genitivus pluralis.

Præter comparativa: ut, Majorum, meliorum.

Item præter ista; supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, Sapientûm, pro sapientium, serpentûm pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut, { Collis, Mensis, Auris, } in genitivo { Collium, Mensium, Aurium, } Adde istis

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assium: Mas marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium* accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes, vel *eis*. Accusativus pluralis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ suæ morem variantur genitivum mittunt in *os*: ut, Græcorum declinatio

Titan, Pan, Daphnis, Phyllis; genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve; ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, (nisi sint neutrius generis in *a* non terminata) ut, Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, sios,		Genesin.
Metamorphôsis, sios,		Metamorphôsin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt; alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida & Themin.

Fœminina in *ô* genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt:

ut, Sapphô, Sapphûs,	hanc	Sapphô.
Mantô, Mantûs,		Mantô.
Cliô, Cliûs,		Cliô.

cativus. Vocativus nominativo magna ex parte similis est: in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos: vocativo, ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo, ô	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

æca neu- in *a*. Neutra singularia in *a*, Græca sunt; ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, poëmatis.

QUARTA

QVARTA DECLINATIO.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt; nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu. Quarta declinatio nominum.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus anuis cauſâ*; Idem, *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fructui, concubitui: rariùs Fructû, concubitû. Dativus ſingularis.

Virgilius; *Quòd neque concubitû indulgent.*

Terentius; *Veſtitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Iëſus in accuſativo Iëſum habet: in reliquis verò caſibus ubique Iëſu. Iëſus.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus*. Dativus & ablativus pluralis.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QVINTA DECLINATIO.

QUinta declinatio, genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur. Quinta declinatio nominum.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, Plebei.*

Genitivus hujus declinationis, olim etiam in *es, ii,* & *e*, exibat. Genitivus ſingularis.

Cicero; *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgil. *Munera lætitiámque dii.*

Saluſt. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus notabis etiam diligenter ea nomina, quæ a Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim varia probatorum autorum lectione, partim à ſequentibus regulis, diſcere licebit.

DE
Nominibus Heteroclitis.

Rob. Robinſon.

teroclita æ ſunt

QVÆ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, ſuperántve, Heteroclita ſunto.

Variantia genus.

œm. ſing. t. plur.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi plurali careat, facit ipſa ſupellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

leut. ſing. ſcul. & t. plur. leut. ſing. ſc. tantum ral.

Dat prior his numerus neutrum genus alter utrumque
Raſtrum, cum. fræno, filum, ſimul atque capiſtrum;
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra: ſed audi,
Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna ſed & frænos, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum; & hæc
leut. ſing. n. plural. eptio. laſc. ſing. t. plural. laſc. ſing. ſcul & t. plural.

Neutra quidem primo, muliebria ritè ſecundo: (ſunt
Balnea plurali Juvenalem conſtat habere.
Hæc moribus dantur, ſingularia, plurima neutris,
Mœnalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque
Tartara, Taygetus, ſic Tœnara, Maſſica, & altus
Gargarus, at numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus atque jocus, locus, & Campanus, Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur, manca eſt numero, caſúve propago.

Aptôta.

ptôta t, quæ à o non va- t caſum.

Quæ nullum variant caſum; ut, faſ, nil, nibil, inſtar:
Multa & in u, ſimul i, ut ſunt hæc, cornúque, genúque;
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mo-

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una:
Ceu, noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permissu. Plurali legimus astus:
Legimus inficias; sed vox ea sola reperta est.

2 Monopt
ta sunt, qu
unico in ob
liquo repe-
riuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis:
Jugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetiæ quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura,
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuêre secundo.

3 Diptôta
quæ duobu
casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut preces atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantum recto frugis caret & ditionis:
Integra vox vis est, nisi defit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

4 Triptô
quæ tribu
casibus.

Quæ referunt; ut qui: quæ percontantur; ut ecquis;
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; ut, quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu: & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.

5 Defect.
vocativo

Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima nè fuerint: ut, Mars, Deus, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps Parnassus, Bucephalúsque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla;
In quibus autorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

6 Propr
defect. p

Neut. singul. Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, thùsque
arent. qui- Treis tantùm similes voces pluralia servant.
usd. casibus
ural.

Masc. de- Hesperus & vesper, pontus, limúsque, fimúsque,
ect. plural. Sic penus, & sanguis, sic æther, nemo; sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

Fœm. ca- Singula fœminei generis, pluralia rarò,
nt. plural. Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,
Pix, hùmus, atque lues, sitis & fuga; junge quietem:
Sic cholera, atque fames, bilisque, senecta, juventus:
ota. Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,
Treis similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, aciésque, diésque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere; ut hæc sunt,
Stultitia, invidia & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.

Neutra ca- Nec licet his neutris numerum deferre secundum.
tia plural. Delicium, senium, lethum, cœnúmque, salúmque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscúmque, penúmque,
Justitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul halec:
Adde gelu, solium, jubar. Hîc quoque talia ponas,
Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.

Masculina Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
nt sing. Manes, majores, cancelli, liberi & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores:
Cùm genus assignant, natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis.

Fœmin. Hæc sunt fœminei generis, numerique secundi,
nt sing. Exuviæ, phaleræ, gratésque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & induciæ, simul insidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.

Quis-

Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ, & inferiæ; sic primitiæque, plagæque
Fetia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item, & lactes; addantur Thebæ, & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur, 3 Neutra carentia singulari.
Munia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Munus justa petit, petit & sponsalia virgo;
Rostra divertus amat; puerique crepundia gestant;
Infantésque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata precantat.
Festa Deûm poterant, ceu Bacchanalia, jungi:
Quòd si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas: 1 Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus, tonitrúque;
Sic clypeus clypeum, baculus, baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignúmque, tapetum
Atque tapete, tapes, punctus punctúmque, sinapi,
Quod genus immutans fertur sceleratа sinapis;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendúque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum:
At Lucanus ait, Cornûs tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid motor istis;
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda, 2 Nominativi ex accusativis Græcis in a.
Quæ quarto casu fœtum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, craterúque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit; nec vult panthera domari.

Vertitur hic rectus, sensus manet, & genus unum: 3 Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips;

Sic

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, ador
His & apes & apis, plebs plebis: sunt quoque mult
Accepta à Græcis geminam referentia formam;
Ut, delphin delphinus, & vic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio cauta.

4 Declinationem variantia.

Hæc simul & quarti flexûs sunt atque secundi:
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus, atque domus; licet hæc nec ubique recum
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.

Adjectiva luxuriantia.

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fund
Arma, jugum, nervus, somnus, clivúsque, animúsque
Et quot limus habet, quot fræxum, & cera, bacill
A quibus us simul is formes; ut inermus inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINU

Nominum comparatio.

COmparantur nomina, quorum significatio minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres:

Positivus gradus.

Positivus, qui rem sine excessu significat: ut, A niger, probus, improbus.

Comparativus.

Comparativus, qui significationem sui positi adverbium Magis auget: ut, Albior, probior; Magis albus, magis probus. Fit autem regulari primo positivi casu in *i*, additâ syllabâ *or*: u Amici, pudici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus.

Superlativus, qui supra positivum cum adv Valdè, vel Maximè significat; ut,

Doc

octissimus, } id est, valdè vel maximè { Doctus.
stissimus, } { Justus.

t autem regulariter à primo positivi casu in *i* ad-
s *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candi-
mus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* super- In *rimus*.
vum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger,
errimus.

xcipiuntur, Dextimus à Dexter; Maturimus, sive
turissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant: mutando *lis* in In *lis*.
us: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus:
lis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis,
millimus: Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc Derivat, à
dum comparantur: Maledicus, maledicentior, ma- dico, loquor,
licentissimus à dico: Magniloquus, magniloquentior, &c.
gniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus,
rpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, } à volo. { Magnificus, } à facio.
Benevolentior, } { Magnificentior, }
Benevolentissimus, } { Magnificentissimus, }

Quoties vocalis præcedit *us* finale, Comparatio fit Comparatio
r adverbia Magis & Maximé: ut, idoneus, magis nominum in
oneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, ma- *us* purum.
mè arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in
gendis autoribus raro occurrunt, raro itidem usur-
ntur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur;

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus,
entissimus, vel piissimus, ipsissimus:

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus, } { Multissimus, apud *Ciceronem*.

COM-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pes
Magnus, major, maximus. Parvus, minor, mi
Multus, plurimus; multa, plurima; multum, plu
rimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior,
rimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, ne
mus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, in
Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extim
extremus. Suprà, superior, supremus vel summus,
posterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. P
propior, proximus; à quo proximior, apud Ov
Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus,
sæpius, sæpissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytissimus.		Meritus, Meritissimus.
Opimus, Opimior.		Sinister, Sinisterior.
Ocyor, Ocyssimus.	ab ὠκύς.	
Novus, Novissimus.		Juvenis, Junior.
Adolescens, Adolescentior.		Senex, Senior, Maximus natu.
Potior, Potissimus.		
Longinquus, Longinquior.		Antè, Anterior.
Pene, Penissimus.		Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à substantivo fit comparatio abusivé:

ut, Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone, Cinædo, Pœno.

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	POSITIVUS.	COMP.	SUPER.
	Prudens. Felix. Dulcis. Tener. Doctus.		
Nom.	ns, er, is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum
Gen.	i æ is i	ioris	mi mæ mi
Dat.	o æ i o	iori	mo mæ mo
Accuſ.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	mum mam mum
Voc.	e, er, is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum
Ablat.	o â e o i i	iore iori	mo mâ mo

Com-

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS.		COMP.	SUP
	Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes			
Nom.	*i*	*es*	*iores*	*mi*
	a	*es*	*iores*	*ma*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Gen.	*orum* / *arum* / *orum*	*ium*	*iorum*	*mor* / *mar* / *mor*
Dat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mi*
Accuſ.	*os*	*es*	*iores*	*mos*
	as	*es*	*iores*	*mas*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Vocat.	*i*	*es*	*iores*	*mi*
	æ	*es*	*iores*	*mæ*
	a	*ia*	*iora*	*ma*
Ablat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mi*

PRonomen est pars Orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliquâ utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, us, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, te, idem, & similia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

De Accidentibus Pronomini.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura. Accidentia Pronomini.

Species pronominum est duplex; Primitiva, & Derivativa. Pronomin. Species.

Ad Primitivam spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, te, hic, is. Primitiva.

Ex Primitivis, alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; mirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Demonstrativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester. Possessiva.

Gentilia ex eo dicuntur quòd gentem aut nationem, el partes & sectas significent: ut, Nostras, vestras, & ujas nomen. Gentilia.

De Numero.

Numerus Pronominum duplex est, Singularis: ut, go; Pluralis: ut, Nos. Numerus in Pronomin.

De Casu.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Casus in Pronomin.

ocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen Pronomini *ipse* vocativum tribuere videtur, cùm ait,

Ut Martis revocetur amor summique Tonantis,
A te Juno petat cestos, & ipsa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera Pronominum. Genera sunt in Pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur, ut, Ego, tu, sui? alia per tria genera variantur: ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Pronominum declinatio prima. Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu; genitivo, Mei, tui & sui, quod recto caret, utroque numero.

Secunda. Genitivus secundæ desinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt, Ille, ipse, iste: genitivo illius, ipsius, istius. Hic, is, qui: genitivo hujus, ejus, cujus.

Tertia. Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt,

Nominativo.	Genitivo.
Meus, mea, meum,	Mei, meæ, mei.
Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
Suus, sua, suum,	Sui, suæ, sui.
Noster, nostra, nostrũ,	Nostri, nostræ, nostri.
Vester, vestra, vestrum	Vestri, vestræ, vestri.

Quarta. Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine sunt,

Nostras,	Nostrâtis.
Vestras, Genitivo	Vestrâtis.
Cujas,	Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ Pronominum. Personæ pronom. sunt tres; Prima, Secunda, Tertia, ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, Ego: Compositi ut, Egomet.

Pronominum compositio. Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, sujipsius, meiipsius.

Nom.

Nom.	Istic, istæc, istoc, *vel* istuc,	Accuſ.	istunc, istanc, istoc, *vel* istuc,	Ablat.	istoc. istac. istoc.

1. Inter ſe.

Pluraliter, nominativo & accuſativo istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, istiuſmodi. 2. Cum Nominibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quîcum, quibuſcum. 3. Cum Præpoſitionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis; 4. Cum Adverbiis.

ut,	Eccum, eccam. Eccos, eccas.	ab *Ecce* &	Ellum, ellam. Ellos, ellas.	ab *Ecce* & *ille*. Ut & idem quoque ab *is* & *demum*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, hâccine, hoccine. Plural. Hæccine, neutrum. 5. Cum Conjunctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus, ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. 6. Cum ſyllab. adject.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic Sibimet quoque ac ſemet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, nè putetur eſſe verbum à tumeo; ſed tuimèt, tibimet, temet, voſmet, &c.

Te adjicitur iſtis, Tu; ut, tute: Te; ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum. Hic, ille, iſte, quoties in *s* deſinunt; ut, Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce. Ce.

Pte apponitur iſtis Ablativis

Meâ,	ut,	Meapte.	Pte.
Tuâ		Tuapte.	
Suâ,		Suapte.	
Noſtrâ,		Noſtrapte.	
Veſtrâ,		Veſtrapte.	

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet ut, Meopte Marte, tuopte labore, suopte jumento, nostropte damno, &c.

Quis. Quis & qui ad hunc modum componuntur.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	Ecquis,	Et hæc tam in fœminino	
Ne,	Nequis,	singulari, quam in neutro	
Alius, ut,	Aliquis,	plurali *qua* habent non *quæ*:	
Num,	Nunquis,	ut siqua mulier, Nequa fa-	
Si,	Siquis.	gitia, &c.	

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrunque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione.

Nam,	Quisnam,	Et hæc ubiq; (præterquã	
Piam,	Quispiam,	in ablativo singulari) *qua*	
Putas, ut,	Quisputas,	habent, non *qua:* ut Quæ-	
Quam,	Quisquam,	nam doctrina? Negotia	
Que,	Quisque:	quæpiã. Optima quæque.	

Quis. Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis; quod & in hunc modum variatur;

Nominativo, Quisquis, quicquid; Accusativo, Quicquid; Ablativo, Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	Quidam,	Et hæc ubiq; (præterquam	
Vis,	Quivis,	in ablativo singulari) *qua*	
Libet, ut,	Quilibet,	retinent, non *qua:* ut Quã-	
Cunq;	Quicunq;	dam puella, Quæcunque fa-	

(cinora

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis temporibus inflexa, esse aliquid, agere vel Pati significat: ut, Sum existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbu

Verbum dividitur imprimis in Perſonale: ut, Doceo; & Impersonale: ut, Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur; ut, Ego lego, tu legis, hic legit, illi legunt. Verbum Perſonale

Cóntra, Impersonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur, nec variatur; ut, Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Impersonale

De Accidentibus Verbo.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Perſona, Numerus, Conjugatio.

De Genere.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Passivum, Neutrum, } { Deponens, Commune. }

Activum.

Activum eſt, quod agere ſignificat; & in *o* finitum, Paſſivum in *or* formari poteſt: ut, Doceo, doceor: Lego, legor. Activum.

Paſſivum.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat; & in *or* finitum, Activi formam *r* dempto, reſumere poteſt: ut, Amor, amo; Afficior, afficio. Paſſivum.

Neutrum.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam nec paſſivam formam integrè inducere poteſt; ut, Curro, ambulo, jaceo, ſum. Neutrum.

Neutrorum tria ſunt genera:

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, fumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum, quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum Subſtantivum. Neutrum Abſolutum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, Ambulo, dormio, pluit, ningit: alterum vero paſſionem in ipſo completam indicat; ut, Palleo, jubeo, albeſco, nigreſco.

Deponens. Tertium genus neut.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum,	Vinum bibitur.
Curro stadium,	Stadium curritur.
Vivo vitam,	Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

Deponens.

Deponens.

Deponens quod in *or* finitum, vel activi significationem habet; ut, Loquor verbum: vel neutrius; ut, Philosophor.

Commune.

Commune.

Commune, quod in *or* finitum, tam activam, quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multáque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

De Modo.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis egit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, veni.*

Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutatur.

Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ fecer*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cænare, nec ullum*
Addideris verbum, cæna parata tibi est.

Q

Quin & illa passiva, *Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit,* præteriti imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre; luant peccata, nec illos Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus aut hortativus appellatur: *ut,* Virgilius;

——*eamus, & in media arma ruamus;*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus optativus, potentialis, & subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur: ut est autor Linacrus. Præterea notandum est, præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimóque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes ut statim gratias agat, qui sanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per indicativum, nunc per optativum & particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat per se sententiam non absolvit; ut, Subjunctivus.

Si fueris felix multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu & signis, Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au- Nota.

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero*; *Ut taceas*; *Cùm cœnavero.*

Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur: ut, *Scribo.*

Imperfectum, quo priùs quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat. Erat enim adhuc in opere.

Perfectum, quo præterita abſolutáque ſignificatur actio. Hoc in paſſivis, deponentibus, & communibus duplex, & ob id duplici circuitione explicatum. Alterum, quo proximè præteritum exprimitur: ut, *Pranſus ſum.* Alterum quo ulteriùs præteritum indicatur; ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſus ſis*, *pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquam-perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,

Ovid. *Ibimus, ô Nymphæ, monſtratáque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod exactum vocant: ut, *videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum, etiam in ſubjunctivo modo reperitur: ut, Plinius; *Ero ſecurior, dum legam, ſtatímque timeo cum legero.*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: ſimplex, ut, Facio: compoſita, ut, Calefacio.

Verba

Verba compoſita, quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt: Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, impleo, pleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio; ut Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur; ut Ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potiùs, & augmentativa appellat) in *ſco* deſinunt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant; ut, Luceſcit, id eſt, *incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi:* ut, apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque tuendo:* hoc eſt, *Magis magiſque ardet.* Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, hiſco, conticeſco*; id eſt, *Timeo, hio, taceo.*

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo,* aut *tor:* ut, Viſito, affecto, ſcripto, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo; ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam; vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; Viſo, id eſt, *eo ad videndum.* Frequentativa.

Huc pertinent & illa, Vellico, fodico, albico; & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari ſolent, Apparativa.

Deſiderativa fiunt in *urio*: ut Lecturio, parturio, eſurio, cænaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum primitivorum ſtudium atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *cupio cœnare.* Deſiderativa.

Diminutiva in *lo* vel *ſſo* exeunt; ut, Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo.* Diminutiva.

Imitativa.

Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut, Patriſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hác formâ non adeò delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

De Perſona.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

De Numero.

Numeri ſunt duo: Singularis, ut Lego. Pluralis, ut Legimus.

De Conjugatione.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ *Guiliel. Lilii* de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ compendioſiſſimæque, ne ſanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

GUILIEL. LILII

De Simplicium Verborum primæ Conjugationis communi præterito.

As, avi.

AS *in præſenti perfectum format in* avi;
Vi, no, nas, navi; vocito, vocitas, vocitavi:
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóque nexui; *
Et ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat:
Sic domò quod domui, tono quod tonui, ſono verbum
Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat:
Atque cubo cubui: raro hæc formantur in avi.
Do, das, ritè dedi; ſto, ſtas, formare ſteti vult.

* Hypermeter verſus plus juſto unâ ſyllabâ conſtat, ſed tollendâ cum prima voce ſequentis verſus; & quod omiſſum commune eſt aliquando.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

S *in præsenti perfectum format* ui *dans :* Es, ui.
L *ut nigreo nigres nigrui ; jubeo excipe juſſi,*
rbeo ſorbui habet, ſorpſi quoque, mulceo mulſi ;
uceo vult luxi, ſedeo ſedi, videóque
ult vidi ; ſed prandeo prandi ſtrideo ſtridi,
uadeo ſuaſi, rideo riſi, habet ardeo & arſi.
Quatuor his infrà geminatur ſyllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere ſpoſpondi, tondeo vultque totondi.
L *vel* r *ante* geo *ſi ſtet,* geo *vertitur in* ſi ; Geo.
Urgeo ut urſi, mulgeo mulſi, dat quoque mulxi :
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indeque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi :
Maneo manſi formatur : torqueo torſi,
Hæreo vult hæſi. Veo *fit* vi, *ut ſerveo ſervi :* Veo.
Niveo & indè ſatum poſcit connivco nivi
Et nixi : cico civi, vicóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifeſtum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi : ſcribo excipe ſcripſi.* Bo.
Et nubo nupſi ; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici : vult parco peperci* Co.
Et parſi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi : ſed ſcindo ſcidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique ;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :
Junge cudo cecidi, pro verbero cædo cecîdi :
Cedo *pro diſcedere, ſive locum dare, ceſſi.* Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, dîvido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do *ſemper faciunt* ſi.

Go. Go *fit* xi, *ut jungo junxi : ſed* r *ante* go *vult* ſi,
Ut ſpargo ſparſi, lego legi, & ago facit egi ;
Dat tango tetigi, pungo punxi, pupugique :
Dat frango fregi : cùm ſignat pango paciſci,
Vult pepigi ; pro jungo pegi ; pro cano panxi.

Ho. Ho *fit* xi, *trabo ceu traxi docet, & veho vexi.*

Lo. Lo *fit* ui, *colo ceu colui : pſallo excipe cum* p,
Et ſallo ſine p ; *nam ſalli formar utrumque :*
Dat vello velli, vulſi quoque, ſallo feſelli,
Cello pro frango, ceculi ; pello pepulique.

Mo. Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui : ſed emo facit emi :*
Como petit compſi, promo prompſi ; adjice demo
Quod format dempſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.

No. No *fit* vi, *ſino ceu ſivi, temno excipe tempſi ;*
Dat ſterno ſtravi, ſperno ſprevi, lino levi,
Interdum lini & livi, cerno quoque crevi :
Gigno, pono, cano, genui, poſui, cecini dant.

Po. Po *fit* pſi, *ut ſcalpo ſcalpſi : rumpo excipe rupi :*
Et ſtrepo quod format ſtrepui : crepo quod crepui dat.

Quo. Ro. Quo *fit* qui, *ut linquo liqui : coquo demito coxi.*
Ro *fit* vi, *ſero ceu pro planto & ſemino ſevi,*
Quod ſerui melius dat, mutans ſignificatum :
Vult verro verri & verſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quæro quæſivi ; tero trivi, curro cucurri.

So. So *volut acerſo, arceſſo, inceſſo, atque laceſſo,*
Formabit ſivi : Sed volle capeſſo capeſſi,
Quodque capeſſivi facit, atque faceſſo faceſſi ;
Sic viſo viſi ; ſed pinſo pinſui habebit.

Sco. Sco *fit* vi, *ut paſco pavi, vult poſco popoſci,*
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

To. To *fit* ti, *ut verto verti : ſed ſiſto notetur*
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi,
Sterto ſtertui habet, meto meſſui ; ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi : pecto dat pexui, habetque
Texi ; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo *fit* vi, *ut volvo volvi ; vivo excipe vixi.*

ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xo.
io cio ci : ut, facio feci, jacio quoque jeci : Cio.
quum lacio lexi, specio quoque spexi.
dio di, ut fodio fodi. Gio ceu fugio gi. Dio. Gio.
pio pi, ut capio cepi : cupio excipe pivi. Pio.
pio rapui, sapio sapui atque sapivi.
rio ri, ut pario peperi. Tio sti, geminans s, Rio. Tio.
atio quassi, quod vix reperitur in usu.
nique uo fit ui ; ut statuo statui : pluo pluvi Uo.
ui, sive plui, struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi ; Is, ivi, Excip.
Excipias venio dans veni, cambio campsi. Venio, cambio, &c.
cio rausi, farcio farci, sartio sarsi,
io sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi
rio sum hausi, sancio sanxi, vincio vinxi ;
salio salio salui, & amicio * amicui dat :
cius utemur cambivi, haurivi, amicivi, *Pes Proceleusmaticus.
rvi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præterit.

Præteritum dat idem simplex & compositivum.
Ut docui edocui monstrat. sed syllaba semper,
am simplex geminat, compôsto non geminatur :
uerquam tribus his præcurro, excurro, repungo ;
que à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine ut ista, Plico.
plico, multiplico gaudent formare plicavi :
plico, complico, replico & explico, ui vel in avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde Oleo.
odvis compositum, melius formabit olevi :
plicis at formam redolet sequitur subolésque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi : Pungo.

Vult

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.

Do. *Natum à do, quando eſt inflexio tertia; ut addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo,* didi: *at unum*

Sto. *Abſcondo, abſcondi. Natum à ſto ſtas,* ſtiti *habet.*

Mutantia primam vocalem in *e*.

VErba hæc ſimplicia præſentis præteritíque,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant,*
Damno, lacto, ſacro, fallo, arceo, tracto, fatiſcor,
Pario. *Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parióque*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera ſed perui, *velut hæc, aperire, operire.*
A paſco pavi tantùm compoſita nocentur
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, peſcui *habere:*
Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalem in *i*.

* Poſſihabeo ſimplicis formam ſervat.

HÆC * *habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, *cano, quæro, cædo* cecîdi,
Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque,
Si componantur vocalem primam in i *mutant:*
Cano. *Ut rapio* rapui; *eripio* eripui: *à cano natum*
Præteritum per ui, ceu, *concino* concinui, *dat.*
Placeo. *A placeo ſic diſpliceo: ſed ſimplicis uſum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.
Pango. *Compoſita à pango retinent a quatuor iſta,*
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Maneo. *A maneo manſi,* minui *dant quatuor iſta,*
Præmineo, emineo cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.
Scalpo, calco, ſalto. *Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto* a *per* u *mutant:*
Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.
Claudo, quatio, lavo. *Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a:
Id docet à claudo, occludo, excludo: à quatióque,
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutan

Mutantia primam vocalem in *i*, præterquam in præterito.

HÆC si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Excipitur
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper Coemo.
Vocalem primam præsentis in i *sibi mutant,*
Præteriti nunquam; ceu frango, refringo, refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque suum simplex perago sequitur, satagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi: Ago.
A rego fit pergo perrexi, vult quoque surgo Rego.
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ adempta.
Nil variat facio, nisi præposito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
*A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte,* Lego.
Præsentis servant vocalem, in i *cætera mutant:*
De quibus hæc: intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi *faciunt, reliqua omnia* legi.

De Simplicium Verborum Supinis.

NUnc ex præterito discas formare supinum.
Bi *sibi* tum *format, sic namque bibi bibitum fit.* Bi.
Ci *fit* ctum, *ut vici victum, testatur & ici* Ci.
Dans ictum, feci factum, jeci quoque jactum.
Di *fit* sum, *ut vidi visum: quædam geminant* s, Di.
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi, quod
Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque totondi dans tonsum docet, atque cecidi
Quod cæsum, & cecidi quod dat cæsum, atque tetendi
Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi
Quod format peditum, adde dedi quod iure datum vult.
Gi *fit* ctum, *ut legi lectum, pegi pepegique* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. Li *fit* ſum, *ut ſalli, ſtans pro ſale condio, ſa*
Dat ſpepuli pulſum, ceculi culſum, atque feſelli
Falſum; dat velli vulſum: tuli habet quoque

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt, velut, hic manifeſtu*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe pa*

Si. Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato*
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum, torſi duo, tortum
Et torſum; indulſi indultum indulſumque requiri

Pſi. Pſi *fit* tum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excip*
pſum.

Ti. Ti *fit* tum, *à ſto namque ſteti, à ſiſtóque ſtiti*
Præterito commune ſtatum: verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe paſtu*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum;
Sed favi fautum, cavi cautum; à ſero ſevi
Formes ritè ſatum; livi liníque litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum:*
quodvis.
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum:
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuíque
* Pes Proceleuſmaticus. *Frictum, miſcui item miſtum* * *ac amicui dat amictu*
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuíque
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitúmque
Sic ſalui ſaltum, colui occului quoque cultum:
Pinſui habet piſtum, rapui raptum; ſeruíque
Quædam mutant ui in *ſum.* *A ſero vult ſertum; ſic texui habet quoque textum*
Hæc ſed ui *mutant in* ſum; *nam cenſeo cenſum.*

ellui habet celsum, meto messui habet quoque messum:
Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Lu patui passum, carui cassum, caritúmque.
Xi fit tum, *ut vinxi vinctum: quinque abjiciunt* n: Xi.
Um finxi fictum, minxi mictum. Inque supino
Ui pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant*; *& fluo fluxum.*

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quódque supinum.
Quamvis non eadem fiet semper syllaba utrique.
Compósita à tunsum, dempta n, *tusum: à ruitum fit,* Tundo.
mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum: Ruo.
A sero, quando satum format, compósita situm dant. Salio.
Hæc captum, factum, jactum, raptum, a *per* e *mutant,* Sero.
Es cantum, partum, sparsum, carptum, quoque sartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum: Edo.
Unum duntaxat comedo formabit utrumque:
A nosco tantùm duo cognitum & agnitum habentur;
Cætera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in *or*.

VErba in or, *admittunt ex posteriore supino*
Præteritum versa u *per* us *&* sum *consociato*
Vel fui: *ut à lectu lectus sum vel fui. At horum*
Nunc est deponens, nunc est commune notandum;
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus Patior.
Nata; ut compatior compassus, perpetiórque
Formans perpessus: fateor quod fassus, & indè Fateor.
Nata; ut confiteor confessus, diffiteórque
Formans diffessus: gradior dat gressus, & indè Gradior.
Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus,
Pro texto orditus, pro incepto dat ordior orsus;
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor ut ultus:
Irascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Oblivíscor vult oblitus sum: fruor optat

Fructus

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus,
Tuor & tueor. *Vult tuor & tueor, non tutus sed tuitus sum:*
Quamvis & tutum & tuitum fit utrique supinum:
A loquor adde locutus; & à sequor adde secutus,
Experior facit expertus: formare paciscor
Apiscor. *Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,*
Quod vetus est verbum, aptus sum; unde adipiscor adeptus
Junge queror questus; proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: Et hæc quoque commiscor
commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De Verbis geminum Præteritum habentibus, *viz.* Activæ & Passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc:
Cæno cænavi & cænatus sum tibi formant,
* Versus Hypermeter. *Furo juravi & juratus, potóque potavi**
Et potus, tituho titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & placitus, suesco suevi atque suetus;
Veneo pro vendo, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum,
Vel merui: adde libet libuit libitum, & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-passivorum Præteritis.

* Versus Hypermeter. *NEutro-passivum sic præteritum tibi format;*
*Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo**
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum.
Mæreo sum mæstus: sed Phœcæ nomen habetur.

De Verbis Præteritum mutantibus.

Flavesco. Erubesco. Luceſco. *QUædam præteritum verba accipiunt aliunde:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Præteritum ejuſdem verbi: vult ergò tepeſco
A tepeo quod tepui, ferveſco à ferveo fervi:
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi, à percutióque
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi, à ſuffero tollo
Suſtuli: & à fuo ſum fui; & à tulo ritè fero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; faróque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati;
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſio, recordor.

Verſus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, ſatiſco,
Polleo, nideo. Ad hæc, inceptiva; ut puerāſco;
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut, metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Pariturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant.

Sylveſco.
Fruticeſco.
Sterileſco.
Dieſco.
Deſiderativa: ut, Micturio, Scripturio, Iturio, Cacaturio.

Verba Supinum raro admittentia.

HÆC rarò aut nunquam reſilebunt verba ſupinum:
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, ſugo, lingo, ningo, ſatagóque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Blaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet.
A nuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo: ſic lucco; & arceo, cujus
Compoſita ercitum habent; ſic à gruo, ut ingruo, natum:
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecunda:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque;
Et valeo, caleo; gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

SED nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala Verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus pleniſque incedere gaudent,
Hiſce ſequens dabitur, quem cernis, ſermo ſolutus.

Aio. Præſens Indicativi, Aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plural.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.
Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aiam, aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præſens Particip, Aiens.

Auſim. Præſens Optativi & Subjunctivi, Auſim, auſis, auſit. *Plural.* Auſint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, ſalveto. *Plural.* Salvete, ſalvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imper. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo. *Plural.* Cedite: id eſt, *Dic*, vel *porrige*, *Dicite*, vel *porrigite.*

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero. Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *eſſem*, *eſſes*, *eſſet. Pluraliter*, Forent. Infinitivus, Fore, id eſt. *Futurum eſſe.*

Quæſo. Præſens Indicat. Quæſo. *Plural.* Quæſumus.

Infit. Infit, ſola vox eſt. *Dicit* ſeu *dixit*, ſignificans. *Plural.* Infiunt, id eſt, *dicunt.*

Inquio. Præſens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
Præterfectum, Inquiſti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imper. Inque, apud *Terent.* Inquito apud *Plautum.*
Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat.
Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Hæ

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in imperativo, *Sing.* Memento. *Plural.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi carent imperativo. Odi, cœpi, memini, novi.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer, lor, simplicia non reperiri.

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum ibam, quibam: in futuro, ibo, quibo.

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto, deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.* Impersonalia cur sic dicta.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant, (habent enim ut videmus vocem tertiæ personæ tam activam quàm passivam, quamplurimâ) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo sortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeríque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur impersonalia duplicia: Activæ vocis & Passivæ vocis.

Impersonalia activæ vocis.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, u non idem impersonalis formam possit induere; nec diverso. Horum tamen quædam personaliter usur pantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potes Ars juvat egentes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur in tertia persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format:
Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu,	Placitum est,	Placet.
	Libitum est,	Libet.
	Puditum est,	Pudet.
	Licitum est,	Licet.
	Pigitum est,	Piget.

Præterit. à

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari possunt quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba an ad participia propriè pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint sese regno addicant.

Pos

Porrò à Nomine casum, à Verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, *di*, Genitivi casûs. *do*, Dativi & Ablativi. *dum*, Nominativi & Accusativi. Terminationes gerundii.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causâ*, id est, *ut erudiretur*. *Urítque videndo fœmina*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur omniáque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum Visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivé. Supina.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars Orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genere, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit. Particip.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, Casus, Genus, Declinatio, Tempus, Significatio, Numerus, Figura. Accidentia Participio.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPVS.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Tempora Particip. Præsens, Nota,

Præsens in *ans* vel *ens*; ut, Amans, legens.

Cæterùm *iens* participium ab Eo, simplex rarò legitur in nominativo, sed euntis, eunti, euntem, eunte in obliquis: composita verò nominativum quidem *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut Abiens, abeuntis: Rediens, redeuntis: præter unum Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum.

Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Visus. Nexus. }

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimùm significationis: aut neutralis; ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper; ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio Activi.

Activè significant ea participia quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia *dus*.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*; ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & Paricipia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, *Aratur terra*, Hinc, *arata & aranda terra*.

Participia à deponentibus.

Participia formata à deponentibus imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Depo-

Deponentibus quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, } { Utendus, } { Obliviscendus, &
Loquendus, } { Patiendus, } { alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil.——*Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*
Virgil.——*Mentitaque tela Agrescunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis; ut, Legens: Pluralis; ut, Legentes. Numerus.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, Spirans; Composita, ut, Respirans. Figura participiorum,

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut, Participia fiunt nomina

Abundans lactis, } { Patiens inediæ.
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut, *Expectem qui me nunquam visurus abisti?* hoc est, *qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, quid explorati haberet, i. e. *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque, id est, *dignus est*, vel *debet amari. Vitæ laudatæ.* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *laudabilis.*

Participia præsentis temporis non rarò fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino; ut, Consonans, continens: Modò in neutro; ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere pro verbalibus in *tor*, vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Participia præsentis temporis sunt nomina.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverbium est pars Orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Adverbium.

Explanat etiam interdum & Nomen; ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm sit leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Accidentia verbio.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hic, illic, istic, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superiùs.

Verbia

Ad

Ad locum reſpiciunt, Hùc, illùc, iſtùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, ſiquò, eò, eódem, quóvis, quócunque, foràs, horſum, aliorſum, extrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utróque, utrò, quoquoverſum. Ad locum ſignificantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, indè, unde, aliunde, alicunde, ſicunde, necunde, undelibet, undevis, undecunque, ſuperne, infernè, cœlitus, funditus. A loco ſignificantia.

Denique, per locum innuunt, Hàc, illàc, iſtàc, quàcunque, eà, eádem, alià, aliquà, ſiquà, nequà, quaquà. Per locum ſignificantia.

Adverbia temporis ſunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, uſque, quouſque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, manè, veſperi, nudiuſtertius, nudiuſquartus, nudiuſquintus, nudiuſſextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantiſper, pauliſper, parumper, ſæpe, rarò, ſubindè, identidem, plerunque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhæc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, utprimum, quam-primùm, ſimulac, ſimulátque. Temporis Adverbia.

Uſque temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſque ſub obſcurum noctis: Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & ubi pro *ſemper* aut *continuè* ponitur: ut, *Uſque metu mutare ſinus.* Uſque.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, vigeſies vel vicies, trigeſies vel tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities. Numeri.

Ordinis ſunt, Indè, deindè, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimò, imprimis, poſtremo, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-ſummum. Ordinis.

Adverbia interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid, ita, quò, unde, quantúm? Interrogandi.

Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, & ſiqua ſunt ſimilia. Vocandi.

Ne-

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam pro non, & similia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercule, Medius-fidius, fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agendum, ehodum, eia, agitè.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, specialtim, bifariàm, trifariàm, omnifariàm, plurifariàm, ostiatim.

Diversitatis. Diversitatis: ut, Aliter, secús.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potissimùm, imò, satiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitùs, omninò.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, estò, demùm, sit-ità, sit-sanè.

Negatæ solitudinis. Negatæ solitudinis: ut, Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortitèr, gravitèr.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parum, minimè, maximè, summè, ad-summùm, & similia.

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rei non peractæ. Rei non peractæ: ut, Fermè, ferè, propè, prope modùm, tantùm, tantum non, modò non.

Demonstrandi. Demonstrandi: ut, En, ecce, sic; ut cùm dicis *Sic scribito.*

Explanandi: ut, Id est, hoc est, quasi dicas, putà, puta, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse. Dubitandi.

Eventûs: ut, Forte-fortuna. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, itidem, inquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & compantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium: similiter bene, meliùs, optimè: Malè, pejùs, pessimè: etiam sæpe, sæpius, sæpissimè: Nuper, nuperrimè, & similia. Comparatio.

SPECIES.

Species est duplex: Principalis, quæ ex se originem habet: ut, *Heri, cras.* Species Adverbiorum.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut, *furtim*, à *furor*; *Strictim*, à *stringo*; *Humaniter* ab *humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recens pro recenter. Torvum, pro torvè. Nominafiunt Adverbia,

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Prudenter; Composita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars Orationis, quæ sententiarum clausulas apte connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

Figura est duplex: Simplex, ut nam; Composita, namque. Figura.

PO-

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim conjunctionibus copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, que, quoque, etiam, item, itidem, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod animum semper expectari faciant: ut, *Et fugit & pugnat, et sapit ista, nec sentit.*

Disjunctivæ. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cùm geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dictat.*

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterùm, verò, etiam verò, quòd-si, verùm, porrò, quin.

Rationales, seu Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, eâ-re: Cicer. *Eâ-re, scribo ad te Aristocritum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quò, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus: & Virgil. *Audieras & fama fuit:* pro nam, *vel* quia: & quo *pro* quia: ut, Cicero; *Non quò quicquam desit, quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit; & bene Fortunam debet quisque manere suam:* pro nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Uti, *pro* ut.

Nè & ut, *pro* ne non: Terent. *Sed patris vim queas ferre.*

Nè, *pro* ut non: ut Cicero; *Opera datur, judicia fiant.*

Aliæ Continuativæ: Ut, Si, ſin, ni, niſi. Continuativæ.

Aliæ Dubitativæ: ut, Nè an, anne, num, nunquid, nùm, necne. Dubitativæ.

Aliæ Adverſativæ: ut, Etſi, quanquam, quamvis, ut, tametſi; & alia id genus. Adverſativæ.

Aliæ Redditivæ earundem; ut, Tamen, attamen, tamen, veruntamen. Redditivæ.

Aliæ Diminutivæ: ut, Saltem, at, certe, vel: ut, Cicero; *Nè vel latum digitum diſceſſeris.* Diminutivæ.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut; quando pro Quàm accipiuntur. Electivæ.

Aliæ Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimverò, ſed-enim *pro* certè. Expletivæ.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſimè, noſtras*
Juſſit adire domos? Terent. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur: ut, Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſimè confundantur: ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex: nempe, Ordo Conjunctionum.

Præpoſitivus: earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſitivus.

Subjunctivus; earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummùm quartum locum occupant. Subjunctivus.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi ſolent; Nam, quare, at, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, ſin, quatenus, ſen, ſive, ni, niſi. Præpoſitivæ.

Sub-

Subjunctivæ quæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem verò, enim.

Encliticæ.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quia accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut, Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis; Indoctúsque pilæ, discive, trochive, quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter præponi & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergò, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars Orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendæ admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	ut,	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio. Cæterùm in iisdem casibus mira est significationum varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum.

Secundum, aliud significat cùm dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, i. e. *juxta aurem:* Aliud verò hîc, *Secundum deum parentes amandi sunt*, i. e. *proximè post Deum.* Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi fessi visus sum.* i. e. *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

præpositionibus istæ accusativo casui adjunguntur.

d. *Ad calendas Græcas.*

pud. Virg. *At benè apud memores veteris stat gratia facti.*

nte. Horat. — *dicíque beatus*
Ante obitum nemo supremáque funera debet.

dversus. *Nè Hercules quidem adversus duos.*

is. *Cis Thamesin sita est Æstonia.*

ra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines:*
tra. } *Quos ultra citráque nequit consistere rectum.*

tra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quisque manere suam.

tra. Plin. Maj. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

ircum. locale est; ut, *Circum montem.*

irca. *Circa forum. Circa viginti annos.*

irciter, & tempus & numerum significat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*

ontra. *Nè contra stimulum calces.*

rga. *Princeps erga populum clemens.*

ter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremáque labra.*

fra. Ter. *Quem ego infra omnes infimum esse puto.*

pra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

xta. Ter. *Cùm lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

b. *Fœda mors ob oculos versabatur.*

r. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

ope. *Prope urbem. Prope mortem.*

æter. Terent. *Ità fugias, nè præter casum.*

opter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

ol. Horat. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est,*
Virtus post nummos.

enus. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

rans. Hor. *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio spectes, alteri quod feceris.*

Abs. Terentius; *Abs quovis homine beneficium accipi cùm opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia mi vivitur.* (luci

Cum. Mimus; *Damnum appellandum est, cum mala f*

Clam. *Clam patre.* Et Plautus; *Clam patrem.*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è s Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. —— *capulóque tenus ferrum impulit irâ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversè significatione:

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum primum:* sine motu.

Ovidius; *Inque domos superas scandere cura fuit:* tum quodammodo innuit.

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis*, i. paulò ante lu
Idem; —— *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virgil. *Super ripas Tiberis. Fronde super viri*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra positionem inveniuntur: nimirum,

Am,	ut,	Ambio.	Re,	ut,	Recipio.
Di,		Diduco.	Se,		Sepono.
Dis,		Distraho.	Con,		Condo.

Con verò quoties cum dictione à vocali incipiente omponitur, amittit *n*: ut Coagmento, coëmo, coinuino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio eſt pars orationis, quæ ſub incondita voce ſubitò prorumpentem animi affectum demonſtrat.

Tot autem ſunt interjectionum ſignificationes, quot animi perturbati ſunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio indem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I Intro! ei! hei!* Virgilius; *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atat. Terent. *Hei! vereor nè uid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut Papæ. Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut Apage, Apagéſis. Terent. *Apagéſis, gin' formidoloſus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge, beatè.*

Vocantis: ut, Eho, oh, io. Terent. *Oh, quî vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas!*

Ex improviſo aliquid deprehendentis; ut, Atat. erent. *Atat! data hercle mihi ſunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas!* Seneca! *paupertas felix.*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Terent. *Quid e (malum) infelicitatis eſt!*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he. Deſeſa m miſera ſum te ridendo.*

Silentium injungentis; ut, Au. Terent. *Au, nè comrandus hic quidem ad illum eſt.*

Illud hic obſervandum eſt, nomina quoque & verba andoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium. ævibus (*infandum*) *amiſſis.* Cicero; *Sed, amabò, te cura.* Aliæ partes ſiunt interjectiones.

ò quævis orationis pars, affectum animi inconditum nificans, interjectionis vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sufficiant pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quòd si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiúsque pervestigare, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ prastantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE *octo partium orationis.*

ATque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum est: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agendum.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexióque juxtà rectam Grammaticæ rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo sunt usi.

Concordantiæ Grammatices.

Cæterùm priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA *Nominativi & Verbi.*

Concordantia prima.

VErbum personale coharet cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera [b] est ad bonos mores [a] via.
[a] Fortuna nunquam perpetuo [b] est benigna.

Nom

Nominativus primæ vel ſecundæ perſonæ rariſſimè exprimitur, niſi cauſa diſcretionis: ut, [a] *Vos* [b] *damnâſtis*, quaſi dicat, *præterea nemo*; aut emphaſis gratiâ: ut, Terentius: [a] *Tu* [b] *es patronus*, [a] *tu pater*, *ſi* [b] *deſeris* [a] *tu*, *perimus*: quaſi dicat, *præcipue & præ aliis tu patronus es.* Ovid. [a] *Tu dominus*, [a] *tu vir*, [a] *tu mihi frater* [b] *eris.*

In verbis quorum ſignificatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ perſonæ nominativus ſæpe ſubaudiitur: ut, Eſt, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant & in ſimilibus; ut,

Terentius; [b] *Fertur atrocia flagitia deſignâſſe.*

Ovid. *Teque* [b] *ferunt iræ penituiſſe tuæ.*

Non ſemper vox caſualis eſt verbo nominativus, ſed aliquando verbum infinitum: ut, Plaut. [a] *Mentiri non* [b] *eſt meum.* Aliquando oratiò; ut, Verbum infinitum nominativ. verbo.

Ovid. *Adde quòd* [a] *ingenuas didiciſſe fideliter artes,*
[b] *Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, [a] *Partim eorum* [b] *ceciderunt in bello.* [a] *Partim ſignorum* [b] *ſunt combuſta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accuſativum ante ſe ſtatuunt: ut, [a] *Te* [b] *rediiſſe incolumem gaudeo.* [a] *Te fabulam* [b] *agere volo.* Accuſat. ante verbum infinitum.

Reſolvi poteſt hic modus per *quod* & *ut*, ad hunc modum: [a] *Quod tu* [b] *rediiſti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu fabulam* [b] *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diverſorum numerorum poſitum, cum alterutro convenire poteſt: ut, Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *eſt.*

Ovid. ——— *quid enim niſi* [a] *vota* [b] *ſuperſunt*;

Idem; *Pectora percuſſit pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt.*

Virgil. —— *nihil hic niſi* [a] *carmina* [b] *deſunt.*

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: ut, *Tædet me vitæ. Pertæſum eſt conjugii*: de quibus ſuo loco. Except. 1.

Nomen multitudinis ſingulare quandoque verbo plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiêre.* [a] *Uterque* [b] *deluduntur dolis.*

CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum ſubſtantivo, genere, numero, & caſu conſentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigróque ſimillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina ſubſtantivis adnectuntur: ut,

Ovidius; *Donec eris felix multos numerabis amicos:*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca; *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *meo ſenſerunt graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut, [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficiſci.*

CONCORDANTIA
Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & perſonâ: ut, —— [a] *vir bonus eſt quis?* [b] *Qui conſulta patrum,* [b] *qui leges juraque ſervat.*

Nota.

Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam veni,* [b] *quod omnium rerum eſt primum.*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maximus; *Senatus aſſiduam ſtationem eo* [a] *loco peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*

Cicero; *Propiùs à terra Jovis* [a] *ſtella fertur,* [b] *quæ Phaëton dicitur.*

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*

Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur. In ſeitu lunæ* [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut, Terent. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. [a] *Nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boet. *Felix* [a] *qui* [b] *potuit boni fontem visere lucidum.* Casus relativi.

At si nominativus relativo verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut, Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora tardat, abest.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo scribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit. Lego Virgilium,* [a] *præ* [b] *quo cæteri poetæ sordent.*

Substantivorum Constructio.

QUum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juvenal. *Crescit* [a] *amor* [b] *nummi quantum ipsa pecunia crescit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.* Genitivus substantivi.

Proinde hic genitivus sæpissimè in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus.* [b] *Paterna* [a] *domus.* [b] *Heri* [a] *filius.* [b] *Herilis* [a] *filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b] *Urbi* [a] *pater est,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.* Variatio substantivi in adjectivum possessivum.

EXCEPTIO.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut, Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent.* Appositio.

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum aliquando genitivum postulat: ut, [a] *paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catull. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo est.*

Juven. [a] *Quantum quisque sua* [b] *nummorum servat in arca,*
[a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe prior substantivo per Eclipsin subaudito: ut in hujusmodi locutionibus;

Terent. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b] *Vestæ:* Utrobique subauditur [a] *templum.*
Virg. [b] *Hectoris Andromache:* subauditur [a] *Uxor.*
Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci:* subauditur [a] *filia.*
Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam:* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo vel genitivo: ut, [a] *Vir nullâ* [b] *fide.* Ovidius; [b] *Ingenui vultus* [a] *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus adjectivè. Opus & usus ablativum exigunt: ut, Cicero; [b] *Auctoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gell. *Pecuniam,* [b] *quâ sibi nihil esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, variéque construitur: ut,
Cicero; *Dux* [b] *nobis & autor* [a] *opus est.*
Idem; *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi.* Terent. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt, para.*
Cicero; *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio. Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt: ut,

Plinius; *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida.*
Virg. *Mens* [b] *futuri* [a] *præscia.* Idem; [a] *Memor esto brevi* [b] *ævi.*
Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*
Silius; *Non sum* [b] *animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*
Cicero; *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum ferun- Verbalia
tur: ut, [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* in *ax.*
Seneca; *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax.*
Horat. [b] *Utilium* [a] *sagax.* Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax,*
Virgilius; *Tam* [b] *ficti pravique* [a] *tenax, quam nuncia veri.*
Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax, &c.*

Ingens præterea adjectivorum turba, nullis certis regulis obstricta, casum partium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu verò crebra lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo à quo & genus mutuantur, gaudent: ut, Cicero; *Quanquam te, Marce fili, eum jam audientem Cratippum, idque Athenis abundare oportet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam & doctoris autoritatem & urbis*; [b] *quarum* [a] *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.* [a] *Utrum* [b] *horum mavis, accipe.*
Ovidius; [a] *Quisquis fuit ille* [b] *deorum.*
Terent. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æquè miser ut ego?*
Virgilius; ——— [b] *divûm prömittere* [a] *nemo auderet.*
[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat.*
[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione: ut [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Ænea.*

In alio verò sensu dativum: ut, Virgil. ——— [b] *Nulli pietate* [a] *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante: ut, Ovid. *Est Deus* [b] *è vobis* [a] *alter,*
Idem; [a] *Solus* [b] *de superis.* Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes.*
Idem; [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magnâ comitante catervâ,*
Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & Interrogat.
temporis erunt: ut, [a] *Quarum rerum nulla est satietas?*
[b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia*
[b] *Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut, [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, aut* [a] *homicidii?* [b] *utroque.*

Fallit denique, cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, [a] *Cujus est hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa & superlativa.

Comparativa & superlativa accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè cùm per E, Ex, aut Inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *poëtarum* [a] *doctissimus:* id est, *ex poëtis,* vel *inter poëtas.*

Comparativorum constructio.

Comparativa, cùm exponuntur per *quàm,* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum est* [b] *auro,* [b] *virtutibus aurum;* id est, *quàm aurum, quàm virtutes.*

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessûs significat: ut,

Cicero; [b] *Quanto* [a] *doctior es,* [b] *tanto te geras* [a] *submissiùs.*

Tanto, quanto, multò, longè, ætate, natu, utriquegradui apponuntur: ut, Catull. [b] *Tanto tu* [a] *pessimus omnium poeta.* [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.* Erasm. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissimæ habentur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multò* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conspectius in se Crimen habet,* [b] *quanto* [a] *major, qui peccat habetur.* [a] *Major & maximus* [b] *ætate.* [a] *Major & maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum, incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut, Virgilius; *Sis* [a] *bonus ô* [a] *felixque* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci, placidæque* [a] *inimica* [b] *quieti. Est* [a] *finitimus* [b] *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *supplex.*

Juvenal.

requal. *Si facis ut* b *patriæ sit* a *idoneus,* a *utilis* b *agro.*

Huc referuntur nomina ex con præpositione composita: ut, Contubernalis, commilito, conservus, conatus, &c. Compositacum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant etiam Similitudo.
itivo gaudent: ut,

ucanus; *Quem metuis,* a *par* b *hujus erat.*

erentius; *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* a *affines esse* b *rerum, quæ fert adolescentia.*

dem; b *Domini* a *similis es.* Auson. *Mens* a *conscia* b *recti.*

Virgilius; *Præterea regina* b *tui* a *fidissima dextrâ*
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus ser- Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut, Cicer. a *Commune* b *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* b *omnibus* a *communis. Hoc* b *mihi tecum* a *commune est.*

Salust. *Non* a *alienus* b *consilii.* Sen. a *Alienus* b *ambitioni.*

Cicero; *Non* a *alienus* b *à Scævolæ studiis.*

Ovidius; *Vobis* a *immunibus hujus esse* b *mali dabitur.*

Plinius; *Caprificus* b *omnibus* a *immunis est.*

a *Immunes* b *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut, Cicero; a *Natus* b *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut participia, seu In *bilis* & potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut, *dus.*

Martial. *O* b *mihi post nullos Juli* a *memorande sodales!*

Statius —— *nulli* a *penetrabilis* b *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in ac- Magnitud. mensura. cusativo: ut, *Gnomon septem* b *pedes* a *longus umbram non amplius quatuor* b *pedes* a *longam reddit.*

Interdum & in ablativo: ut,

Columella; *Fons* a *latis* b *pedibus tribus,* a *altus* b *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo: ut, Columel. *In m horti areas* [a] *latas* [b] *pedum denum, longas* [b] *pedum q quagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egeſtatémve pertin interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: Plautus; *Amor & b melle & felle eſt a fœcundiſſimus.* Horat. a *Dives,* b *agris,* a *dives poſitis in fœnore b num* Virgilius; *At feſſæ multâ referunt ſe nocte mi Crura b thymo a plena.*
Idem; *Quæ regio in terris noſtri non a plena b laboris* Idem; a *Dives b opum,* a *Dives picturæ a veſtis, & auri.* Perſius; *O curvæ in terris animæ & b cœleſtium a inan* a *Expers b fraudis.* b *Gratiâ a beatus.*

Diverſitas. Nomina diverſitatis ablativum ſibi cum præp tione ſubjiciunt: Virgilius; a *Alter b ab illo.* a *Al* b *ab hoc.* a *Diverſus a ab iſto.*

Cauſa. Nonnunquam etiam dativum: ut, b *Huic a diverſ*
Adjectiva regunt ablativum ſignificantem cauſam; a *Pallidus b irâ.* a *Incurvus b ſenectute.* a *Livida b ar brachia.* a *Trepidus b morte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in abl tivo: ut, *Facies miris b modis a pallida b Nomine a Gra matica, b re a barbarus.*
Cicer. *Sum tibi b naturâ a parens,* a *præceptor b conſilii.* Virgil. — a *Trojanus b origine Cæſar.* b *Spe a dives,* b a *pauper.* a *Syrus b natione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, exto ris, auferendi caſum adjectum volunt: ut,
Terent. a *Dignus es b odio. Qui filium haberem tali b in genio a præditum.* Virgil. *Atque b oculis a capti fodi cubilia talpæ.* Idem; b *Sorte tuâ contentus abi.*
Horum nonnulli genitivum interdum vendicant: u Ovidius; *Militia eſt b operis altera a digna tui.*
Virgil. *Deſcendam magnorum haudquaquam a indign b avorum.*

Pro-

Pronominum Constructio.

MEI, tui, sui, nostrî, vestrî, genitivi primitivorum, ponuntur cùm passio significatur: ut, *Languet desiderio* [b] *tui.* Primitiva.

id. [a] *Parsque* [b] *tui latitat corpore clausa meo.* [a] *Imago* [b] *nostri.*

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio possessio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *desiderio* [b] *tuo.* Derivativa.

Imago [b] *nostra*, id est, *quam nos possidemus.*

Nostrûm & vestrûm genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, superlativa: ut, [a] *Unusquisque vestrûm.* [a] *Nemo* [b] *nostrûm. Ne* [a] *cui* [b] *vestrûm sit mirum. Major* [b] *vestrûm.* [a] *Maximus natu* [b] *nostrûm.*

Hæc possessiva Meus, tuus, suus, noster & vester, hos genitivos post se recipiunt Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. omnium, plurium paucorum, cujusque: & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, Possessiva.

Ex [a] *tuo* [b] *ipsius animo conjecturam feceris.*

Cicer. *Dico* [a] *meâ* [b] *unius operâ rempublicam esse liberatam.*

Idem; [a] *Meum* [b] *solius peccatum corrigi non potest.*

Erasm. [a] *Noster* [b] *duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In* [a] *sua* [b] *cujusque laude præstantior.* [a] *Nostrâ* [b] *omnium memoria.*

Brut. ad Cicer. [a] *Vestris* [b] *paucorum respondet Laudibus.*

Horat.—— *scripta cùm* [a] *mea nemo legat, vulgo, recitare* [b] *timentis.*

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod præcessit in eadem oratione: ut, [a] *Petrus nimium admiratur* [b] *se. Parcit erroribus* [b] *suis.* Sui & suus reciproca.

Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere* [a] *Petrus rogat, nè* [b] *se deseras.*

Ipse ex pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat: ut, Ipse.

[a] *Ipse* [b] *vidi.* [a] *Ipse* [b] *videris.* [a] *Ipse* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, [a] *Ipse* [b] *ego.* [a] *Ipse* [b] *ille.* [a] *Ipse* [b] *Hercules.*

Idem,

Idem. Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt: [a] *Ego* [b] *idem adſum.*

Terentius; [a] *idem hæc nuptias* [b] *perge facere.*

Virgil. —— [a] *idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonſtrativa, hic, ille, iſte. Hæc demonſtrativa, Hic, ille, iſte, ſic diſtinguuntur: Hic, mihi proximum demonſtrat: Iſte, eum qui tibi eſt; Ille, eum qui ab utroque remotus eſt, indicat.

Ille & iſte. Ille, tum uſurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonſtramus: ut, *Alexander ille magnus.* verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, *Terentius: Iſtum amato quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille. Hic & ille, cùm ad duo antepoſita referuntur; Hic ad poſterius & propius; Ille, ad prius & remotius poſitum: prie ac uſitatiſſimè referri debet: ut, Colum. [a] *Agri contrarium eſt* [aa] *paſtoris propoſitum:* [b] *ille quàm maxime ſubacto & puro ſolo gaudet,* [b] *hic novali graminoſóque:* [b] *ille fructum è terra ſperat,* [bb] *hic è pecore.* Eſt tamen ubi è diverſo pronomen *hic* ad remotius ſuppoſitum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus poſt Verbum.

Nominat. utrinque. VErba ſubſtantiva; ut, Sum, forem, fio, exiſto: verba vocandi paſſiva; ut, Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor, & iis ſimilia; ut, Scribor, ſalutor, habeor, exiſtimor; item verba geſtûs: ut, Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt; ut, [b] *Deus* [a] *eſt* [b] *ſummum bonum.*

[b] *Perpuſilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis noſtræ* [b] *fundamentum* [a] *habetur. Malus* [b] *paſtor* [a] *dormit* [b] *ſupinus.* Lactantius; [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba poſt ſe nominativum habent adjectivi nominis, quod cum ſuppoſito verbi caſu, genere, & numero concordat: ut,

[b] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primus extirpari hæreſin.*

[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *diſcunt* [b] *ſeduli.*

finitum quoque utrinque eosdem casus habet, præ- Infiniti verbi
è cùm verba optandi, iisque similia accedunt: ut, construct.
pocrita cupit [a] *videri* [b] *justus. Hypocrita cupit* [b] *se* [a] *videri*
um. Malo [b] *dives* [a] *esse quam haberi. Malo* [b] *me* [b] *divitem*
quàm haberi. Claud. *Vivitur exiguo melius; natura*
tis [b] *Omnibus* [a] *esse dedit, si quis cognoverit uti.*
tial. [b] *Nobis non licet* [a] *esse tam* [b] *diserti*, vel *diserto.*
entius; Expedit [b] *bonas* [a] *esse* [b] *vobis.*
idius; Quo [b] *mihi commisso non licet* [a] *esse* [b] *piam.*
Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur
sativi ante verba infinita. [b] *Nos* [a] *esse* [b] *disertos.*
os [a] *esse* [b] *bonos.* [b] *Me* [a] *esse* [b] *piam.*

Genitivus post Verbum.

UM genitivum postulat quoties significat possessio- Sum signific.
nem, aut ad aliquid pertinere: ut, poss. genitiv.
ilius; pecus [a] *est* [b] *Melibœi.*
icero; [b] *Adolescentis* [a] *est majores natu revereri.*
irg. [b] *regum* [a] *est, Parcere subjectis, & debellare superbos.*
Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut,
Non [a] *est* [b] *meum contra autoritatem Senatûs dicere.*
Terent. *Eia, haud* [b] *vestrum* [a] *est iracundos esse.*
[b] *Humanum* [a] *est irasci.*
At hic subintelligi videtur Officium, quòd aliquando etiam exprimitur: ut, Terent. *Tuum* [a] *est* [b] *officium hoc*
tene ut adsimules nuptias.
Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi* Æstimandi
passim [a] *fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili*, verba genit.
vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.*
Ovid. [b] *Pluris opes nunc* [a] *sunt, quàm prisci temporis annis.*
Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut,
Valerius Maximus; *Non* [b] *hujus te* [a] *æstimo.* [b] *Magno*
ubique virtus [a] *æstimanda est.*
Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut,
Ego illum [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *pili*
[a] *æsti-*

[a] *æstimat.* Singularia sunt ista; [b] *Æqui boni* [a] *c*
[b] *Æqui boni* [a] *facio*, id est, *in bonam accipio partem.*

Accusandi verba, &c.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolven consimilia, genitivum postulant, qui [illegible]en significe Plaut. *Qui alterum* [a] *incusat* [illegible] *probri, ipsum se in oportet.*

Cicero; *Etiam* [b] *sceleris* [a] *condemnat generum suum.*
Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *sceleris* [a] *damnare Cupido.*
[a] *Admoneto illum pristinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *absolut*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, cum præpositione, vel sine præpositione: ut, Cicer *in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ego te* [b] *crimi*
Gellius; *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *accusavit.*
Cicero: *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum esse te.*

Uterque, nullus alter, neuter, alius, ambo, & sup lativus gradus, non nisi in ablativo id genus ver subduntur; ut. [a] *Accusas furti, an stupri, an* [b] *utroq* sive [b] *de utroque?* [b] *ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neut* vel [b] *de neutro!* [b] *de plurimis simul* [a] *accusaris.*

Satago, &c.

Satago, miserear, misereſco genitivum admittun ut, Terent. *Is* [b] *rerum suarum* [a] *satagit.*
Virgil. —— *oro* [a] *miserere* [b] *laborum*
Tantorum, [a] *miserere* [b] *animi non digna ferentis.*
Statius; *Et* [b] *generis* [a] *misereſce tui.*

Misereor, &c.

At misereor & misereſco, rariùs cum dativo leguntu ut, Seneca; *Huic succurro,* [b] *huic* [a] *misereor.*
Boëtius; *Dilige jure bonos, &* [a] *misereſce* [b] *malis.*

Reminiſcor, &c.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut a cusativum deſiderant: ut, *Datæ* [b] *fidei* [a] *reminiſcit Proprium est stultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *oblivi* [b] *suorum.* Terent. *Faciam, ut* [b] *meique ac hujus* [b] *di ac* [b] *loci semper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ cura senes* [a] *meminerunt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *te*, id est, *mentionem feci.*

Potior genit. aut ablativo.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur: Plaut. *Romani* [b] *signorum & armorum* [a] *potiti sunt.*
Virgil. *Egregâ optatâ Troes* [a] *potiuntur* [b] *arena.*

Dati

Dativus poſt Verbum.

Mnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur: Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *ſeritur nec* [a] *metitur.* Verba acquiſit. poſita dativ. regunt.

Virgil. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.*

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Inprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum: ut, Virgil. *Illa ſeges demum* [b] *votis* [a] *reſpondet avari Agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem; *validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut, Exceptio.

Cicero; [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.*

Plautus; *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt mora eſt.*

Cicero; [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturane plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Feſſum quies plurimum* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum: ut,

Virgil. — *ſic* [b] *paruis* [a] *componere magna ſoleham.*

[b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione: ut, Verba comparandi.

[a] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad: ut, *Si* [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum: ut, Verba dandi.

Fortuna [b] *multis nimium* [a] *dedit, nulli ſatis. Ingratus eſt qui gratiam* [b] *bene merenti non* [a] *reponit.*

Hæc variam habent conſtructionem: [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus*: [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero; *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terentius; *Plurima ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* [a] *impertit Gnatho.* [a] *Aſperſit mihi* [b] *labem*; [a] *Aſperſit*

[a] *me*

me [b] *labe.* [a] *Instravit* [b] *equo penulam: Instravit equo penulâ.*

Ovid. *Ut piget infido* [a] *consuluisse* [b] *viro!* id est, *de consilium*, vel etiam *prospexisse.*

Lucan. [b] *Rectoremque ratis de cunctis* [a] *consulit astri* id est, *petit consilium.* [a] *Consule* [b] *saluti tuæ*, id est *prospice.*

Ter. *Pessimè isthic* [b] *in te atque in illum* [a] *consulis*; i. *tuis.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, *vel de te*, i. *solicitus pro te.* [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [a] *te*, vel [b] *te:* scilicet, *nè mihi noceas.*

Verba promittendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: ut Cicero; *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio sanctissimè et observaturum.*

Cicero; *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba obsequendi.

Verba imperandi & nuntiandi dativum requirunt: ut Hor. [a] *Imperat aut servit collecta pecunia* [b] *cuique.*

Idem; *Quid de quoque viro, &* [b] *cui* [a] *dicas, sæpe caveto.*

Dicimus. [a] *Tempero*, [a] *moderor* [b] *tibi &* [b] *te.* [a] *Refero* [b] *tibi &* [b] *ad te.* Item, *Refero* [b] *ad senatum*, i. e. *propono.* [a] *Scribo*, [a] *mitto* [b] *tibi &* [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi literas*, ut ad aliquem feras. [a] *Do* [b] *ad te literas*; i. e. *mitto ut legas.*

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horatius;

——— *vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil nisi lene decet.*

[b] *Mulieri nè* [a] *credas, nè mortuæ quidem.*

Verba imperandi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant* [b] *virtuti omnia* [a] *parent: Ipsum hunc orabo,* [b] *huic* [a] *supplicabo.*

Persius; ——— *venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*

——— *Ignavis* [b] *precibus fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut [b] *ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *accessit mali* [b] *malis. Illud* [a] *constat* [b] *omnibus* seu [b] *inter omnes.*

Terentius; *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*

Juven. – *Sævis inter se* [a] *convenit ursis.* [a] *Ausculto* [b] *tibi*, id est, *obedio.* [a] *Ausculto* [b] *te*, i. e. *audio. Adamas* [a] *dissidet*

magneti, seu [b]*cum magnete*. [b]*Certat* [b]*cum illo*, & Græcanicè [b]*illi*. Catul. *Noli* [a]*pugnare* [b]*duobus*, id est, *contra duos*. Virg. *Tu dic* [b]*mecum quo pignore* [a]*certes*.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, *Utrique mortem* [a]*minatus est*. Terent. [b]*Adolescenti nihil est quod* [a]*succenseat*. Verba minandi.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: Sum.
ut, *Rex pius* [a]*est* [b]*reipublicæ ornamento*. [b]*Mihi nec* [a]*obest*, nec [a]*prodest*. Horat. *Multa* [b]*petentibus* [a]*desunt multa*.

Dativum postulant Verba composita cum his Præpositionibus.

Præ. Cicer. *Ego meis* [b]*majoribus virtute* [a]*præluxi*. Verba composita.
Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævertor, accusativo junguntur.
Ad. *Albo* [b]*gallo nè manum* [a]*admoliaris*.
Con. [a]*Conducit hoc tuæ* [b]*laudi*. [a]*Convixit* [b]*nobis*.
Sub. Terent. [a]*Subolet jam* [b]*uxori quod ego machinor*.
Ante, Cic. *Iniquissimam pacem justissimo* [b]*bello* [a]*antefero*.
Post. [a]*Posthabeo*, [a]*postpono* [b]*famæ pecuniam*.
Virgil. [a]*Postposui tamen illorum mea seria* [b]*ludo*.
Terent. dixit. *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo*.
Ob. Terent. *Quum nemini obtrudi potest itur ad me*.
In. [a]*Impendet* [b]*omnibus periculum*.
Inter. Cicer. *Ille huic* [b]*negotio non* [a]*interfuit modò, sed etiam præfuit*.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut, Quint. [a]*Præstat ingenio alios* [b]*alium*. [b]*Multos* [b]*virorum* [a]*anteit sapientiâ*. Terent. [b]*In amore hæc* [a]*insunt vitia*. Plin. *Interdico tibi* [b]*aquâ & igni*. Varia constructio.

Est pro habeo dativum exigit: ut, Est pro habeo.
Persius; *Velle suum* [b]*cuique* [b]*est, nec voto vivitur uno*.
Virg. [b]*Est mihi namque domi pater, est injusta noverca*.

Huic confine est suppetit: ut, Suppetit.
Horat. *Pauper enim non est*, [b]*cui rerum* [a]*suppetit usus*,

Geminus Dativus.

Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativu[m] ut, [b] *Exitio* [a] *est avidis mare* [b] *nautis.*
Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis?*
Nemo [b] *sibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus festivitatis.

Est ubi hic dativus, *Tibi*, aut *sibi*, aut etiam [...] nullâ necessitatis, at festivitatis potiùs causâ, addit[...] ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi mihi* [...] *negotium. Suo* [b] *sibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva.

VErba transitiva cujuscunque generis, sive activi, [...] communis, sive deponentis exigunt acccusativu[m] ut, Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito; nam garrulus idem e[...]* Idem; *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commissa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopula[...]*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransiti[...] atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ sig[...]ficationis: ut, Cicer. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vi[...]bat Nestor.*
Virgil. —— *longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.*
Plaut. *Duram* [a] *servit* [b] *servitutem.*

Hunc accusativum mutant autores non raro in a[...]lativum: ut, Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *[...]rectâ* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accusat. figurate.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,
Virgil. —— *Nec vox* [b] *hominem* [a] *sonat: ô Dea certè!*
Juven. *Qui* [b] *curios* [a] *simulant & Bacchanalia* [a] *vivunt.*
Horat. [b] *Pastillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

Duo Accusativi.

Verba rogandi, &c.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem reg[...] accusativum: ut, *Tu modo* [a] *posce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [...] *docebo* [b] *te istos* [b] *mores. Ridiculum est te* [b] *me* [a] *adm[...]* [b] *istud.* Ter. [a] *Induit* [b] *se* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accus[...]vum in ablativum: ut,
Virg. [b] *Ipsum* [a] *obtestemur, veniámque oremus* [bb] *ab ips[...]*
Terent. [b] *Suspicionem istam* [bb] *ex illis* [a] *quære.*

Vesti[...]

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [bb] *tunicâ*, vel [bb] *tibi* [b] *tunicam.* Exceptio 2.

Ablativus post Verbum.

QUodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non* [b] *armis, sed morte* [b] *subegit Iesus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licet, usque recurret.*
Virgil. *Hi* [b] *jaculis, isti certant* [a] *defendere* [b] *saxis.*

CAUSA.

Ut, Terent. [a] *Gaudeo (ita me dii ament) gnati causâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macrescit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juvenal. *Invigilate viri; tacito nam tempora* [b] *gressu*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *sono* [a] *convertitur annus.*
Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate labores;*
Jam [a] *veniet tacito curva senecta* [b] *pede.*

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, [a] *Bacchatis* [b] *præ ebrietate.* Exceptio.
Summa [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, [b] *Teruntio seu vitiosâ nuce non* [a] *emerim.* Nomen pretii.
Livius; *Multo* [b] *sanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *stetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut, Terent. [a] *Redime te captum quam queas* [b] *minimo.*
[b] *Vili* [a] *venit triticum.*
Seneca; [a] *Constat* [b] *parvo fames,* [b] *magno fastidium.*

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, Exceptio.

quanticunque: ut, Cic. [b] *Tanti* [a] *eris aliis*, [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris quàm alii, fortasse etiam* [b] *minoris.*

Ovid. *Vix* [a] *Priamus* [b] *tanti, totáque Troja fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gellius; [b] *tanta mercede* [a] *docuit,* [b] *quantâ hactenus nemo: minori pretio vendidi, quàm emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, Varr. *Denarii dicti, quòd* [b] *denos æris valebant; quinarii, quòd* [b] *quinos.*

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversi, ablativo gaudent: ut,

Verba abundandi, implendi, onerandi, &c.

Terent. [b] *Amore* [a] *abundat Antipho.*

Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam [b] *viro* [a] *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b] *divitiis* [a] *explevit.*

Terentius; *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi,*

Cicer. *Homines nequissimi quibus te* [a] *onerant* [b] *mendaciis?*

Virgil. *Ego hoc te* [b] *fastè* [a] *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* [b] *sermone* [a] *participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quàm [b] *lactis* [a] *abundans.*

Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*

Quid est, quod in hac causa [b] *defensionis* [a] *egeat.*

Virgil. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem; *Postquam dextra fait* [b] *cædis* [a] *saturata.*

Ter. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b] *tui* [a] *carendum quòd erat.*

Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilii.*

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut, Cicer. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officiis. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insaniâ. In re mala* [b] *animo si bono* [a] *utare, juvat.*

Fungor, &c.

Virgil. *Aspice venturo* [a] *lætantur ut omnia* [b] *seclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolentur* [a] *gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat, mutat* [a] *quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor carnibus.* Virg.---*haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore.*

Terent.

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *superſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *menſâ meâ.*

[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. id eſt, *amo, laudo, honoro.* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt. *exhilaro, punio, contriſto.* Proſequor. Afficio.

Mereor, cum adverbiis Benè, malè, meliùs, pejus, optimè, peſſimè, ablativo adhæret cum præpoſitione De: ut [a] *de me nunquam bene* [a] *meritus eſt.* *Eraſmus* [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus eſt.* *Catalina peſſimè* [a] *de republica* [b] *meruit.* Mereor.

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba, ablativum cum præpoſitione optant: ut, *Iſthuc* [b] *ex multis jampridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [b] *abſtinet ira magiſtro.* *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.* *Procul* [a] *abeſt* [b] *ab urbe imperator.* Verba accipiendi, &c.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, Horat. *Vivere ſi rectè neſcis,* [a] *diſcede* [b] *peritis.* Ovid. *Eſt virtus placitis* [b] *abſtinuiſſe* [a] *bonis.* Virgil. *Heu, fuge, nate deâ, teque his ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.* Exceptio.

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſuram exceſſûs: ut, *Deforme exiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret, ab iis virtutibus, ſuperari.* Verba comparationis.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto* [a] *natus eſt Chriſtus: imperante* [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juvenal. *Credo pudicitiam,* [b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.* *Nil* [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.* *Jam Maria* [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.* Ablat. abſolutus.

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synecdochen, & poeticè accuſativus: ut, [a] *Ægrotat animo magis quam corpore.* [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* Synecdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut, *Abſurdè facis, qui* [a] *angas te* [b] *animi.* *Exanimatus* [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.* Exceptio

Plaut. [a] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundum est mihi.*

Diversi casus

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

[1] *Dedit* [3] *mihi* [2] *vestem* [4] *pignori,* [6] *te præsente,* [5] *propria manu.*

Passivorum constructio, &c.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horatius; [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicer. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virgil. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerint activorum: ut, [a] *Accusaris à me* [b] *furti.* [a] *Habeberis* [b] *ludibrio.* [a] *Dedoceberis à me istos mores.* [a] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Neutro-pass. construct.io.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, [b] *A præceptore* [a] *vapulabis. Malo* [b] *à cive* [a] *spoliari, quam.* [b] *ab hoste* [a] *venire. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à convivis* [a] *exulat philosophia?*

Finitorum construct.io.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. —*Juvat usque* [b] *morari, Et conferre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ puduit,* [b] *scribere* [a] *jussit amor.*

Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice? Nil cupias.*

Virgil. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Audax omnia* [b] *perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ellipsis.

Ponuntur interdum figuratè & absolutè verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur [a] *decet,* [a] *oportet,* [a] *par est,* [a] *æquum est,* aut aliquid simile.

Allage.

Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces*
In vulgum ambiguas, & [b] *quærere conscius arma,*
id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

DE GERUNDIIS.

Gerundia.

GErundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut

Cicer.

Cicero; *Efferor ſtudio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum eſt* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virgilius; —— [a] *Scitatum oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut, Virgil. Di.

Et quæ tanta fuit Romam tibi [a] *cauſa* [b] *videndi?*
Idem; *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem; *Æneas celſa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Virgil. [a] *Studium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus medicari.* Nota.

Interdum non inveniſtè adjicitur Gerundii vocibus: etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b] *illorum* [a] *videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Terent. *Date* [a] *creſcendi ſpiam* [b] *novarum. Conceſſa eſt* [a] *diripiendi* [b] *pomorum atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut, Do.

Cicero; *Ignavi* [a] *à* [b] *diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque [a] *ab* [b] *amando dictum eſt.*
Cic. *Ex defendendo, quam* [a] *ex* [b] *accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur* [a] *de* [b] *tranſeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè ſcribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo conjuncta eſt.*
Plaut. [a] *Pro* [b] *vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,
Virgil. —— *Alitur vitium, creſcitque* [b] *tegendo.*
[b] *Scribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionibus, Inter, ante, ad, ob, propter; ut, [a] *Inter* [b] *cœnandum hilares eſte.* Dum.
Virgil. —— [a] *Ante* [b] *domandum Ingentes tollent animos.*
Cicero; *Locus* [a] *ad* [b] *agendum ampliſſimus.*
Idem; [a] *Ob* [b] *abſolvendum manus nè acceperit.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cùm ſignificatur neceſſitas, ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut,
Juven. [b] *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
[b] *Vigilandum eſt ei, qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur Gerundii voces in nomina adjectiva: Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria* [a] *mellis. Ad* [b] *accusandos* [a] *homines duci præmio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris* [a] *criminibus* [b] *inferendis?*

DE SUPINIS.

Prius supinum.

PRius supinum activè significat, & sequitur verbum aut participium, significans motum ad locum: ut Ovid. [a] *Spectatum* [b] *veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ. Milites sunt* [a] *missi* [b] *speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut, Plaut.

Coctum ego, non [b] *vapulatum, dudum* [a] *conductus sum.*

Terent. *Postquam audierat non* [b] *datum iri uxorem filio.*

Poeticè dicunt, [a] *eo* [b] *visere.* [a] *Vado* [b] *videre.*

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut, Terentius; [b] *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. [b] *itum est in viscera terræ.* [b] *Cessatum est satis.*

Posterius supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam sed non est facile* [b] *purgatu. Quod* [b] *factu* [a] *fœdum est, idem est &* [b] *dictu* [a] *turpe. Qui* [b] *pecuniâ non movetur, hunc* [a] *dignum* [b] *spectatu arbitramur.*

In istis verò [a] *Surgit* [b] *cubitu*; [a] *Rediit* [b] *venatu*: Cubitu & Venatu nomina potiùs censenda videntur quàm supina.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Vers tempo-

QUÆ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus* [b] *horis* [a] *sapit. Nocte* [a] *latent mendæ.* [b] *Id tempus* [b] *creatus est consul.*

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub.*

Quæ

Quæ autem durationem temporis & continuatio- Duratio
n denotant, in accusativo interdum & in ablativo temporis.
runtur: ut, Virgil.

jam tercentum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*
em; [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua ditis.*
em; *Hic tamen hâc mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*
ton. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem mensibus, octòque diebus.*

Dicimus etiam, [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De nocte. Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [a] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui.* [a] *per* [b] *id* [a] *ætatis.* [a] *Non plus* [b] *triduum*, aut *triduo.* *Tertio*, vel [a] *ad* [b] *tertium calendas*, vel *calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in Spatium
blativo: ut, Virgil. loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cæli spatium, non amplius, ulnas.*
am mille [b] *passus* [a] *processeram.* [a] *Abest* [b] *bidui*; subintelgitur [b] *spatium* vel *spatio*, [b] *itinere* vel [b] *iter.*
Abest ab urbe quingentis [b] *millibus passuum.*

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum Appellativa
dduntur ferè cum præpositione verbis significantibus & regionum
motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco*, aut *per lo-* nomina.
um: ut, [b] *In foro* [a] *versatur.* [a] *Meruit sub rege* [b] *in Gallia.*
Virg.---- [b] *ad templum non æquæ Palladis* [a] *ibant Iliades.*
Sallust. [a] *Legantur in Hispaniam majores natu nobiles.*
E Sicilia [b] *discedens, Rhodum veni. Per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.*

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis Urbium &
oci in quo fit actio; modò primæ vel secundæ decli- Oppidorum
nationis, & singularis numeri sit: ut, nomina.

Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri nescio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi

Humi, domi &c. Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, proprio sequuntur formam: ut, Terent. [b] *Domi* [b] *belliqu* [a] *viximus.*

Cicero; *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b]

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vestor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis dum numeri aut tertiæ declinationis fuerit; in dativo, ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebi tritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *T* [a] *gentium scribit.* Liv. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præs* Cicero; *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Roman.* Cicero; *Quum tu* [b] *Narbone mensæ hospitum* [a] *conv* Idem; *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyo*

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure in ablativo: ut, [b] *Ruri se continet.* Perf. --- [b] *Rure paterno* [b] *Est tibi fat modi*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum appo proprium loci in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cant giam ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur Rus & Domus: ut, [b] *rus* [a] *ibo.*

Virgil. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capr*

A Loco. Per Locum.

A loco. Per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per loc adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi ante ma* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [a] *El* (sive [b] *per Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus: *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo nè pater* [b] *rure* [a] *red*

Im

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Æc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cujâ: ut, [a]interest [b]*magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos.* [a]*Refert multùm Christianæ* [b]*Reipublicæ, Episcopos doctos* [b]*esse.* [b]*Prudentis* [a]*est multa dissimulare.* [b]*Tuâ* [a]*refert* [b]*nôsse.* Cicer. *Ea cædes triumviri potissimùm datur ei,* [b]*cui* [a]*interfuit; non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, [b]*Magni* [b]*refert quibuscum vixeris.* [b]*Tanti* [a]*refert honestè agere. Vestrâ* [b]*quid* [a]*interest.* Et, *interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

Huic dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contigit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, patet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, refert, benefit, malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro licet est: ut, [a]*Convenit* [b]*mihi tecum.* Salust. *Emori* [b]*pro virtutem* [b]*mihi* [a]*præstat, quàm per dedecus vivere.* [b]*Cui. Non* [a]*vacat exiguis rebus adesse* [b]*Jovi.* [b]*Parent.* [a]*Dolet dictum imprudenti* [b]*adolescenti & libero.* [b]*Noverca* [a]*malefit* [b]*privignis. A Deo* [b]*nobis* [b]*benefit.* [b]*Vigil.* [a]*Stat* [b]*mihi casus renovare omnes,* id est, *statuo est.*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, et cum compositis, delectat, oportet: ut, [a]*juvat ire per altum.* [b]*Uxorem ædes curare* [a]*decet.* [a]*Dedecet* [b]*viros muliebriter vixari.* Cato; [a]*Patremfamilias vendacem non ementem esse* [a]*oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur Accusativ. cum præp. appositio Ad: ut, *Mene vis dicere quod* [b]*ad te* [a]*attinet?* [a]*Spectat* [b]*ad omnes bene vivere.*

Quin

Accusativ. cum Genit.

Quintilian. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo, Pœnitet, tædet, miseret, misereſcit, pudet, piget. Cicero; *Si ad centeſimum viviſſet annum,* [bb] *ſenectus* [b] *eum ſuæ non pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam vitæ meæ.* [bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miſeret,* [bb] *tui nec* [a] *miſeret, pudet.* [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudétque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgil.

Non omnes [a] *arbuſta* [b] *juvant, humiléſque myricæ.*

Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [b] *regna tuos.*

Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delectat.* [b] *Nemo miſerorum* [b] *commiſereſcit.*

Te non [b] *pudet* [a] *iſtud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudet?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, deſinit, debet, ſolet, & poteſt, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: Quint. *Ubi primum cœperat non convenire, quæſtio omittitur.* Idem; [b] *Tædere* [a] *ſolet avaros impendii.* [a] *Deſinet in ſtudii* [b] *tædere. Sacerdotem inſcitiæ* [b] *pudere* [a] *debet. Quo* [b] *Perveniri ad ſummam, niſi ex principiis non* [a] *poteſt.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem personalibus passivis casum obtinet: ut, Cæsar; [a] *Ab hoſtibus conſtanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: Virgil. — *ſtrato* [a] *diſcumbitur oſtro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest, ut, [ab] *Statur:* id est, *ſto, ſtas, ſtat, ſtamus, ſtatis, ſtant,* videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [b] *a me,* id est, *Sto.* [a] *Statur* [b] *ab illis,* id est, *ſtant.*

Participii Constructio.

PArticipia regunt casus verborum, à quibus derivatur: ut, Virgil. —— *duplices* [a] *tendens ad ſidera* [b] *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referent* [a] *diſtenta capella.* [a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut,
rent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm sunt nomina, genitivum Genitivus.
ulant: ut, Salust. [b] *Alieni* [b] *appetens,* [b] *sui profusus.*
pientissimus [b] *tui.* [a] *Inexpertus* [b] *belli.* [a] *Indoctus* [b] *pilæ.*

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in Accusativus.
usativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *segnitiem* [a] *perosæ.*
ronomus [a] *perosus ad-unum* [b] *mulieres.*
ton. [a] *Pertæsus* [b] *ignaviam suam.*

DATIVUS.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, Dativus.
delicet passive significantia: ut, *Germani* [b] *Romanis*
rosi sunt. [a] *Exosus* [b] *Deo & sanctis.*

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, Ablativus.
ablativum feruntur: ut, Terent. *Bona bonis* [a] *pro-*
tus [a] *parentibus.* Virg.---[a] *Sate* [b] *sanguine divum.*
m;---*quo* [b] *sanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *beata*
uri mare præstat eunti. [b] *Terrâ* [a] *editus.*

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

N & ecce; demonstrandi adverbia, nominativo
frequentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut,
rgil. [a] *En Priamus, sunt hic etiam* [b] *sua præmia laudi.*
cer. [a] *Ecce tibi* [b] *status noster.* Virg. [a] *En quatuor* [b] *aras.*
Ecce duo tibi Daphni, duóque altaria Phœbo.
En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur:
, [a] *En* [b] *animum & mentem.* Juvenal. [a] *En* [b] *habitum.*
erent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum.*

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis,
nitivum post se recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut, Ubi, ubinam, nusquam, eo, longe ubivis, huccine: ut, *Ubi* [a] *gentium?* [a] *Quo* [b] *terrarum abiit?* [a] *Nusquam* [b] *loci invenitur.* [a] *Eò* [b] *impudentium est.*

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, postridie: ut, *Nihil* [a] *tunc temporis amplius quàm poteram.* [a] *Pridie ejus* [a] *diei pugnam inierunt.* [a] [b] *calendarum*, seu *calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, satis, abunde, &c. ut, [b] *eloquentiæ.* [b] *Sapientiæ* [a] *parùm.* [a] *Abundè satis audivimus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virgil. [a] *Instar* [b] *montis equum divina Palladis arte Ædificant.* Just. *Mittitur Philippus socius quo* [a] *instar omnium* [b] *auxiliorum erat.*
Ovid. *Sed scelus hoc* [a] *meriti pondus &* [a] *instar habet.*

Nota. Hìc apponitur interdum præpositio Ad: ut, [a] *ad instar* [b] *castrorum clauditur.*

[a] Genit. festivitatis. *Populus Romanus è parvâ origine* [a] *ad tantæ* [b] *magnitudinis* [aa] *instar emicuit.* [a] Terent. *Ah* [a] *minimè* [b] *gentium non faciam.* Hìc genitivus *gentium* festivitatis additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde ducta sunt: ut, *Venit* [a] *obviàm* [b] *illi.* Nam *obvius* dicitur. *Canit* [a] *similiter* [b] *huic.* Et, [b] *Sibi* [a] *invidivit.* [a] *Propinquius tibi sedet, quàm mihi.*

Dativ. Adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vel ut, [b] *Tempori* [a] *venit, quod omnium rerum est primum.* [b] *Luci* [a] *occidit hominem. Vidi ad vos* [a] *afferri* [a] *vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt, præpositio unde sunt profecta: ut,
Castra [a] *propiùs urbem moventur.*
Salust. *Proximè* [b] *Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit. Terent. [a] *Cedo quemvis* [a] *arbitrum.*

ABLATIVUS.

Adverb. diversitatis.

Adverbia diversitatis, *Aliter*, *secùs*; illa duo, *Antè*, *Post*, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, *Multo aliter.* [b] *Paulo* [a] *secùs. Multo* [a] *antè.* [b] *Longo secùs.* Virgil. ——*longo pòst tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *Post.* Nisi & ipsa Adverbia potiùs censenda sunt.

Adverb. Comparat. & Superlat. gradûs.

Adverbia comparativi & superlativi gradûs admittunt casus comparativis & superlativis assuetos observire, sicut ante præceptum est: ut, *Accessit* [b] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [a] *omnium dixit.* Cic. Legimus. [a] *Propiùs ad deos*, & [a] *Propiùs* [b] *à terris.*

Plùs.

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo punctum reperitur: ut, Liv. *Paulò plus trecenta* [b] *vehicula sunt amissa.*

Idem; [a] *Hominum eo die cæsa* [a] *plus duo millia.*

[a] *Plùs quam quinquaginta* [b] *hominùm ceciderunt.*

Abierat acies paulò [a] *plus quingentos* [b] *passus.*

Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plùs* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus Verborum modis quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, cùm.

Ubi, postquam & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò subjunctivis verbis apponuntur: ut, Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.*

Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.*

Virgil. [a] *Cùm canerem* [b] *reges & Prælia, Cynthius aurem Vellit* ——

Nota.

Hîc prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Donec.

Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut, Ovidius; *Donec* [b] *eram sospes.*

Idem; [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit: ut, Virgil.

Cogere [a] *donec oves stabulis numerumque referre* [b] *Jussit.*

Colum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit.*

Dum,

Dum. Dum de re præsenti non perfecta, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod dignum est* [b] *fatis.*

Dum pro dummodo, alias potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut, [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum nè ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec, subjunctivo tantùm: ut,
Virgil *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut,
[a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cicero; [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo hærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil. —— [a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut, Erasm. [a] *Ut* [b] *salutabis, ità & salutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ità & metes.*

Ut pro postquam, indicativo jungitur: ut, [a] *ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, haud-secus-acquum proprium habent verbum, subjunctivo appanuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent, [a] *Quasi* [b] *non norimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Ne. Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut, Virgil. [a] *Nè* [b] *sævi, magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *nè* [b] *metuas.*

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adverbia præpositionum formam induunt. Adverbia accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juvenal. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM *Conſtructione.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem &* [b] *Platonem. Vtinam* [b] *calidus eſſes aut* [b] *frigidus, Albus an* [b] *ater homo ſit, neſcio. Eſt* [b] *minor natu quam tu.* [b] *Nemini placet niſi (* vel *præterquam)* [b] *ſibi.* Conjunctiones copulant ſimiles caſus.

Excepto, ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut, *Emi librum* [b] *centuſſi &* [b] *pluris.* [a] *Vixi* [b] *Romæ & Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *deſcendat judicis* [b] *aures, Et patris, & noſtras.* Exceptio.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos, & tempora conglutinant: ut, *Raſlo* [b] *ſtat corpore;* [b] *deſpicitque terras.*

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tempora: ut, Ter. *Niſi me* [b] *lactâſſes amantem & vanâ ſpe* [b] *produceres. Tibi gratias* [b] *egi & te aliquando collaudare* [b] *poſſum.*

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvis & licet ſubjunctivos frequentiùs: ut, [a] *Etſi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminiſſe* [b] *horret.* Virgil. [a] *Quamvis Elyſios* [b] *miretur Græcia campos.* Ovid. *Ipſe* [a] *licet* [b] *veniæ Muſis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foràs.* Etſi, tametſi, &c.

Niſi, ſi, ſiquidem, quod, quia, quam, poſtquam, poſteaquam, ubi pro poſtquam, nunquam, priuſquam, & indicativis & ſubjunctivis adhærent: ut, [a] *Quòd* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, ſed* [a] *quod* [b] *amem. Aliud honeſtum judicas,* [a] *quàm Philoſophi* [b] *ſtatuunt.* Plin. *Graviùs accuſas,* [a] *quàm* [b] *patitur tua conſuetudo.* Ni, niſi, &c.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis ſubjunctivo tantùm: ut, Ter. *Redeam? non,* [a] *ſi me* [b] *obſecret,*

Siquis tantùm indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adeſt.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo j guntur: ut, Virgil. *Dicite* (*quandoquidem in* [b] *conſedimus herba*)

[a] *Quoniam mihi non* [b] *Credis, ipſe facito periculum.*

Quippe. Quippe cùm proprium habet verbum gaudet i cativo: ut, *Danda eſt huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrotat,* addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *eſt huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejer* ſive *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim cauſalem, ſubjunctivum ſtulat: ut, *Stultus es,* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro Quamvis, pro quandoquidem, vel q niam, ſubjunctivis ſemper adhæret: ut,

Cicero; *Nos,* [a] *cùm præcipi nihil poſſe* [b] *dicamus, t aliis de rebus diſſerere ſolemus.*

Virgil. [a] *Cùm* [b] *ſis officiis Gradive virilibus æpus.*

Cùm & Tum. Cùm & tum, item Tum geminatum ſimiles mo copulant: Eſt autem in Cùm quiddam minus, a ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur; in tum, q dam majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ p collocatur: [b] *Amplectitur* [a] *cùm eruditos omnes,* imprimis *Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas, tum virtu*

Nè, an, num. Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum mant: ut, Virg. [b] *Superat* [a] *ne, & veſcitur aura Æthe*

At, cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, junctivum poſtulant: ut, *Viſe* [a] *num* [b] *redierit. Nihil refert feceris* [a] *ne, an* [b] *perſuaſeris.*

Ut. Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & Ut Ne non, poſt verba timoris nunc potentiali, nunc junctivo jungitur: ut, Terentius;

Filium perduxêre illùc ſecum, [a] *ut unâ* [b] *eſſet, metum.*

Idem; *Te oro, Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*

Idem; *Metuo* [a] *ut* [b] *ſubſtet hoſpes,* id eſt, *nè non ſubſtet.*

Ut concedentis, ſeu poſitum pro Quanquam, & pro utpote, ſubjunctivo ſervit: ut,

[a] *Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non poſſum.*

Non est tibi fidendum, [a] ut qui toties [b] fefelleris. [a] Ut si solus relictus [b] fueris.

Ut, pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum indicativis nectitur: ut, Cicero; *[a] Ut ab urbe [b] discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, [a] ut [b] facis.*

Idem; *Credo [a] ut [b] est dementia.*

Virgil. [a] *Ut [b] valet?* [a] *Ut [b] meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM *Constructio.*

Præpositio subaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut, *Habeo te [a] [b] loco parentis*, id est, [a] *in [b] loco. Apparuit illi humanâ [a] [b] specie*, id est, [a] *sub humana [b] specie. Discessit [a] [b] magistratu*, id est, [a] *à [b] magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut, Virgil. *Nec posse [b] Italiâ Teucrorum [a] avertere regem.* [b] *Prætereo [b] te insalutatum.*

Idem; ——— [a] *ewoti procumbunt [b] cardine postes.*

Idem; [a] *Detrudunt naves [b] scopulo.*

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, [a] *Abstinuerunt [b] à viris.* Terent. *Amicos [a] advocabo [b] ad hanc rem.* [b] *cum legibus [a] conferemus.* Verba composita cum A, ab, ad, &c.

Cicer. [a] *Detrahere [b] de tua fama nunquam cogitavi. Cùm [b] ex insidiis [a] evaseris.* Ter. *Postquam [a] excessit [b] ex ephebis.* [b] *In rempublicam cogitatione curâque [a] incumbe.*

In pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit [a] in [b] Teucros animum mentémque benignam.* In cum Accusativo.

Idem: *Quid meus Æneas [a] in [b] te committere tantum? Quid Troes potuere?*

Idem; *Quò tè Mœri, pedes? an, quò via ducit,* [a] *urbem?*

Item cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut Virgil. *Estque locus* [b] *partes ubi se via* [a] *findit in ambas.* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

——*amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo.

In cùm significatur actus in loco, ablativum postulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *Ignibus aurum.*

Sub cum accusativo.

Sub, pro Ad, per, & ante, accusativo innititur. [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *sub id* [b] *tempus ad res repetendas missi,* id est, [a] *per id tempus.* Virg.——[a] *sub* [b] *noctem cura recursat.* id est, *Paulò ante* [b] *noctem,* vel *instante nocte:* Alias Ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terra est, in apricum proferet atas.* Virgil.——[a] *sub* [b] *nocte silenti,* id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Sub cum ablativo.

Super cum accusativo.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virgil. ——[a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo.

Super pro De & in ablativo: ut, Tacit. *Multus* [a] *super ea* [a] *re, variisque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Subter.

Subter, uno significatu utrique casui apud autores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est super* [a] *subter que* [b] *terram.* Virg.——*omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densa testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantùm plurali: ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia.

Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virgil. ——*longo* [a] *post tempore venit.* Idem; [a] *Pone subit conjux ferimur per opaca locorum.* Idem; ——[a] *coram, quem quæritis, adsum Troius Æneas.*

INTERJECTIONUM *Constructio.*

INterjectiones non rarò absolutè & sine casu ponuntur: ut, Virgilius;

Spem gregis ([a] *ah!) silice in nuda connixa reliquit.*

Terent. *Quæ (*[a] *malum!) dementia!*

Oexclamantis, nominativo, accusativo & vocativo jungitur: ut, [a] *O festus* [b] *dies hominis!*

Virg. [a] *O fortunatos nimiùm, bona si sua nôrint,* [b] *Agricolas!*

Idem; [a] *O formose* [b] *puer, nimium nè crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [b] *fides!*

Idem; [a] *Heu* [b] *stirpem invisam!*

Terent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem; [a] *Prô deûm atque hominum* [b] *fidem!*

[a] *Prô sancte* [b] *Jupiter!* apud Plautum.

Hei & Væ dativo apponuntur: ut,

Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. [a] *Væ misero* [b] *mihi, quanta de spe decidi!*

DE FIGURIS.

Figura est novatâ arte aliquâ dicendi forma. Cujus duo tantùm genera, Dictionis scilicet & Constructionis, hoc loco trademus. Figura quid sit.

Figuræ Dictionis.

Figuræ dictionis sunt sex; { Prothesis, Aphæresis, } { Epenthesis, Syncope, } { Paragoge, Apocope. }

Prothesis est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*. Prothesis.

Aphæresis est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*. Aphæresis.

Epenthesis est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquiæ*, *Relligio*, addita *l*: *Induperatorem*, pro *Imperatorem*. Epenthesis.

Syncope est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abîit*, *perîit*, *dixti*, *repostum*, &c. Syncope.

Paragoge est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier*, pro *dici*. Paragoge.

Apocope est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculî* pro *peculii*; *Dixtin'* pro *dixtine*; *ingenî* pro *ingenii*. Apocope.

Figuræ Conſtructionis.

Figuræ Conſtructionis ſunt octo, Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptoſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, [a] *Flumen* [b] *Rhenus*. Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [b] *Cicero*.

Interdum apud autores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Petavii*, apud Virgilium; [a] *Urbs* [b] *Antiochiæ*, apud Ciceronem.

In Appoſitione ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum, eſſe poſſunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ*.

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxurioſa* [a] *proci*.

Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præſepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma*, [a] *Animal* [b] *equus*.

Tollendæ æquivocationis cauſâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Aſiæ*. [a] *Lupus* [b] *piſcis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Eraſmus* [b] *vir exactiſſimo judicio*. [a] *Nereus* [b] *adoleſcens inſigni formâ*. [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

CUM prima vel ſecunda perſona immediate ad ſe evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro*; [a] *Tu* [b] *dives ludis*.

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu dives* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; evocata, quæ semper est tertiæ: Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In evocatione, persona evocans & evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut [a] *Ego tu* [b] *delitiæ isthuc veniam*: aut cùm est nomen collectivum; ut, *Magna* [a] *pars studiosorum amœnitates* [b] *quærimus*; hîc subauditur *nos*: aut denique cum est nomen distributivum; ut, *In magnis* [b] *læsi rebus* [a] *uterque* [b] *sumus*, subintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur; ut, [a] *Sum pius* [b] *Æneas*: subintelligitur *ego*. Evocatio duplex.

[a] *Populus* [b] *superamur ab uno*: subauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

Syllepsis seu conceptio est comprehensio indignioris sub digniore, à σύν *con*, & λήφω *sumo*. Syllepsis quid sit.

Duplex autem est conceptio; Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignum cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et, acceptum est pluralis numeri; ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum, exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid* [a] *tu & soror* [b] *facitis*? Nota.

[a] *Ego & mater*, [b] *miseri* [b] *perimus*.

[a] *Tu & uxor*, [b] *qui* [b] *adfuistis*, *testes estote*.

Conceptio Perſonarum.

Dignior perſona.

Dignior autem eſt perſona prima quàm ſecunda aut tertia, & dignior ſecunda quam tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *ſumus in tuto.* [a] *Tu atque frater* [b] *eſtis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *ſapimus.*
Virgil.——[b] *divellimur inde Iphitus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem; [a] *Remus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

cum.

Cum tamen ſingulare verbum magis amat, ut, *Tu, quid ego, &* [a] *populus mecum* [b] *deſideret, audi.*

Conceptio Generum.

ignius ennus.

Dignius etiam eſt maſculinum genus quam fœminum aut neutrum, & dignius fœmininum quam neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum ſunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges, & plebiſcita* [b] *coactæ.*

xceptio.

At cùm ſubſtantiva res inanimatas ſignificant, adjectivum aut relativum uſitatiùs in neutro genere ponitur: ut, Virgil. ——*cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregiſti & [a] *calamos* [b] *quæ tu perverſe Menalca,*
Et cum vidiſti puero [bb] *donata, dolebis.*
Saluſt. [a] *ira &* [a] *ægritudo* [b] *permiſta ſunt.* Idem; *Hæc* [a] *bella civilia,* [a] *cædes &* [a] *diſcordia civilis,* [b] *grata fuerunt.* [a] *Virga tua, & baculus tuus,* [b] *ipſa me conſolata ſunt.*

nceptio plex.

Porrò Conceptio alias directa eſt; nempe cùm concipiens, id eſt, dignius, & conceptum, id eſt, indignius, copulantur per Et, vel atque vel que: alias indirecta; cùm copulantur per Cum; ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *ſumus candidi*; ubi utraque Conceptio eſt indirecta.

lepſis implicita.

Eſt etiam quædam Conceptio generum implicita, nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; ſed de mare atque fœmina perinde loquimur, ac de ſolo mare: ut ſi dicam, [a] *Uterque eſt* [b] *formoſus*: loquens de ſponſo & ſponſa.
Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*; loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PRO-

PROLEPSIS.

Prolepsis, seu præsumptio, est pronunciatio quæ- Prolepsis
dam rerum summaria. Fit autem cùm congrega-
tive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret:
ide partes totius ad idem verbum vel adjectivum
ucuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut,
uæ *aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab*
dente. Hic congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*,
verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo
es, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero
concordant.

Congregatio, sive totum est dictio pluralis numeri: Nota.
Duæ aquilæ: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon &*
yrsis. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.
ampulerántque greges [a] *Corydon & Thyrsis in unum*;
Thyrsis oves, [ab] *Corydon distentas lacte capellas*.
Aut congregatio est nomen collectivum: ut,
Populus [b] *vivit*; [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in delitiis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse ne- Quinque in
cessaria: Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ* Prolepsi ne-
quilæ; Verbum, ut, *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; cessaria.
rtium Determinationem, ut, *ab oriente* & *occidente*;
Ordinem, videlicet, quòd totum præcedat, partes
quantur. Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi Prolepsis
nia exprimuntur, quæ in prolepsi esse oportet: ut, duplex.
qui [b] *concurrunt*; [ab] *hic à dextra*, [ab] *ille à sinistra Hi-*
romi: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid.

Alter in alterius [a] *jactantes lumina vultus,*
Quærebant taciti noster ubi esset amor.

Deest altera partium cum Determinatione; videli-
t, *&* [ab] *alter in alterius*. Et, [ab] *Alter alterius onera*
portate. Ubi deest [a] *vos*, & altera pars cum determi-
tione videlicet, *&* [ab] *alter alterius*.
er. [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*: hic totum *nos*,
intelligitur; & partes, *alter & alter*, includuntur
distributivo *uterque*.

Dio-

Diomedes prolepſin dicit eſſe quoties id quod ſterius geſtum eſt ante deſcribimus: ut, Virgi [a] *Lavinaque venit littora.* Lavinium enim po erat, cum Æneas veniret in Italiam. Dicitur Prolepſis, à προλήβω quod eſt *antè*, & λήβω *ſumo.*

ZEUGMA.

Zeugma quid ſit.

ZEugma eſt unius verbi vel adjectivi vicini ſpondentis, ad diverſa ſuppoſita reductio unum quidem expreſſè, ad alterum verò per ſu mentum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præſidium pa nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *con honorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi de* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultúſque* [b] *moverunt? moverunt* expreſſè reducitur ad *ora vultúſque*, a cætera per ſupplementum: Subintelligendum eſt *præſidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo, ver vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *melius quàm tu* [b] *ſcribo.* [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *aru.* [a] *ille ità prudenter atque ego* [b] *feciſſet.*

Item per *niſi*: ut, Ter. *Talem filium* [a] *nulla* [b] *pareret.*

Licet poetæ interdum aliter loqui ſoleant: ut, Ovid. *Quid niſi ſecretæ* [b] *læſerunt Phyllida* [a] *ſylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi prà eſt dictum: ut, Cicero; *Quare, ut arbitror, bîc te nos, quàm iſtîc* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

Zeugma triplex.

In Perſona: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *ſtudes.*

In Genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *irata.*

In Numero: ut, —*hîc illius arma, Hîc* [a] *currus*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in cipio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormi & tu.* Quandoque in medio, vocaturq; Meſozeu

Ego [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma; ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo Quatuor in Zeugmate requisita. antiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio quæ vel lativa, vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse est; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata* & quòd verbum vel adjectivum vicinioni suppositi ondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per erbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego*; [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum oque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, constructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piscator, &* etrus.

Dicitur autem Zeugma, quasi copulatum, à Græco βω ζευγνύω vel ζεύγνυμι quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Synthesis quid sit. Virgil. [a] *Pars in frusta* [b] *secant.* [a] *Gens* [b] *Armati.*

Fit autem Synthesis nunc in genere tantùm, idque sexûs discernendi causâ: ut, [a] *Anser* [b] *fœta.* [a] *Elephantus* [b] *gravida*: aut supplementi gratiâ; ut, [a] *Præter sub* [b] *ipsa*; subauditur *urbe.*

[a] *Centauro in* [b] *magna*: subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm; ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [a] *Aperite* [b] *aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, [a] *Pars mersi tenuere ratem.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnere* [b] *passi.*

Dicitur autem Synthesis à σὺν, quod est con, & θέσις, positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptôsis ab ἀντὶ, quod est *pro*, & πτῶσις *casus*, est Antiptôsis quid sit. positio casûs pro casu, idque interdum non inve-ustè: ut, Virg. [a] *Urbem quam statuo vestra* [b] *est.* Ter. *Populo*

pulo ut [b] *placerent quas feciſſet* [a] *fabulas.* [a] *Serm quem audiſtis non eſt meus. Ejus non* [b] *venit in tem*, pro *id.* Quanquam hic *venit* impersonaliter tiùs uſurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri omne* [b] *genus elegantiâ referti:* pro *omnis generis. id* [b] *genus, quod* [b] *genus*, &c. [b] *Idne eſtis* [a] *autores* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptósis: *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ appellate*, pro *me. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occiſ minatur, altero villicum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche eſt, cùm id, quod partis eſt, attribu toti; ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hic *album*, q ſolis dentibus convenit toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliqu proprietatem ſignificantia: item verba paſſiva, & n tralia ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt re accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum quo eſt proprietas aut paſſio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes*, [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem*, vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *put*, vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Tru tus* [b] *membra bipenni. Effuſas* [a] *laniata* [b] *comas*, [a] *cont que* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: [b] *Excepto* [a] *q non ſimul eſſes*, [b] *cætera lætus.* [b] *Cætera* [a] *ſimiles, differunt.* Dicitur autem Synecdoche à *σὺν* quod *con*, & *ἐκδέχομαι*, *ſuſcipio:* videlicet, quòd totum *ſua* parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegan pernoſcere, legat Thomam Linacrum de Ecli Pleonaſmo, & Enallage, *déque aliis figuris e ditè, dilucidè, ac copioſè diſſerentem.*

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit, Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex; { Acutus, Gravis, Circumflexus.

Tonus Acutus est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus est quiddam ex utrisque conflatum hâc figurâ [^] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositæ, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt; Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honos.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spes, flôs, sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa,* in cæteris, acuitur: ut, *Ictus, latus, sólers, sátur.* Dissyllaba.

RE-

REGULA III.

Polysyllaba. Dictio polysyllaba, si penultimam habet lon acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, tifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, fácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima vis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâ*

Composita à Fit ultimam acuunt: ut, *Malefit, fit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circ flexus ab acuto vix prolatione discernitur, Gram tici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant:

1. *Differentia.*

Differentia. Differentia tonum transponit: ut, *Unâ* adverb ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *ed aliquô, continuô, sedulô, porrô, fortè, quâ, fignâ, ali nequâ, illô, falsô, citô, ferè, planè,* & id genus alia: pro *sicut, ponè* pro *post, corám, circúm, aliás, palám,* conjunctio: sed *ergô* pro causa circumflectitur: Virgil. *illius ergô venimus.* Hæc igitur omnia, si Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acu tur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur bis, *Deinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, quando, húcusque, dlonge, délonge, déinceps, dínta déorsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémod ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóm* cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube crarum tenus*: non enim composita sunt, velut *bi nus, quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. Tri

2. *Transpositio.*

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in Transpositio.
positionibus, quæ postpositæ gravantur: ut,
gil. *Transtra per & remos. Te penès imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum ali- Attractio.
od sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Què, nè, vè.*
trahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præ-
enti eámque acuunt: ut, *Lumináque laurúsque Dei.*
Dum, sis, nam, parelca.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur
aus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, hiccine,* &
jusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *ubivis.* Ubique & ubivis.

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syn- Concisio.
open aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum
inent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mer-*
úri: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata cir- Nomina & pronomina syncopata.
mflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, nostrâs,*
strâs, cujâs: ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis,* &c.
Sic *Donèc*, à *donecum*. Sic *hûc, illûc, istûc, adhûc*: ut,
ro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *dic, duc, fac*: ut,
nedûc, reduc, calefâc.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat, Idioma.
adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant,
servent tonum suum: ut, *Simóis, Periphas,* penultimam
acuunt: at facta Latina antepenultimam elevant,
quia corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina sunt, Latinum quoque
tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ
acutâ licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, sophia, symphonia,* tonum
recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant
in penultima.

Porrò

Nota. Porrò, si ignoretur proprius peregrinæ vocis to tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam en tiare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper co piuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediocris.

DE CARMINUM RATIONE.

De Syllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus: de ceps de syllabarum tempore & carmi nis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus est syllabæ pronuntiand mensura. Syllaba brevis unius est tem

Sylla. brevis, longa. poris; longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [◡]

Longum autem sic [–] ut, Terrā;

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt Pedes.

Pes. Est autem Pes duarum syllabarum pluriúmve constitutio ex certa temporum observatione.

Divisio pedum. Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multùm attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt,
- Spondæus, ut, – – Virtus.
- Pyrrichius, ut, ◡ ◡ Deus.
- Trochæus, ut, – ◡ Panis.
- Iambus, ut, ◡ – Amans.

Trissyllabi sunt,
- Molossus, ut, – – – Magnetes.
- Tribrachus, ut, ◡ ◡ ◡ Dominus.
- Dactylus, ut, – ◡ ◡ Scribere.
- Anapæstus, ut, ◡ ◡ – Pietas.
- Bacchius, ut, ◡ – – Honestas.
- Antibacchius, ut, – – ◡ Audire.
- Amphibracer, ut, – ◡ – Charitas.
- Amphimacrus, ut, ◡ – ◡ Venire.

Porrò pedes, justo numero atque ordine concinnati carmen constituunt.

et

Est enim carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta. Carmen.

Carmen composituro inprimis discendum est, pedis ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio. Scansio.

Scansioni Accidentia.

Scansioni accidunt. Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, idem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At *Heu*, & *O*, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, Elipsis.

Monstr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum:
pro *Monstrum horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvâria vimine texta:* pro *alvearia.* Synæresis.

Diæresis est ubi ex una syllaba dissecta fiunt duæ: Ovid. *Debuerant fusos evoluisse suos:* pro *evolvisse.* Diæresis.

– ∪∪ – – – ∪∪– ∪ –

Cæsura est, cùm post pedem absolutum syllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæsura.

Cæsuræ species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllabâ: ut, Virgilius; *Pectoribus inhians spirantia consulit exta.* Triemimeris.

– ∪∪ – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪ – –

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut, Virgilius: *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.* Penthemimeris.

– ∪∪ – ∪∪ – – – – ∪∪ – –

Hephthemimeris. Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut, Idem; *Oſtentans artem pariter, arcúmque ſonantem.*
– – – – – ∪∪– – – ∪∪ – –

Enneemimeris. Enneemimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut, Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*
– ∪∪ – ∪∪– – – – – ∪∪– –

DE GENERIBUS Carminum.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus, numero quidem ſex, genere vero duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus: ut,
Virg. *Tityre, tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*
– ∪∪ – ∪∪ – ∪∪– – – ∪∪ – –

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut, Idem; *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima communis. Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri; quarum priorem duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omnino dactylicos, cum ſyllaba item longa: ut, Ovid. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*
– – – ∪∪– – ∪ ∪ – ∪ ∪ –

Carmen Aſclepiadeum.

Aſclepiadeum. Carmen Aſclepiadeum conſtat ex Penthemimeri, hoc

hoc est, spondæo & dactylo, & syllaba longâ, & duobus deinde dactylis: ut,
Horatius; *Mæcenas atavis edite regibus.*
– – – ∪ ∪ – – ∪∪ – ∪ ∪

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.
Horatius; *Jam satis terris nivis atque diræ.*
– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo; ut, Horat. *Integer vitæ scelerisque purus.* Adonic. ubi & unde.
– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,
– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

Nec venenatis gravidâ sagittis,
– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

Fusce, pharetrâ. – ∪ ∪ – –

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.
Quoquo diffugiet pavens Mabili,
– – – ∪ ∪ – ∪ – ∪ – –

Nostrum non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis: ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.* Carmen Iambicum.
∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ –

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachum, & spondæum apud Scenicos.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus: ut,

O carminum dulces notæ, – – ◡ – – – ◡ –
Quas ore pulchra melleo – – ◡ – ◡ – ◡ –
Fundis, lyræque succinis! – – ◡ – ◡ – ◡ –

Trimetrum, sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant sunt histriones maximi.
– – – – – – ◡ – – – ◡ –

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

PRimarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur.

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo seu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est: ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quòd si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm* & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur: ut,

Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*
– – – ◡ ◡ – – – – – ◡ ◡ – –

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

munis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes: ut, Unius, illius, &c. Ubi *i* communis reperitur, licèt in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i* longa fit; ut, Faciēi: alioqui non: ut, Rei, spĕi, fidi.

Fi etiam in Fio longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, Fiĕrem, Fiĕri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti* _ _ _ ⏑ ⏑ _ _

Idem; *Quod fieri non posse putes.* _ ⏑⏑ _ _ ⏑ ⏑ _

Obe interjectio priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, Dĭcite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis: ut, Ænēia nutrix, Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis diphthongus apud Latinos longa est: ut, Aūrum, neūter, mūsæ: nisi sequente vocali; ut, Præire, præustus, præamplus.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rego.
odtie sæpius Sēdes & Sēdile, à Sĕdeo.
abet bre- Jūmentum, à Jŭvo.
em in ante- Fōmes & fōmentum, à fŏveo.
egultima.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Humanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta corripiuntur qualia sunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus, & id genus multa, à dico.
Fides, à fio.
ărena, } ab āreo.
ărista, }
Pŏsui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, } à frāngo.
Frăgilis, }
Nŏto, as, à nōtu.
Nătо, as, à nātu.
Dĭsertus, à differo.
Sŏpor, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens, Sōlor, consōlor, Lĕgo, is, perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba, } à nūbo. { Dejĕro, } à jūro.
Pronŭba, } { Pejĕro, }

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, se, ē, nisi vocali sequente: ut, *Unda dehiscens.*

——*Sudibúsve præustis*: apud Virgil.

Pro quoque longa est; præterquam in istis,

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro stirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiscor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & propino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, nisi in Dirimo, & Disertus.

Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripiuntur. Cujusmodi sunt. Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

Regula VII. *Canon* I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fidi à *findo*, hĭbi, dĕdi, scĭdi, stĕti, tŭli.

primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici,
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcidi, à cado,
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcidi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM seu AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas sub prædictas rationes non cadit, à poetarum usu, exemplo, atque autoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poetis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt;

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Crathys, Pachynus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sicanius & similia.

De MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ syllabæ, partim eâdem ratione quâ primæ partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

Increment. Genitiv. De incrementis genitivi nominum polysyllaborum suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur: unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum observatio facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia. Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe A. indicem primæ conjugationis longam esse naturâ, præterquam in Do & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dămus, circundămus; Dabis, circundăbis; Dăre, circundăre.

Præterea syllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, præterito, Amaverimus, amaveritis; Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi syllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ subjuncximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestĭnus, mediastĭnus, parietĭnus, matutĭnus, vespertĭnus, repentĭnus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, } { Serotĭnus, Oleaginus, Faginus, Cedrĭnus, Carbasĭnus. }

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in ινος: ut, Crystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit usus, & poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

De

De ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant aut etiam superant, non tamen ebit illas etiam ordine percurrere.

Primum *a* finita producuntur : ut, Amā, contrā, ergā. A.
cipias, pută, ită, quiă.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque rint generis, numeri, aut declinationis, præte vocaos in *a*, à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā : & ativum primæ declinationis ; ut, ab hac Musā. meralia in *ginta a*, finalem habent communem, sed quentiùs longam : ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia brevia sunt : ut, ăb, ăd, capŭt. B, D, T.

In *c* desinentia producuntur : ut, āc, sīc, & hic adver- C.
um. Sed tria in *c* semper contrahuntur ; ut, Lăc, nĕc, nĕc. Duo sunt communia, Fac, & pronomen Hic, neutrum Hoc : modò non sit ablativi casûs.

E finita brevia sunt : ut, Marĕ, penĕ, legĕ, scribĕ. E.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis indè enatis : ut, odiē, quotidiē, pridiē, postridiē, quarē, qua-de-rē, -rē ; & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ ngulares imperativorum activorum secundæ conjuationis ; ut, Docē, movē, manē, cavē.

Fames olim quintæ, nunc tertiæ declinationis, producit ultimam in ablativo : Famē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e* : ut, Mē, tē, sē, æter quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta longum habent : ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē.

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ, tamen & malĕ orripiuntur omninò.

Postremò, quæ à Græcis per *η* scribuntur, naturâ roducuntur, cujuscunque fuerint casûs, generis, aut umeri : ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa sunt ; ut, Domini, magistri, amari, oceri. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt com- I.
unia.

Nisi

Nisi verò & quasi corripiuntur: cujus etiam si sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genit. singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladi, Phillidi, Mitoidi, } Vocat. ô { Amarilli, Alexi, Daphni. }

L. *L* finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, gĭl, săl, consŭl. Præter nīl contractum à *nihil*; & s & Hebræa quædam in *l*: ut, Michaēl, Gabriēl, R phaēl, Daniēl.

N. *N* finita producuntur: ut, Pæān, Hymēn, quin, I nophōn, nōn, dæmōn.

Excipe, Forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, ver tamĕn.

In. Corripitur & *in* cum compositis: ut, Exĭn, sub deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen c strantur: ut, Mĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis cor ptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque, fuer easŭs: ut, Iliŏn, Peliŏn: Accus. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexin: In *yn*, per ut, Ityn.

In *an* quoque à nominativis in *a*: ut, Nomin. Iph genia, Ægina. Accusat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: Nomin. Æneas, Marsyas, Accusat. Æneān, Marsyān.

O. *O* finita communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, d cendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: Huic dominō, servō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quā tō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuò, crebrò, serò, quæ sunt com munia.

Cæterùm modŏ & quomodŏ semper corripiuntur.

Cæ

ō quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, guntur producta.

nosyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, stō, ergō pro causâ.

n Græca per ω, cujuscunque fuerint casûs: ut, appho, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Apollō.

nita corripiuntur: ut, Cæsăr, torcular, pĕr, vĭr, turtŭr. R.

semel apud Ovidium productum legitur: ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

oducuntur etiam Făr, lār, nār, vēr, fūr, cūr; Păr e cum compositis: ut, Compār, impār, dispār.

æca quædam in *er*, quæ illis in ηρ desinunt: ut, ater, character, æthēr, sotēr.

ter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam em habent.

nita, pares cum numero vocalium habent termi- S. nes, nempe, *As, es, is, os, us.*

mō, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, As. ās, bonitās.

æter Græca, quorum genitivus singularis in *dos* : ut, Arcăs, Pallăs; Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

præter accusativos plurales nominum crescen- : ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accu- o plurali, Heroăs, Phyllidăs.

finita longa sunt: ut, Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs. Es. piuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penul- am genitivi crescentis corripiunt: ut, Milĕs, segĕs, s. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs; & pēs, una cum positis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs longa sunt.

s quoque à *sum*, una cum compositis, corripitur: Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi potest, una cum neutris ac minativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, pethĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs,

Is. *Is* finita brevia ſunt: ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs,

Excipe obliquos plurales in *ĭs*, qui producunt Musīs, mensīs à *menſa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnīs, Salamīs; tivo Samnitīs, Salaminīs.

Adde huc quæ in *eĭs* diphthongum desinunt Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri casūs: ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneis.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; & quīs nominativos, & Bīs apud *Ovidium*.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares rum in *ĭs* quorum ſecundæ perſonæ plurales in *ſtis*, penultimâ productâ, unà cum futuris activi in *rĭs*: ut, Audīs, velīs, dederīs: *Pl.* Audītis, lītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis: & Græca parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Vs* finita corripiuntur: ut, Famulŭs, regĭŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi centis: ut, Salūs, tellūs; Genitivo Salūtis, tellū

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflec in *us*, præter nominativum & vocativum ſingu ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manū

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crus, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ųς* diphthongum, cujuſcu fuerint casūs: ut, Hic Panthūs, Melampūs, Sapphūs, Cliūs;

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

U. Poſtremò, *u* finita producuntur omnia: ut, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

...nnium Nominum in regulis Generum contentorum, ...um Heteroclitorum, ac Verborum, interpretatio aliqua.

Bdo, Abscōdo, occulto, } *To hide.*

...ssus, immensa quæ...m, profunditas im...penetrabilis. *A depth ...at by sounding can...not be found.*

...man, ex Acarnania ...undus. *One born at ...carnania in Greece.*

...cerso, eo ad vocan...dum, vel voco. *To go ...to call.*

...er, arbor. *A Maple-tree.*

...ies, acumen rerum se...cantium, exercitûs in...structio, oculi lumen. *An edge: The aray of an army: The sight of the eye.*

...us, instrumentum sar...toris, ac mulieris or...namentum. *A needle, or an instrument wherewith women did set their hair.*

...deps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alteri...us rei. *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescēs, juvenis adul...tus. *A stripling from 12 to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris, *Wheat.*

Advena, qui non est civis, sed externus. *A stranger.*

Aequor, mare, pelagus. *The sea, because nothing is more plain then it: for* Aequor *doth generally signifie a plain in any parcel of the world. It is taken for the air also: as,* Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Aes, species metalli rubro colore. *Brass: and because that in old time money was made of it,* Aes *sometime doth signifie money.*

Aether, tota cœli syderúmque substantia ac compago. *The whole substance of the sphears from the fire to the extrēest circuit of heavē.*

Affinis, cognatus, *A kinsman by marriage.*

Agnosco, est noscere id quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum. *To recognize, to know anew, or to come to remēbrance of.*

Ago, facio. *To do.*

Agragas, urbs Siciliæ. *A town in the isle of Sicily, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam. *An husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certain sea-bird that liveth in the sands, & hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox. *A bird, or swift.*

Alnus, genus arboris. *An Alder tree.*

Alo, nutrio. *To nourish.*

Alter. *The other of the two.*

Alvus, quâ sordes defluunt, aut labuntur. *The paunch, and sometimes the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eò quòd mammis careant. *Certain women of Scythia, sa nāed for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compass, to doubt.*

Amicio, vestio. *To cloth.*

Amnis, fluvius. *A river.*

Anas, avis in aquis degēs. *A duck, or drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble, or vex.*

Anguis, serpens in aquis degens. *A dry, or a water snake.*

Animus, consilii principium.

cipium. *The mind.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo, aſſentior. *To aſſent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, ſive ultimæ columnæ, quibus ſuſtinetur fabrica. *The pillars, or ſailing ſtones that ſail over the wall, to bear the frame, or the dry ſtone-wall that encloſeth a vineyard, or the firſt ſet or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preſervative againſt poyſon.*

Antiæ, mulieris capilli in fronte demiſſi. *A womans forelocks.*

Antiſtes, in aliqua re ſummus. *A preſident or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to ſhew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum. *A Bee.*

Apiſcor, aſſequor, acquiro. *To obtain.*

Apollo, deus quem Græci Solem appellant. *The God of wiſdom & phyſick, & of propheſie, and the God that carrieth the ſun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quaſi ex alio pendeat. *An appentiſe, or an addition to encreaſe a thing.*

Applico, jungo, advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptôton, nomen invariabile, ſed nullo defectum caſu. *A noun undeclined, having one termination in all caſes*

Aqualis, vaſis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ ſignificationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadia.*

Arceo, pello, & advenire non ſino. *To keep away.*

Arceſſo, voco, & accuſo. *To call, or to accuſe, or to go to accuſe.*

Arctus, urſa, quam noſtri Septentrionem dixerunt, ſignum cœleſte. *A ſigne called the Bear or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor. *To be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the peninſula of Greece called* Peloponneſus

Arma, munimenta, ſcutum, gladius, telum, & ea quibus prælia-mur. *Armour, or any kind of weapon.*

Aruſpex, qui vi… inſpicit. *He or ſeeketh deſtinie bowels of beaſts.*

As, eſt libra, id eſt decim unciæ. *A of* xii *ounces, whole ſum of any*

Aſſecla, qui contin… ſemper aliquem quitur. *A page, key, or continual*

Aſtu, dolo, fallacia… *deceit, or guile.*

Athamas, nomen … *A mans name ſhould be ſacrificed his ſon Phryxus.*

Athenæ, civitas Græc… inter Achaiam & M… cedoniam. *The Cit… Athens.*

Athletes, pugil & lu… tor. *A champion, he that ſtriveth for game.*

Atomus, corpus inſe… bile. *A mote ſo ſm… that it cannot be part*

Auceps, qui vel quæ… ves capit. *A fowl… man or woman.*

Audeo, ſum auſus, … *be bold.*

Aveo, cupio. *To deſ… or covet.*

Avernus, lacus Camp… niæ prope Baias, quæ… Plutoni dicatum o… nabantur veteres. … *lake in Italy, whe… hence they thought … a deſcent into hell.*

Augeo, majus facio, a… plifico. *To increaſe*

gur, qui futura præsantiat. *A sooth-sayer, man or woman.*

riga, qui vel quæ currum ducit. *A wagoner, a carman, a carter.*

ster, ventus flans à meridie. *The south-wind.*

thor, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

is, diametrus mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currûs vertitur. *An axle-tree: and by transsation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the Frenchmen call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of wine.*

Baculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, scipio. *A staff.*

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causâ lavamur. *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis puteï modo vel formâ. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo. *The lute, or any like that is played on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine and feminine.*

Bellaria, cibi secundæ mensæ. *Suncates.*

Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before, and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy: and with* flava, *choler: and being used alone, is the same disease that* Cholera *is after* Cor. Celsus. *See* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. *A silk-worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An ox, bull, or cow.*

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The isle which is inhabited of English-men and Scottish-men, called* Britannia major.

Britannia minor, *is Britain in* France.

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linen-cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

Cacoethes, malus mos. *An evil custome, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcase.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and sometimes to happen, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To strike, or to beat, and sometime to cut or lop, or to prune trees: sometime to kill, to sacrifice; and sometime to break, as* cædere januam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio aut frango. *To smite or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in use only.*

Cello *is also read without a diphthong.*

Cælum vel cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quæ

quas ambit ad elemẽtum ignis. *Heaven, or with a difference any of the ſphears: It ſignifieth weather alſo.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a tranſlation unto the minde, to deſpiſe and ſet nought by.*

Calẽdæ, dies primus cujuſq; menſis. *The firſt day of every moneth.*

Caleo, ferveo, calidus ſum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id eſt, via trita. *A pathway.*

Calvo, decipio, fruſtror. *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus; & pro cujuſvis rei fine ponitur, vel pro materia, quâ lapides in muro conglutinantur. *An heel, or laſt end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide ſtratis. *A chanel.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *A lattice, or the liſts of a game-place, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, & ſignum cœleſte. *A dog, or a dog-fiſh: a ſtar or ſigne in the firmament called* canis.

Cano. *To ſing, to indite poetically, to play upon inſtruments: ſometime it is to praiſe or propheſy*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *To take or to go to take: and ſometime* recipio me, *to go*; *as*, Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio. *To take, to delight, to deceive, to chuſe, to abide and ſuffer: as*, Capio dolores. *To hold, or contain; to invade & catch: as*, Navẽ cepimus. *To inflame with love. And it is lightly of ſuch a ſignification as the ablative is that comes with it.*

Capiſtrum, capitis vinculum, adhibitum nè animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *An ornamẽt that the Nuns were wont to wear upon their beads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of* Caria.

Cardo, quo janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *To lack, or to be without, and eſpecially ſuch a thing as once we had.*

Carex, herba acuta riſſima. *Sedge.*

Caro, quod animâ carnat, non ſolùm de malibus, ſed etiam piſcibus & fructibus. *The meat of any thing but moſt commonly fleſh.*

Carpo, diſcerpo. *To cut to bite off, nettle, or gather It is alſo to leaſe, or to chooſe: ſometime to taunt or rebuke.* Carpere viam, *to begin to journey.* Carpere vitales auras. Carpere lanam, *To toſe wool.* Carpere linum, *To hatchel flax.* Carpere cibum, *To eat.*

Caſſis, --ſis, reticulum, maſc. pro galea: fœm. eſt caſſis, --dis, & hæc caſſida. *A net; or an helmet in the feminine gender.*

Caſtra, locus, in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavilion or the army.*

Cato, nomen viri. *A certain Romanes name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, conſulo, proſpicio nè aliquid præter ſpem eveniat. *To beware, or to be wary and heedful.* Cavere *is alſo to put in aſſurance, and to ſave harmleſs by caution or ſureties.*

Caulis, in herbis dicitur ipſum robur, ſive ſti-

pes. *A stalk.*
Cedo. *To give place, to depart, and go away.*
Cedrus, arbor ingens & procera. *A cedar-tree.*
Cello. *See* Cællo.
Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind. Some take it for to be angry.* Censeri *is also to be in books of subsidies, and to be taxed, or valued.*
Centum. *An hundred.*
Centussis, centum librarum. *An hundred pound.*
Cera, illud quod, melle ex favis expresso, remanet. *Wax.*
Cerno, video. *To see. And by translation, to perceive & understand. Sometime to decree & appoint. To sift, renge, or boult, to sever and part, to fight, to go unto: as* Cernere hæreditatem.
Cetus, piscis maximus. *A whale.*
Cholera, est ventriculi immodica perturbatio, suprà & infrà per vomitum facta. *The cholick. It is also choler, the hot and dry humor.*
Cicer, genus leguminis. *A certain Italian pease.*
Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, to shake and stir, and sometime for* Cio, *it is to call.*
Cinis, vel ciner, pulvis. *Ashes.*

Ciris est avis, quam alio nomine alaudam dicimus. *A lark.*
Claudo, obstruo, obsero. *To shut or close, to make fast, to stop, or to stay, not to suffer to passe: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.
Clivus, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. *A bank, a rising, also a little hill.*
Clunis, natium tumor. *The buttock.*
Cluo, splendeo. *To shine, to glister: sometime to fight.*
Clypeus, & Clypeum scuta majora & propriè peditum. *a buckler*
Cœlum. *A graving-tool, the sky, that is, as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or* quintum elementũ. Cœlum *also is taken for the air: as* In hoc cœlo qui dicitur aer.
Cœno, cœnam sumo. *To sup, or to take supper.*
Cœpio, pro incipio, antiquum est. *To begin.*
Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant. *To know that which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider, or to understand, to search by an enquiry, & to sit in judgement.*
Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, veneror. *To honour or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, *is to lead a life: sometime to plow or till the ground: sometime to deck and trim.*
Colus, instrumentum quod pensa continet. *A distaff, or spindle.*
Comes, comitans aut sequens. *A companion by the way, either man or woman.*
Comminiscor, fingo, excogito. *To imagine, to feigne, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.*
Como, comam compono. *To kemb, to dresse the bush with a combe, or to deck and adorn.*
Compago, compactio, & conjunctio. *A joynt.*
Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters or gyves.*
Conditor, qui aliquid facit. *A maker or a builder.*
Congrus, conger, genus piscis. *A Conger.*
Conjux, maritus vel uxor. *A husband or a wife.*
Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, &*

to deliberate, but used plurally: as, Consulunt Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as*, Bellum coquere. *To vex & trouble: as*, Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment unto a natural ferment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is used for the minde.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *An horn. By translatiõ, the turnings of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primò candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Jewry, & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertantur. *The hip.*

Crater vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack. Sometimes to complain, lament, and accuse: as*, Quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur, *All manner of things that are given children in their infancy: as coralls, swadling-bands, daggers, timbrels, and such like.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars à genibus usque ad inferiorem pedem. *A leg.*

Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Crystall.*

Cubo, jaceo. *To lie, & sometime to be sick in bed.*

Cucumis. *A Cucumer, the which is also called in Latine* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A gnat.*

Cumbo. *The same that* Cubo *is.*

Cunabula, cunæ, *a cradle.*

Cunæ, cunabula, Idem.

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: and sometime with a dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress-tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Weasel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, interdum celeritate viâ quasi voro. *To run: and sometimes to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, pike, partizan, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper, man or woman.*

Cyprus, insula dicta. *Cyprus the isle.*

D

DAma, animal simile dum. *A Buck or Doe.*

Damno, damno afficio vel condemno. *To damage, or to condemn.*

Dedo, in perpetuum do vel totum subdo, seu in manus & arbitrium do. *To yield.*

Defrutum, à deferendo vinum decoctum ad mediam partem. *Wine sodden to the half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out, and to cancell.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing, wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus vel delphis, piscis maris, & signum cœleste. *A Dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum est: per similitudinem capitur pro omni quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten down, and to plant*

Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino, *To speak or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To denie.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ, matri deûm dicatum. *The top of Ida the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptôton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque. *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes & inferorum furiæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam *To learn.*

Dispesco, separo, dirimo. *To sever.*

Displiceo. *To displease.*

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right & title. We need not scrupulously to refuse* Ditio *the nominative.*

Divido, partior. *To divide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono. *To give,*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. *To teach, & sometime to shew, and to declare, to warn, and to ascertain.*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum. *To be sorrowfull.*

Domo, mansuetum facio. *To tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum. *An house.*

Duco, notum est. *To lead, to marrie, to account.*

Dulcedo, suavitas, *Sweetness.*

Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide man or woman.*

E

Ecquis. *Whether any.*

Edo, comedo. *To eat.*

Edo, i. emitto & quasi extrudo. *To set out, and to evulgate, and sometime to exhibite, to shew;* as, Edere spectacula. Edere animam, *is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo. *Thorowly or perfectly to teach.*

Effata sunt ultimæ precationes Augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ. *The prayers that Southsayers said, after notice taken of birds flying, before they entred the citie.*

Egeo, careo. *To need.*

Elephas, elephantus, animal famâ notum. *An elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A citie in* Arcadia, *or a countrey in* Peloponnesus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. *To appear before others, & to passe them,*

Emo, comparo, mercor. *To buy.*

Ensis, gladius. *A sword.*

Epasco, *To eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.*

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium. *A banquet, or feast.*

Eques, homo equo insidens. *An horsman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus. *A desert or wilderness.*

Eripio, extrà rapio. *To pull out.*

Esurio, famem patior. *To hunger.*

Eventus, eventum, quod casu aut fortunâ nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Excludo, extrà claudo. *To shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfectè scalpo, vel scalpendo conficio. *To carve, to grave, to cut out, to scratch out: as*, Oculum exculpere. *To wrest or wring out: as*, Verum exculpere.

Excurro, extracurro, vel præcurro. *To run out, or to out-run before, to amount to a great deal, to make an outroad, or an excursion.*

Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*

Excutio, ejicio, emitto. *To smite out.*

Exequiæ, funebre officium. *The ceremonies of the buriall.*

Exlex, sine lege vivens. *A lawlesse man or woman.*

Expergiscor, evigilo. *To awake.*

Experior, tento, vel tentor. *To prove or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*

Extorris, exul. *A banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to unclothe.*

Exuviæ, ab exuendo. *The things that we put off.*

F

FAcies. *A face.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Facesso, facio, vel eo ad faciendum. *To make or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a general word for any kinde of grain or corn: as*, Triticeum far, hordeaceum, siligineum, &c. *But now it signifieth one certain kind called* Ador, *which is bread-corn.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To stuff, to fill, to satisfie, and make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum facto. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*

Fascis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the whole year.* Fasti dies, *were dayes wherein the Judges might give sentence without offence of the gods, with these three solemn words of the law*, Do, dico, addico: Nefasti dies, *were their contrary dayes.*

Fateor, annuo, concedo. *To grant and assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*

Fatiscor, fessus sum. *To be weary, to faint, and to be weak.*

Faveo, rectè alicui opto. *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*

Feriæ, dies cessationum ab opere. *Holy-dayes, or times of pastime used.*

Ferio, percutio. *To strike.*

Fero. *To bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to covet, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as*, Pompeius tulit ad populum.

Ferveo

ferveo, valde caleo. *To be hot.*

Fervesco, calesco. *To wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A fig-tree, or a certain bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo. *To fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.*

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanâve trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, lætamen, & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re. *An end.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lacrymor. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurro, propriè ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum, quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum, quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. *A pair of scissers.*

Fors, fortuna, casus. *Hap.*

Forum, à ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The judicial place, and then it is named* Forum judiciale: *or the market-place, & is called* Forum venale

Frango, rumpo, destruo. *To break.*

Frenum, vel frænum, instrumentum, quo equum insessor coercet. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corn, or pulse. Some make the nominative hereof* Fru-

ges, *and some* Frux *the foremost is not so to be misliked.*

Fruor, delectatione me & fructum capio, & alor. *To take pleasure, or fruit, and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying, or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To flee from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To underprop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melt or to poure.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Bran or scurf.*

Furo, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

GAbii, Volscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita intra Pyrenæos montes, inter Hispaniam Germaniámque & duo maria, Oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Asia.*

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill.*

Ida

Ida. *There is also a town of that name at the foot of the same hill.*
Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*
Gelu, propriè glacies. *Frost, or ice.*
Genu, curvatura quâ crus & femur connectuntur. *A knee.*
Gero, porto. *To bear.*
Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. *A jub or bunch.*
Gigas, vir altissimæ staturæ. *A giant.*
Gigno, genero. *To beget.*
Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*
Glis, animal muri simile. *A dormouse.*
Gliscо, crescо, augeor, invalescо. *To increase & grow, to wax strong, to wax fat, & much to desire, & fore to covet.*
Gluten, glutinum, aut colla. *Glue.*
Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*
Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*
Græcia. *The countrey of Greece, a great piece of Europe, which is now under the Turk.*
Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*
Grando, gutta aquæ in aere congelata. *Hail.*
Grates, gratiæ relatæ pro acceptо beneficio. *Thanks.*
Grex, pecudum multitudo. *A flock.*
Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rathe-ripe fig.*
Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*
Grus, avis nota. *A Crane.*
Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon*
Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*
Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem: vel animal. *The weasand, or a weasel.*

H

HAbeo, possideo, teneo. *To have.*
Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To cleave unto.*
Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heir.*
Halec, piscis qui solâ aquâ nutritur. *An herring.*
Haurio, extraho humorem & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*
Heros, vir illustris & nobilis. *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god then a man.*
Hesperus, serotina stella. *The evening-star.*
Heteroclitum, nomen secus, quàm declinationum canones postulant flexum. *A word declined otherwise then the bare rules of the declensions do require.*
Hilaris, vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*
Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*
Hirundo, avis notissima. *A swallow.*
Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A porcupine.*
Homo, notæ significationis. *A man or woman.*
Honor, vel honos, est reverentia, quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*
Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quàm frumento arista est mordacior. *Barley.*
Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur: & capitur pro peregrino. *An host, or an hostess, or a guest man or woman.*
Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemie.*
Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beast.*
Humus, terra humefacta. *The ground.*
Hydrops, aqua intercutem. *The dropsie.*
Hyems, bruma. *Winter.*

Jaceo,

I.

Jaceo, decumbo. *To ly.*

Jacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurl, to lay; as,* jacere fundamentum: *or by translation it is to make a beginning.* Jacio *is sometimes to spread abroad by rumour, and sometime to object against one, with an Accusative with this preposition* In.

Iaspis, lapis pretiosus. *A green precious stone, whereof there be divers kinds, & degrees of divers colours.*

Ico, ferio, percutio. *To strike, to smite; as* Icere colaphum. Icere fœdus, *is to strike up a bargain.*

Icon, imago. *An image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the countrey of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, June, and October it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Jecur, hepar. *The liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lawless body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largiùs ex nubibus diffusum. *A showre.*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immineo, insto. *To hang over.*

Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence, and boisterousness.*

Incesso, accuso, impeto. *To accuse, to provoke, to revile, to invade, and enter into.*

Incîdo, ferio, seco. *To cut, to grave in.*

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into: as,* Incidi in errorem. *And sometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterprise.*

Inculco, eadem sæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono. *To put in.*

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis. *Towardness or likely disposition.*

Induciæ, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obsequor. *To set much by, & to give to.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum sciens fari. *A babe.*

Inferiæ, sacrificia quæ inferis solvuntur. *Sacrifice done unto spirits in hell: Hereof* Inferias facere, *is* Manes sacrificiis placare, *that is, to celebrate obites, and obsequies.*

Inficias, negationem se vel debere quod actor poscit, vel commisisse quod accusator objicit. *A denial, and it followeth onely the verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, seu maculo. *To die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *To give an onset, and to invade.*

Injussu, absque auctoritate, & temerè sine jusione. *Without bidding.*

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big or the image.*

Intelligo, capio. *To understand.*

Interpres, qui auctore declarat, aut aliqui ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman or a translatour.*

Invidia, mœror ex alena prosperitate. *Envie, sorrow for another mans welfare, or evil will and spight of a man.*

Jocus est quidam lep & festivitas in ver *A merry scoff.*

Irascor, irâ stimul

To be angry.

Ismarus, mons Thraciæ asper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A certain hill in Thracia so named.*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, sol, vel ipsius splendor. *The sun-beam*

Jubeo, impero. *To command.*

Judex, qui vel quæ judicat. *A Judge, he or she.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari, aut jugo boum, uno die arari poreſt. Plinius. *We call it an acre: the authors do vary in the measure of it: for the commoditie of the nominative and other cases, we may use* Jugerum.

Jugum, vertex, sive cacumen montis. *The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By a metaphor it is a servitude or a bondage. It is also a weavers beam, or a pair of gallows; such as for ignominy the Romans went under.* Tribus hastis jugum fit, humi fixis duabus, superq; eas transversâ unâ deligatâ.

Jungo, copulo, & quasi in unum ago. *To joyn.*

Juno, dea Jovis uxor. *The goddess, Jupiters wife.*

Juro, juramentum facio. *To swear.*

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet; & liquor eorum quæ coquuntur. *The law & right; and the broth of any thing sodden.*

Jussu, imperio, jussione, *By commandment.*

Justa, idem quod exequiæ.

Justitium, juris dicendi intermissio. *Non-term.*

Juvenis, qui adolescentium excesit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans state.*

Juvo, auxilium do. *To help.*

L

Labes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour and toyl, pains-taking, sometime it is misery, calamity, peril, danger, travel.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Lacesso, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke.*

Lacio, in fraudem duco. *To allure or to entice.*

Lactes, graciliora intestina. *The small guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milk, or to deceive.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a weare, a meyre.*

Lædo, verbo factóve liquêm offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen canis quondam è canibus Actæonis. *One of Actæons dogs called* Lælaps *for his speedy furiousness.* Lælaps *signifieth a whirl-wind, a tempest, and a storm.*

Lambo, linguâ lingo. *To lick.*

Lampas, ignis aut solis splendor. *A fire, the brightness of the sun, or a lamp.*

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Master of defence.*

Laquear, pars superior cubiculi parùm convexa. *A vaulted roof of a parlour.*

Laser, herba quædam, & succus qui ex culmo laserpitii exudat. *The herb out of which cometh the juyce that the Apothecaries do call* Asa dulcis, *&* Belzoe, *or* Belzoin. *The common people call it* Benjamin.

Lateo, abscondor, non compareo. *To lurk, or to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *To wash.*

Laurus, genus arboris. *A Bay-tree.*

bes, vas æneum. *A cauldron, or a pan.*
ecythus, ampulla olearia. *A box for oyl & ointment. It is taken also for eloquence in writing.*
ego, notũ est. *To read.*
emures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins, or night-sprights.*
o, animal ferox. *A lion.*
o, imprimo, formo. *To imprint, to form Abusivum.*
thum, mors, interitus. *Death.*
beri, pignora. *Children. One son or one daughter may be called Liberi; & so may nephews and their successours.*
bet, placet. *It pleaseth.*
bs, ventus Africus. *The south-west-wind by-west.*
cet, fas est. *It is lawfull.*
chen, herba, vel gravissimum morbi genus. *Liver-wort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kinde of lepry called sauce-fleam, in Latine* Impetigo.
en, splen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominativo.
igur, incola Liguriæ. *An Italian of the country of* Liguria.

Limax, testudo, & cochlea terrestris. *The shelled snail, and the dew-snail.*
Limus, vestis genus ab umbilico ad pedes, seu lutum & cœnum mollius. *A kinde of garment, or else slime or mud.*
Lingo, lambo, id est, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*
Lino, al quid alicui rei superinduco. *To daub.*
Linquo, committo, pecco. *To leave, to trespasse.*
Linter, navicula è cavata arbore facta. *A cock-boat.*
Liquefio, liquesco. *To be molten.*
Liquor, liqueo, idem.
Liveo, lividus sum, id est, sordidus. *To be wan, or filthy.*
Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur questûs gratiâ. *The scullion that waiteth on an army.*
Locri, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*
Locus, propriè illud quod aliquid continet *A place.*
Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*
Loquor, verba qualiacunque profero. *To speak.*
Luceo, lucem emitto. *To be light.*
Ludo, ludum exerceo, jocor. *To play, or to sport.*
Lues, cùm in urbe aut in agro febris, aliúdve morbi genus, homines aut pecora, aut utrosque corrumpit. *A common disease, or murrain.*
Lugeo. *To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, & sometime to be a mourner in apparell.*
Luo, solvo, pœnas do. *To redeem, to cleanse, to pay for.*
Lustra, habitacula ferarum. *Dens of wilde beasts, or brothel-houses & petty tipling-houses of bawdry.*
Lynx, animal maculosum, acutissimè videns *Our men call this beast an Ounce.*

M

Mænalus, mons quidam Arcadiæ. *An hill of that name in* Arcadia.
Magnes, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth iron unto it. It is called also* Heraclius lapis, *or* Sideritis.
Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, &qnicunque ante hos in infinitum. *Our ancestours.*
Malo, magis velim. *To will rather.*
Mando, comedo, vel committo. *To eat or*

to

to commit.

Maneo, siſto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi, interna numina læva. *Spirits, or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoyls taken in war.*

Manus, membrum notum. *An hand.*

Mapalia, ægreſtes caſæ. *Sheep-coats, or ſmall cottages.*

Mare, pelagus. *The ſea.*

Margo, cujuſque rei extremitas. *The brink or skirts of any thing, or the bank of a river, or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of war.*

Martyr, teſtis. *A witneſs, man or woman.*

Mas, vir, *A man.*

Maſſicus, mons Campaniæ optimi viniferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio. *A mother.*

Medeor, do medelam, *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo. *To piſs.*

Mel, liquamen dulce. *Hony.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Æoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menſes, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Menſis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrē dignus ſum qui obeineam præmium, vel pœnam patiar. *To deſerve.*

Meridies, dies medius. *Noon, or the noonſteed.*

Metior, pondero, menſuro, conſidero. *To meaſure.*

Meto, ſeco, amputo herbam, vel ſegetem. *To mow.*

Metuo, timeo. *To fear.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often with certain intermiſſions to ſhine, & likewiſe to be moved, to put forth fingers to him with whom we play,* WIL put forth; *which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warriour, a ſouldier.*

Minæ, metûs incuſſiones per verba aut ſigna. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio. *To piſs, or to make water.*

Minores, poſteri, etiam pòſt trinepotes futuri. *Our ſucceſſours.*

Miſceo. *To mingle, ſerve drink, ſo to trouble.*

Miſereor, miſeriafficior. *To take*

Mitto, ad aliquem *To ſend.*

Mœnia, muri urbis *walls of a town, figuratively the ſelf.*

Mœreor, triſtor, afficior. *To be ſad, in a dump mourning.*

Monoptôton, nomen flexum, ſed casmni caſu præter uno, & eo oblique *Noun having mination, and one oblique caſe.*

Mons, terræ tumtiſ-imus. *An hill.*

Mordeo, dentibus *To bite.*

Morior, è vita di *To die.*

Mos, viræ inſticonſuetudine tum. *A cuſtome.*

Mulceo, lenio. *ſwage.*

Mulgeo, lac è exprimo. *To*

Mulier, quæ virgo. *A woma*

Mulſum, potus e & melle. *A wine confect*

Multiplico, adaug *multiply or encre*

Munia, onera le ta & officia qu licè præſtan *duty or office.*

exiguum animal. *mouse.*

N

Anciscor, acquiro. *To get, & to obtain.*

or, orior, in mun- venio. *To be born.*

is, conditio san- is & familiæ. *The ree of bloud and ry; as* generosi na- s, natales obscuri. *is also taken for* rs. Sex mihi nata- erant: *There were ed six years. It is used for the origine first spring of things.*

lis, dies alicui na- lis. *A birth day.*

ix, serpens aquati- s. *A water serpent t with poyson infect- the water.*

, ætate, partu. *By , or by birth.*

o, quacumque re cido. *To kill.*

, ligo, conjungo. *knit.*

ens, porculus per atem fabam fran- re nondum potens. *young pig.*

ligo, contemno, non ro. *Not to pass on, to contemn.*

reo, niger fio. *To be- me black.*

mo, nè homo. *No bo- , man or woman.*

, filum torqueo. *To pin.*

vus, motûs sensûsq; strumentum. *A si- ew.*

Neuter. *Neither of both.*

Nexo, ligo vel necto. *To binde.*

Nideo, splendeo. *To shine.*

Nihil, rei cujusvis privatio. *Nothing.*

Nihilum, rei cujusvis privatio.

Nil, vide Nihil.

Nitor, conor, ago seduló. *To go about, to endeavour.*

Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliquid conari. *To give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*

No, nato. *To swim.*

Noceo, malum infero. *To hurt or to harm.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo. *To nill.*

Nonæ, quasi novæ, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri, sex illi dies, qui calendas sequebantur, in reliquis quatuor. *The Nones of a moneth.*

Nosco, rem certam habeo, *To know.*

Noster. *Ours.*

Nostras. *Of our countrey, sect, or faction.*

Notus, ventus meridionalis, quem nos Austrum appellamus. *The South-winde.*

Nubes, vapor humidus sublimè egressus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to a man: for it is in the womans part onely.*

Nugæ, cùm nihil agimus. *Trifles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conventus status rerum mercatui. *A fair.*

Nuo. *A verb not much in use: the compounds thereof be commonly received, and it signifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ societatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *A night-raven.*

O

Obdo, oppono, sive appono. *To set against.*

Obex, objectum aliquod vel obstaculum, ut pessulum, sera. *A bar or stop.*

Obliviscor, è memoria aliquid excidere sino. *To forget.*

Obses, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hostage, or pledge, man or woman.*

Occido. *To fall, or perish, and to be slain.*

Occido. *To set as the sun sets.*

Occiput, posterior pars capitis. *The hinder-part of the head.*

Oc-

Occludo, claudo. *To shut.*
Occulto, abscondo, abdo. *To hide.*
Occulo. Idem.
October, mensis octavus à Martio. *The tenth moneth in our year, called October.*
Odor, vel odos, quasi olor ab oleo, est autem infectus aer. *A savour.*
Oleaster, olea sylvestris. *A certain shrub like the Olive tree: the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lownesse.*
Oleo, odorem spiro & emitto. *To give a smell, and that indifferently, so that, the differences be made with* bene *and* malé.
Olfacio, odoror. *To smell, or to savour a thing: by translation it is to perceive, and finde, to foresee.*
Omen, augurium quod sit ore. *Halsoning, & foresp aking.*
Omnis. *Every one.*
Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*
Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious stone white like a nail; the haw in a mans eye.*
Operio, tego. *To cover.*
Opifex, qui opus facit. *A workman.*
Opis, adminiculi, præsidii. *Of aid & help.*
Oppango, circumfigo, circumplanto. *To fasten, or to joyn unto, or to plant about.*
Opus, Opuntis, nomen civitatis in Locris. *A towns name in the countrey of* Locris.
Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A globe, or a bowl; and thereof the world is called* Orbis, *because it is every way round like a bowl.*
Ordior, incipio. *To begin or to commence.*
Ordior, id est, texo. *To weave.*
Oriens, regio orientalis, *The east.*
Orior, nascor, surgo, incipio. *To spring, to rise, to begin.*
Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarsaro.
Os, oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*
Os, ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*
Ostrea, conchæ species. *An oyster.*
Ovum. *An egge.*

P

Paciscor, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*
Palleo, parùm albeo. *To be pale.*
Pampinus, vitis ramus. *A vine-branch.*
Pando, aperio, [illegible]cio. *To open.*
Pango, paciscor, jungo, plango, *To bargain, to joyn, to nayl, to*
Panis, quo pas[illegible] *Bread.*
Panther, & Pan[illegible] animal quoddam do simile. *A* [illegible] *beast.*
Papaver, genus [illegible] soporiferum. *P*[illegible]
Papyrus, charta, [illegible]timur in literis [illegible]bendis. *A certain* [illegible] *of rush growing* [illegible] *marish of Egypt,* [illegible] *what high, whereof* [illegible] *made a kinde of* [illegible] *and called it* Pap[illegible] *whereof our paper is called likewise.*
Paradisus, locus a[illegible]nissimus. *A pl*[illegible] *pleasure.*
Parco, abstineo ab [illegible]one. *To spare.*
Parens, pater aut m[illegible]avus aut avia. *A* [illegible]*ther or mother, a* [illegible] *father or grand*[illegible]
Pareo, obedio. *To* [illegible]
Pario, prolem pro[illegible] *To bring forth.*
Parnassus, mons in P[illegible]cide duos ver[illegible] habens. *An* [illegible] *Phocis, a countr*[illegible] *Greece.*
Partio, divido, & [illegible] partes facio. *To* [illegible] *or divide.*
Parturio, cupio aut [illegible]

parere. *To be to-*
labour.
, nutrio. *To feed,*
rish.
, nutrior, alor. *To*
d.
, avis falacissima.
sparrow.
, apertus sum. *To*
pen.
, sustineo, tolero.
suffer, or to abide.
o, aliquid mali
mmitto. *To commit*
me evil.
ueles, patruorum fi-
ii. *Brothers children.*
eo, timeo. *To fear.*
den, instrumentum
rnuorum & dentatum
combe, or a wea-
vers slay.
do, orno capillos. *To*
combe the hair.
cus, -cudis, -oris,
mne animal quod
ub hominis imperio
abulo terræ pascitur.
All cattell.
es, qui pedibus in-
cedit. *A foot-man.*
o, ventris crepitum
facio. *To fart.*
agus, mare. *The sea.*
ex, mulier impudi-
ca. *An harlot.*
llo, ejicio, removeo.
To drive, or put away.
enates, dii domestici,
quòd penes nos nati
sunt. *Houshold-gods.*
endeo, suspensus sum.
To be hanged.
endo, suspendo, vel
pondero, æstimo. *To*
hang, to weigh, to poize.

Penis, cauda. *A tayl, & at the last it was taken for a mans yard.*
Penus, vel penum, omne esculentum, poculentum, quo homines vescuntur. *All manner of victuals.*
Perago, perficio, *To finish, and to perfect business.*
Percutio, ferio. *To smite.*
Perdix, avis nota. *A partridge.*
Perdo, amitto. *To lose.*
Perduellis, hostis. *An enemy in the war.*
Pergamus, civitas insignis Asiæ in ditione Trojanorum. *The city of the Trojans, otherwise called* Ilium, *or* Ilion.
Pergo, in re procedo, abeo. *To go forward.*
Perlego, totum lego. *Wholly & throughly to read.*
Permissu, Permissione, cùm nemo adversatur. *By sufferance, with leave and license.*
Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Throughly to bear or suffer.*
Perplaceo, valde placeo. *To please very much, or throughly to please.*
Persis, orientalis regio. *The countrey of Persia.*
Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*
Peto, oro, obsecro, volo. *To ask.*

Phaleræ, ornamenta equorum. *Horse-trappings.*
Pharus, turris altissima in portu, quæ lucet navigantibus. *a watch-tower.*
Phaselus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*
Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*
Phœnix, avis in oriente, à Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phœnix the bird.*
Phryx, vir Phrygiæ. *A Trojan.*
Pietas, pius cultus. *Godlinesse.*
Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh.*
Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræsento. *To paint.*
Pinso, tundo, panem conficio. *To smite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*
Pinus, arbor est pinei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*
Piper, herba. *Pepper.*
Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A fish.*
Pix, resina ex arboribus fluens. *Pitch.*
Placeo, gratus sum. *To please.*

please.

Plagæ, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meashed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico. *To clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis, idem quod vulgus. *The common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*

Pleo, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fold, or to plait.*

Pluo, aquam demitto. *To rain.*

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of power, and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo. *To set, or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pontus, mare. *The sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A gallery or an ambulatory.*

Posco, peto. *To ask, to require.*

Postis, latus portæ sive januæ. *A post.*

Poto, bibo. *To drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The midriff.*

Præcurro, antecurro, sive citò ante eo. *To run before.*

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis. *To be an interpreter, or a Reader, and sometime to cut, or to sail by.*

Præmineo, præcello. *To excell others.*

Præneste, nomen urbis. *A town in Italy.*

Præs, sponsor, qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria. *A surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest. Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To press, to be against, and to vex, to pursue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expell, to shut, to deflowre, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a mans ground or the [illegible] of any other thi[illegible]*

Princeps, qui v[illegible] principatum ob[illegible] *The prince, or pr[illegible]*

Problema, prop[illegible] interrogationem [illegible] nexam habens. [illegible] *mand.*

Prodo, manifesto. [illegible] *tray, to make man[illegible]*

Proficiscor, eo aliò. [illegible] *go forth.*

Proluo, multum [illegible] multo tempore [illegible] *To all to wash.*

Promineo, procul a[illegible] reo. *To hang [illegible] signe.*

Promo, profero, [illegible] quor. *To set abo[illegible] or to utter.*

Promptu, paratè, [illegible] mora. *With readi[illegible] or speed.*

Psallo, cano instrum[illegible] to musico. *To sing [illegible] play on an instrum[illegible]*

Puber, vel pubes, [illegible] priè lanugo, quæ [illegible] ribus decimo q[illegible] anno, fœminis [illegible] decimo, circa pu[illegible] da oriri incipit. [illegible] *ness of age.*

Pudet, pudore affic[illegible] *It shameth.*

Puerasco exactâ in[illegible] tiâ pueritiam inch[illegible] *To wax a childe.*

Pugil, qui vel quæ [illegible] gnandi artem no[illegible] *A champion, ma[illegible] woman.*

Pulvis & pulver. [illegible] Notum est.

...x, lapis caverno-
...s. *A pumice-stone.*
...ctus, & punctum, mi-
...ma individuâq; li-
...e pars. *A prick, or*
point, a little center.
...go, stimulo, mor-
...m ac aculeum infi-
...o. *To prick or sting.*
...sanies, & quicunq;
...mor in putredinem
...rsus. *Matter or core.*
...hon, serpens è putre-
...ne natus. *A serpent.*

Q

...llæro, investigo, in-
...terrogo. *To seek for,*
to search.
...atio, moveo, concu-
...io. *To shake.*
...ercus. *An oak.*
...eror, lamentor. *To*
complain and lament.
...i. *The which.*
...ies, vacatio à labore,
...ut cessatio à quovis
...pere. *Rest, it apper-*
tains to the body; Tran-
...uillitas *unto the mind*
...libet. *Every one, or*
whosoever you will.
...inisco, caput inclino,
moveo. *To hang the*
head.
...uisquiliæ, purgamen-
ta, & quicquid ex ar-
boribus, surculorum,
foliorum, aut flo-
rum minutim decidit.
Things of no weight,
things not worthy re-
gard, or chippings.
Quot. *How many.*

R

RAbula, homo futilis.
A brawler, or a smat-
terer in the law.
Rado, cultro vel quavi
re acutâ decerpo. *To*
shave.
Ramex, ruptura & di-
stentio intestinorum.
Burstness.
Rapio, per vim traho,
ausero. *To snatch a-*
way.
Rastrum, instrumentum
dentatum, quo utimur
in fœnificio ad corra-
dendum fœnum. *A*
rake.
Raucio, raucus sum. *To*
be hoarse.
Recido, retrò sive ite-
rum in eadem cado.
To fall backward, or to
fall into the same again
Recordor, rursus in
mentem revoco. *To*
call to mind again.
Reddo, acceptum vel
ablatum restituo. *To*
render or to restore.
Redoleo, odorem alicu-
jus rei refero, vel
multùm oleo. *To bear*
the savour of a thing,
or to savour strongly,
and by a metaphor to
resemble and to tast of.
Refringo, iterum fran-
go. *To break open.*
Rego, guberno. *To rule*
or to govern.
Relego, rursus lego. *To*
read again.
Reminiscor, recordor,
memini. *To remember.*
Ren, visus quoddam.
The kidney.
Renuo, refuto, reji ci.
To refuse.
sReor, arbitror, puto. *To*
suppose.
Repango, dissolvo, re-
jungo. *To unloose, to*
disjoyn.
Reperio, invenio. *To*
find.
Repetundarum, aliena-
rum pecuniarum, de
quibus præses provin-
ciæ à provincialibus
accusatur, si quas vi
aut dolo expilavit. *Of*
bribery and pillage, or
of extortion.
Replico, dissolvo. *To un-*
fold.
Repungo, iterum stimu-
lo, vicem reddo. *To*
prick again.
Res, omnia sive corpo-
ralia, sive incorpora-
lia comprehendit. *A*
thing.
Rescio, rursum perci-
pio. *To know again.*
Respuo, repudio, spe-
no. *To refuse.*
Restis, funis vel lorum.
A rope or withe.
Resulto, resilio, rever-
tor, in contrarium sa-
lio. *To rebound.*
Rete, instrumentum quo
pisces capiuntur. *A*
net.
Rex, nota est significa-
tio. *A King.*
Rideo, cachinno. *To*
laugh.
Ringo, os torqueo ut
canis. *To make an e-*
vil-favoured face like a
snarling dog, & to vex.
Robur, species quercus
durissimæ. *An oak.*

Rodo,

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam à pastoribus condita, olim gentium domina cùm floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *To cry like an asse.*

Rumpo, frango. *To break*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The countrey.*

S

SAcer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia faciendа. *A priest, or Nun.*

Sacro, Deo dedico, sacrum facio. *To dedicate*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as brute beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap, or to dance*

Salum, mare, à sapore salis. *The sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & proprie effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure, & to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Bloud.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atq; humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo. *To have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*

Sardonyx. *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, laboro, solicitus sum. *To endeavour.*

Satrapas, princeps. *A prince.*

Scabo, frico. *To scratch, or rub.*

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw, or to scratch.*

Scando, in altum tendo. *To climbe.*

Scindo, seco, findo. *To cut, or to divide.*

Scio. *To know.*

Scobis, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per serram, terebram, aut limam. *Dust.*

Scriba, qui literas, gesta, vel tabellas, similia scribit alterius nomine. *A scrivener or notary.*

Scribo, literas formo. *To write.*

Scrobs, fossa, aut puteus. *A ditch, or a pit.*

Scurra, qui risum aliis ditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ aut dignitatis. *A scoffer, a jester, a parasite.*

Secerno, adjungo, separo. *To divide or separate.*

Seco, divido. *To cut.*

Sedeo, quiesco. *To sit.*

Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*

Seligo, seorsum colligo. *To gather apart.*

Semis, id est, semissis, uncia, dimidium assis. *Half a pound, or the half of any whole sum.*

Senecta, vel senectus, senium, ætas. *Old age.*

Senex, senio confectus. *An old-man.*

Senio, quod sex puncta continet. *The five-point*

Senium, idem quod senecta.

Sensus, & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits, called the sense, or that which the mind conceiveth, called the meaning.*

Sentio,

tendo, aliquo sensu percipio, pro intelligo accipitur. *To perceive by some sense, or to understand.*

Spina, spina. *A thorn.*

Spelio, defunctum terra condo. *To bury.*

Spio, obstruo, circundo, munio. *To compass, to hedge.*

Spis, serpens parvus. *A little serpent, after whose stroke the members do rot.*

Sequor, abeuntem subsequor. *To follow.*

Sermo, loquela. *Speech.*

Seta, populus Asiæ. *One of a certain people in Asia, called* Seres.

Sero, semino, planto. *To sow, or plant, or to graff, and sometime by translation to beget. By translation also we say,*

Serere bella, serere certamina, id est, movere lites & pugnas.

Serpens, anguis. *A dragon, or serpent, or snake.*

Sibilus, est quidam stridor oris per angustum spiritûs emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*

Sido, descendo ad sedendum. *To pitch, or to sit down.*

Siler, arbor quam vulgò silicem vocant. *An Oster: with the difference.* Montanum, it signifies *a simple that the apothecaries do use, in Latine called* Seseli Massiliense.

Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur. *A flint-stone.*

Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens tantâ acrimoniâ, ut lacrymas cieat comedenti. *Seenie, mustard.*

Sindon, velum subtilissimum. *Fine linen-cloth, lawn.*

Singultio, graviter tussio, & singultum emitto. *To sob.*

Sino, permitto. *To suffer.*

Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *A bowl, or dish to drink wine or milk in.*

Siren, monstrum maris. *A Mearmaid.*

Siser, herba cujus radix præcipuè est in usu. *A Parsnip.*

Sisto, stare facio. *To set, or stand before.*

Sitis, desiderium potionis. *Thirst.*

Soboles, successio. *An off-spring.*

Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalis, ejusdem sortis socius. *A fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*

Soleo, suetus sum. *To be wont.*

Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant. *A throne, or chair of estate.*

Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo. *To loose.*

Somnus, sopor, quies *Sleep.*

Sono, sonum facio. *To sound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To sup.*

Soror, notum est. *A sister.*

Spargo, latè projicio, ac passim jacto. *To sparkle, or sprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, visio. *A form, spice, the kinde of a thing, or an appearance.*

Specio, video. *To see.*

Specus, speiunca, unde spectare licet. *A den to wait a prey.*

Sperno, despicio, contemno *To despise.*

Spinus, agrestium prunorum arbor. *A sloe-tree.*

Splen, lien, viscus quoddam. *The milt.*

Spondeo, sponte promitto. *To promise, and sometime to betroth.*

Sponsalia promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*

Spontis, naturæ & ingenii proprii. *Of nature, and own disposition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to set up, sometime to decree and appoint; sometime to dedicate, and set before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to spread.*

Sterto dormio, somnum

altum dormiendo capio. *To sleep till we snort.*

Stipis & stips, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent. *A money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore it signifies also a reward, or a profit.*

Stirps, origo, progenies, soboles. *A stock, a tribe, a descent: and sometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*

Strepo, sonum facio. *To make a noise.*

Strido, strepitum edo. *To make a noise, a whissing, or a croaking.*

Strideo, facio stridorem, sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.*

Stringo, premo, arcto. *To make strait, to pull, sometimes to strike.*

Struo. *To build, to pile up, & sometime to endeavour, and to go about, or to set in aray.*

Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Foolishness.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counsel.*

Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia. *A cork-tree.*

Sublego, furto aliquid surripio. *Privily to steal away.*

Suboleo, leviter oleo, sive odoratûs sensu leviter percipio. *To savour, to smel a thing a little and by translation to be espied, and to be smelled out.*

Suesco, soleo. *To be accustomed.*

Suffero, sustineo, patior. *To sustain or abide.*

Sugo, spiritu attraho succum. *To suck.*

Sulmo, oppidum in Brutiis. *A town.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum & penè nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domestica. *Houshold-stuff.*

Suppetiæ, auxilium, subsidium. *Aid, help, succour.*

Supplico, humiliter, & cum reverentia precor. *To intreat.*

Surgo, erigo me. *To arise; sometime to spring or to grow, to increase. It is also to arise by little & little, as things do in building.*

Sus, animal sordidum. *A boar, sow or hog.*

Synodus, conventus. *A councel congregate.*

T

T[illegible], sileo, non loquor. *To keep silence.*

Tædet, pertæsum est, displicet. *It irketh, or wearieth.*

Tænarus, locus umbrosus in radice Malæ promontorii Laconiæ juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos. *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to hell.*

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas. *A certain river in Portugal.*

Talio, vindicta, hostimentum. *Avengment, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis, muri simile. *A mole, or want.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tantundem, æquè tantum. *As much.*

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id est, panni depicti tegimen mire pictum variis coloribus. *A carpet, or a cloth of Arras.*

Tartarus, demissior inferni locus. *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccho sacer sub quo Sparta & Amiclæ. *An hill in Lacedæmonia, where Sparta and Amiclæ the cities do stand.*

Teges, vile stragulum, matta scirpea. *A mat.*

Temno

Temno, sperno. *To despise.*

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia, quem Peneus alluit. *A very fair field in* Thessalia, *most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as* Paradise *and* Elysium *are. There is also* Tempe *in* Bœotia, *called* Temnesia

Tempe: *another in* Sicily *named for difference,* Helorix; *the first called* Thessalia Tempe.

Tendo, expando. *To stretch, or bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum. *To be warm.*

Tepesco, tepidus fio. *To wax hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The number of three.*

Tero, comminuo, consumo, tundo. *To wear by diminishing.*

Tesqua, loca edita, aspera. *Rough places.*

Testis, qui vel quæ testimonium profert. *A witness, man or woman*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum Regis. *A name of a certain king of Troy.*

Texo, telam struo ac paro. *To weave.*

Thebæ, nomen quarundum urbium. *The name of a city in* Egypt, *and of another in* Bœotia: *you shall finde also in Authours* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lavandive usibus servatas. *Hot baths.*

Thorax, pectus, & pectoris munimentum. *The breast, and breast-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incensum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè dispositâ domus exstruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velocissimum & truculentum. *A Tiger.*

Timeo, metuo. *To fear.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To stumble, or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo. *To lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to slay, or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clip, or shear.*

Tonitrus, & tonitru, nubis ictæ, seu potiùs diruptæ sonus. *Thunder.*

Tono, valde sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus sum & remissus. *To be sluggish and weak.*

Torqueo. *To wreath, to wrest, to winde or turn about, to govern, to spin, to vex and trouble, to whirl, &c.*

Torquis, circulus aureus colliq; ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without spring, begun by rain.*

Torreo, uro, asso, *To roast.*

Torris, lignum ardens, vel adustum. *A firebrand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho vel sursum traho. *To pull, and to draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Translego, legendo transcurro ac perlego. *To reade over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum

rum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens or pigeons; also vain trifles*

Triptôton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur. *A noun declined with three cases.*

Trós, nomen viri. *A Trojan.*

Trudo, manibus pedibúsve impellô. *To thrust.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ, terræ callus. *A swelling in any thing, a mushrom, or that whereof the push is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beat, or To knock.*

Tussis, vehemens spiritûs eruptio, ea quæ meatum suum obstruunt excutere conantis. *The cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

VAdo, eo. *To go.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, sunt fores geminas habentes partes in se cocuntes. *A two-leaved doore.*

Vannus, *A van to winnow cogn with.*

Vas vadis, vadimonium. *A surety in a matter of debt.*

Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessel.*

Vates, Poeta, & qui futura prædicit. *A prophet, or a prophetess.*

Uber, *The adjective signifieth plentifull, abundant, copious: the substantive signifies a pap, or a dug, or an udder; and sometime it is found for plentifullness: as,* Uber agri, *for* Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium. *A door-bar.*

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, exstirpo. *To pull or pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To sell.*

Veneo, vendor. *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venustatis. *The goddess of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *The spring-time.*

Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat withall; as rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verber.

Vergo, tendo, decline. *To bend, to go, or to incline some way.*

Vermis, à vertendo, quia sese torquendo repit. *A worm.*

Verna, ex ancilla domi natus servus. *A bond man, born of a bond woman at home. It is used adjectively for that that is domestical or not strange: as,* vinum verna.

Verres, porcus non castratus. *An hog.*

Verro, purgo, traho. *To sweep.*

Verto, muto, volvo. *To turn, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. *A weather.*

Vescor, utor cibo, & pasco. *To eat.*

Vesper, idem quod Hesperus. *It is called also* Vesperugo, *and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, vicissitudinem. *An interchange when turns be.*

Video, oculis intueor. *To see.*

Vieo, ligo, seu inflecto. *To binde, or to bowe: thereof* Vietores *be called Coopers, qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat.

tis. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligo. *To binde.*

Vinco, supero. *To overcome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *An avenger, man or woman.*

Vitt, notum est. *A man.*

Virgilius, Poeta. *A poets name.*

Virgo, quæ non est passa virum. *A virgin.*

Virtus, ars rectè benéq; vivendi. *Vertue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poyson, or stench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Visum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. *Bird-lime.*

Viso, eo ad videndum. *To go to see.*

Vitrum, materia translucida quæ ex arena & cinere fit. *Glass,*

Vivo, vitam ago. *To live.*

Ulciscor, vindico. *To avenge.*

Unguis, durities digitorum, tam in avibus cæterisq; bestiis quàm in homine. *A nail, or hoof, & a tallon.*

Vocito, frequenter voco. *Often to call.*

Volo, as. *To flie, or to go apace:as,* Navis volat: Fama volat. *But* volo vis, *is to wil, or to be willing.*

Volvo, verto. *To rowl.*

Vomis, vel vomer, nomen habet quòd terram vomat. *The plough share.*

Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to parbreak.*

Urgeo, premo, compello. *To thrust.*

Uro, ardore aut frigore, nonnunquam aliâ vi lædo. *To burn; and by translation, to hurt, or to grieve.*

Utor, usum rei habeo. *To use.*

Vulgus, multitudo ignobilis. *The base and common people.*

Vulpes, animal astutum. *A Fox, or a Fixon.*

Uxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & verborum Grammatices REGIÆ.

VOS ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet:
Præmiaque oſtendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, O pueri, curat, amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen, ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore,
Infantum fieri nobilior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante Lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audiríque, colíque, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, poſſim;
Da cum moribus artibuſque honeſtis,
Sacra dogmata puriora verbi
Addiſcam; ſapientiáque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei, capútque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum, Chriſte, rogo, tuúmque nomen,
Æterno ſoboles amata Patri.

Puer Orans ante Cibum.

Auditor & Rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
ste Deo, nostræ reparator, Christe, salutis,
is cibus, ut positus fac bene potus alat.
tu sancte comes, dux, solatórque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse veli.
pora sic rectè pascentur nostra; nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibum.

Orpora qui solito satiâsti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
ce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostráque cœlesti nectare corda riga:
u pariter membris, pariter quoque mente refectis,
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
ndem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo;
ste tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt:
Da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat pœnitéatque mei.
que petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum.
solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum:
ste tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Réspue prior mihi sit nomine nulla tuo.
te me quicquam in vita aut in nece, separet abs te.
Sed semper famulus sim maneámque tuus.

AMEN.